

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

7/2014. (III. 7.) AB határozat	a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:44. §-ának „méltányolható közérdekből,” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	230
3036/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	251
3037/2014. (III. 13.) AB határozat	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	257
3038/2014. (III. 13.) AB határozat	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	262
3039/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	270
3040/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	274
3041/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	278
3042/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	282
3043/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	284
3044/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	286
3045/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	288
3046/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	290
3047/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	291
3048/2014. (III. 13.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	292
Az Alkotmánybíróság alapító okiratának módosító okirata		295
Az Alkotmánybíróság alapító okirata (a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalva)		296

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 7/2014. (III. 7.) AB HATÁROZATA

a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:44. §-ának „méltányolható közérdekből,” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály Alaptörvénnyel való összhangjának utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján – *dr. Balsai István, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Juhász Imre, dr. Lenkócs Barnabás, dr. Pokol Béla, dr. Salamon László és dr. Szívós Mária* alkotmánybírák különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:44. §-ának „méltányolható közérdekből,” szövegrésze alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti. A megsemmisített szövegrész nem lép hatályba.

A megsemmisítésnek megfelelően a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:44. §-a a következő szöveggel lép hatályba:

„2:44. § [Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]

A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.”

Az Alkotmánybíróság a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az alapvető jogok biztosa utólagos normakontroll indítvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) – 2014. március 15-én hatályba lépő – 2:44. §-ának alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte. Az új Ptk. kodifikációjával összefüggő tanulmányok, illetve a magyar, valamint az európai alapjogi gyakorlat áttekintését követően kialakított álláspontja szerint a közéleti szereplők bírálhatóságára vonatkozó támadott szabállyal kapcsolatban súlyos alkotmányossági aggályok igazolhatók. Az indítványozó kifejtette, hogy az új Ptk. mércéje szerint összesen három, konjunktív feltétel teljesülése esetén lehetséges a közügyek vitatását biztosító alapjogok, így különösen a sajtó- és véleményszabadság érvényesülése érdekében a közéleti szereplők erőteljesebb bírálata: (1) ha az nem sérti az érintett emberi méltóságát, (2) ha szükséges és arányos mértékben történik, valamint (3) ha „méltányos közérdek” fennállása igazolható. Az alapvető jogok biztosának álláspontja szerint a feltételrendszer egyik eleme, a „méltányolható közérdek” megkövetelése olyan alkotmányos, alapjogi aggályokat vet fel, amelyek indokoltá tették, hogy preventív módon, a törvény hatálybalépése és a bírói gyakorlat kialakulása előtt kezdeményezze az Alkotmánybíróság vizsgálatát. A „méltányolható közérdek” fennállása mint a közéleti szereplők más személyeknél tágabb bírálatainak feltétele ugyanis aránytalanul korlátozza a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát, továbbá nem biztosítja kellő módon a közügyek vitatását és a közhatalom működésének bírálatait.
- [2] Az indítvány hivatkozik arra, hogy az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdése alapján mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához, továbbá Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit. A negyedik alaptörvény-módosítással beépült IX. cikk (4) bekezdése értelmében pedig a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. Az alapvető jogok biztosának

álláspontja szerint az Alaptörvény véleményszabadsággal és sajtószabadsággal kapcsolatos rendelkezéseinek változása nem jelenti azt, hogy a közéleti szereplők bírálhatóságával, illetve személyiségi jogainak védelmével kapcsolatos, az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára is épülő alkotmánybíróági esetjogot figyelmen kívül kellene hagyni. Éppen ellenkezőleg: a korábbi megállapítások továbbra is érvényesek. Az alkotmánybíróági gyakorlatban ugyanis alapvető, világos követelmény, hogy a sajtó- és véleményszabadság kiemelt védelmet élvez, de nem korlátlan, nem járhat mások – jelen esetben a közszereplők – emberi méltósághoz való jogának aránytalan sérelmével. Az indítvány az Alkotmánybíróság következetes gyakorlataként utalt ugyanakkor arra, hogy a véleményszabadság és a sajtószabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti, ezért az alkotmány által védett véleménynyilvánítás köre a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatos vélemények esetében tágabb, mint más személyeknél.

- [3] Az alapvető jogok biztosa szerint a közszereplők bírálata során a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának kiemelt védelme mellett is alkotmányos határt jelent az emberi méltóság sérelme [Alaptörvény II. cikk, illetve IX. cikk (4) bekezdése], valamint a szükséges és arányos mérték [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése]. Ezek a feltételek magából az Alaptörvényből és az alkotmánybíróági gyakorlatból következnek, azt konkretizálják. Ezen túlmenően ugyanakkor indokolatlan és aránytalan „méltányolható közérdek” fennállását megkövetelni. Az indítványozó szerint a jogbiztonság és a normavilágosság szempontjából már maga a „méltányolható” jelző is nehezen értelmezhető, mivel nem feltételezhető, hogy jogi értelemben létezhet „nem méltányolható” közérdek. Álláspontja szerint a közéleti szereplők, különösen a közhatalmat gyakorlók erőteljesebb bírálata – amíg az Alkotmánybíróság által megállapított alkotmányos határon belül marad – minden esetben közérdek: a közvélemény szabad alakításának a demokrácia szempontjából nélkülözhetetlen és méltányolandó érdeke. A „méltányolható közérdekből” feltétel beemelése ezért bizonytalan jogi helyzetre és aránytalan korlátozásra vezet, ami az így is ellentmondásos bírói gyakorlat mellett visszalépést jelent.
- [4] Minderre tekintettel az alapvető jogok biztosa szerint az új Ptk. 2:44. §-ának „méltányolható közérdekből” szövegrésze sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében meghatározott jogállamiságból eredő normavilágosság követelményét, valamint ellentétes az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésében (véleménynyilvánítás szabadsága és sajtószabadság) foglaltakkal, mivel aránytalan jogkorlátozást tesz lehetővé. A biztos kezdeményezte a támadott szövegrész megsemmisítését.

II.

- [5] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.

(3) A demokratikus közvélemény kialakulásához választási kampányidőszakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai reklám médiaszolgáltatásban kizárólag ellenérték nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvényben meghatározott feltételek mellett közölhető.

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

[6] 2. Az új Ptk.-nak az alapvető jogok biztosa által vitatott szabálya:

„2:44. § [Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]

A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét méltányolható közérdekből, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.”

III.

[7] Az indítvány megalapozott.

- [8] 1. Az alapvető jogok biztosa érvelésének középpontjában az áll, hogy a támadott rendelkezés – amellett, hogy a jogbiztonság sérelmét is megvalósítja – a vélemény- és sajtószabadság aránytalan korlátozására vezet. Az Alkotmánybíróság ezért – bár az új Ptk. 2:44. §-a ennél szélesebb körben utal a közügyek szabad vitatását szolgáló alapjogokra – az indítványt mindenekelőtt az Alaptörvény IX. cikkével összefüggésben vizsgálta és bírálta el. Ennek során az Alkotmánybíróság figyelemmel volt a szólás- és sajtószabadság alapvető elméleti-esztörténeti igazolásaira, mivel azok a közéleti szereplők bírálhatósága körében releváns szempontokat nyújtanak az alkotmányértelmezéshez, majd az Alaptörvény hatálybalépéséig kialakított gyakorlatának, valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogának legfontosabb iránymutatásait vette számba, ezt követően pedig megvizsgálta, hogy az Alaptörvény rendelkezéseinek milyen értelmezések felelnek meg, és ezek alapján döntött a vizsgált törvényi rendelkezés alkotmányosságáról.
- [9] 1.1. A szólás- és sajtószabadság elméleti igazolásai hagyományosan két nagy csoportba rendezhetők. Az instrumentálisnak nevezhető igazolások közül kiemelést érdemelnek azok, amelyek az igazság keresését, illetve a demokratikus közvélemény szolgálatát helyezik a középpontba, míg a konstitutívnek nevezhető igazolás az egyéni önkifejezésre, az egyéni autonómiára fókuszál. Az Alkotmánybíróság a jelen indítvány elbírálása kapcsán azért tesz említést az elméleti-esztörténeti igazolások alapvető szempontjairól, mert a közéleti szereplők bírálhatóságának körében ezek a szempontok jelentős hatással vannak az alkotmányértelmezésre.
- [10] A szólásszabadság történetileg elsőként megjelenő igazolása szerint a vélemények szabad kinyilvánítását az igazság keresésének érdekében kell biztosítani, mivel az igazság az ember számára csakis a nézetek, a gondolatok szabad ütköztetése során képes megmutatkozni.
- [11] Az instrumentális igazolások egy másik, későbbi ága a szólásszabadsággal összefüggésben a demokrácia szolgálatát hangsúlyozza. A szólás ún. demokratikus elmélete alapján a demokráciához, a demokratikus önkormányzathoz elengedhetetlen a polgárok részvétele a közügyekben, ami pedig feltételezi, hogy a résztvevők akadályok nélkül fejthessék ki gondolataikat a közösséget érintő kérdésekben.
- [12] A vélemény szabadság konstitutív igazolása az egyén önkifejezésére, az egyén autonóm cselekvésének fontosságára alapoz. Eszerint a szólásszabadsághoz való jogot nem csupán bizonyos eredmények elérésében játszott eszköz-szerepe igazolja, hanem önmagában az, hogy minden ember korlátok nélkül fejezhesse ki magát és közölhesse gondolatait, mivel a személyiség kibontakoztatásában a szabad szólásnak felbecsülhetetlen értéke van.
- [13] A közszereplők bírálhatóságával összefüggésben az Alkotmánybíróság nem az egyes igazolások közötti különbségeket tekinti relevánsnak, hanem azt, hogy a közügyek lehető legszabadabb vitatásához fűződő alapvető érdek egyértelmű találkozási pontja az elméleteknek. Az egyéni önkifejezés elsődlegességét hangoztató érvek értelemszerűen a közösségi ügyekben való megszólalás szabadságát is igénylik, az igazság közös keresésének, illetve a demokratikus közvélemény és akaratképzés fontosságának hangsúlyozása pedig legerősebben éppen a közügyek vitatásának minél teljesebb szabadságát követeli meg.
- [14] 1.2. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatálybalépését megelőzően kialakított gyakorlata egyaránt tartalmazta a szólás- és sajtószabadság megalapozására vonatkozó individuális, valamint a demokratikus közvélemény kialakulásának fontosságát kiemelő közösségi szempontokat.
- [15] A szólásszabadság alkotmányos értelmezését megalapozó 30/1992. (V. 26.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.) óta követett gyakorlat szerint a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, mivel az többféle szabadságjog, az ún. kommunikációs jogok „anyajoga”. A kommuni-

kációs alapjogok tekintetében különösen jelentős körülményként jött számításba, hogy az egyéni önkifejezésen túl ez a jogegyüttes teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy az egyéni véleménynyilvánítás szubjektív joga mellett a korábban hatályos Alkotmányból következett a demokratikus közvélemény kialakulása feltételeinek és működése fenntartásának biztosítására irányuló állami kötelezettség is. „A szabad véleménynyilvánításhoz való jog objektív, intézményes oldala nemcsak a sajtószabadságra, oktatási szabadságra stb. vonatkozik, hanem az intézményrendszernek arra az oldalára is, amely a véleménynyilvánítási szabadságot általánosságban a többi védett érték közé illeszti. Ezért a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos határait úgy kell meghatározni, hogy azok a véleményt nyilvánító személy alanyi joga mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának a demokrácia szempontjából nélkülözhetetlen érdekét is figyelembe vegyék” [Abh1., ABH 1992, 167, 172.].

- [16] Az Alkotmánybíróság megismételte és a sajtószabadságra alkalmazta a korábbi érveit, amikor kifejtette, hogy „[a] sajtó szabadságát arra figyelemmel kell garantálnia az államnak, hogy a »sajtó« a véleménynyilvánításhoz szükséges információszerzésnek, a véleménynyilvánításnak és véleményformálásnak kitüntetett fontosságú eszköze. [...] A sajtó nemcsak a szabad véleménynyilvánítás eszköze, hanem a tájékoztatásé is, azaz alapvető szerepe van a véleménynyilvánítás feltételét képező tájékozódásban” [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 229.].
- [17] Az Alkotmánybíróság a szólás- és sajtószabadság, valamint a közszereplők személyiségvédelme ütközésének kérdését is vizsgálta már korábban büntetőjogi kontextusban, és alkotmányértelmezését ez esetben is a fent idézett megfontolások vezették. A 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.) kifejtettek szerint az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a szólásszabadság „különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek” (Abh2., ABH 1994, 219, 228.). Az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy fokozott alkotmányos védelmet élveznek az olyan értékítéletek, amelyek a közügyekre vonatkozó vélemények ütközésében kapnak hangot, még akkor is, ha esetleg túlzóak és felfokozottak. „A demokratikus jogállam állami és önkormányzati intézményeinek szabad bírálata, működésük, tevékenységük kritikája – még ha az becsületsértő értékítéletek formájában történik is – a társadalom tagjainak, az állampolgároknak olyan alapvető alanyi joga, amely a demokrácia lényegi eleme” (Abh2., ABH 1994, 219, 230.). Az Alkotmánybíróság akkori álláspontja szerint a demokrácia intézményrendszerének kiépülése és megszilárdulása idején sem volt megállapítható olyan alkotmányos érdek, amely indokolta volna az értékítéletek közlésének büntetőjogi korlátozását a hatóságok és a hivatalos személyek védelmében. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor leszögezte, hogy a tények meghamisítására nem vonatkozhat az alkotmányos védelem, ezért még a büntetőjogi szankcionálás sem eltúlzott abban az esetben, ha a becsület csorbítására alkalmas tény állító tudta, hogy a közlése valótlan, vagy azért nem tudott annak valótlanágáról, mert a foglalkozása alapján elvárható körültekintést elmulasztotta.
- [18] Az Alkotmánybíróság a szólásszabadság polgári jogi korlátozásaival kapcsolatban is alkalmazta a közügyek vitatásához kötődő érveket. A válaszadás jogának a Ptk.-ba való beillesztését vizsgáló 57/2001. (XII. 5.) AB határozat hangsúlyozta, hogy „a korlátozás alkotmányosságának a megítélésénél a kiindulási pontot a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának a demokratikus rendszer fenntartásában, a közösség tájékoztatásában és a közvélemény kialakulásában játszott különösen fontos szerepe jelenti. Ez a szerep előtérben áll és ezért a szabadságjogok korlátozása szűk körben lehetséges olyankor, ha politikai vitáról, az állam bírálatáról van szó” [57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 494.].
- [19] Végül az Alkotmánybíróság a médiajogi kérdéseket elbíráló 165/2011. (XII. 20.) AB határozatban is összefoglalta a szólás- és sajtószabadság megalapozásával kapcsolatos felfogását, és az önkifejezés szabadsága mellett hangsúlyozta a demokratikus közvélemény polgárok általi alakításának fontosságát. „Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében megfogalmazott szabad véleménynyilvánítás joga kettős megalapozottsággal bír: a véleményszabadság egyszerre szolgálja az egyéni autonómia kiteljesedését és a közösség oldaláról a demokratikus közvélemény megteremtésének, fenntartásának a lehetőségét. [...] A sajtó a szólásszabadság intézménye. Így a sajtószabadság, amennyiben a szólás, a közlés, a vélemény szabad kinyilvánítását szolgálja, úgy védelme szintén kettős meghatározottságú: a szubjektív alanyi jogi jelleg mellett a közösség oldaláról a demokratikus közvélemény megteremtését és fenntartását szolgálja. [...] A sajtószabadság jogának gyakorlása révén az alapjog jogosultja aktív alakítója a demokratikus közvéleménynek. A sajtó ezen minőségében ellenőrzi a közélet szereplőinek, intézményeinek tevékenységét, a döntéshozatal folyamatát, tá-

jékoztatja arról a politikai közösséget, a demokratikus nyilvánosságot (a »házőrző kutya« szerepe)” [165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 478, 503.].

- [20] 1.3. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az Alaptörvény hatálybalépését követően a jelen ügyben a szólás- és sajtószabadság értelmezése során mennyiben támaszkodhat a korábban kialakított igazolásokra és érvekre. A 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban foglaltak szerint az Alkotmánybíróság „az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az Alkotmánybíróságnak ezért figyelemmel kellett lennie mindenekelőtt azokra az alkotmányszövegben megjelenő változásokra, amelyek az Alaptörvény IX. cikkében megfogalmazódtak a véleményszabadság körében.
- [21] A fent ismertetett alkotmánybírói gyakorlat kialakulásának és megszilárdulásának idején az Alkotmány 61. § (1) bekezdése arról rendelkezett, hogy a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze, a (2) bekezdés pedig arról, hogy a Magyar Köztársaság elismeri és védi a sajtó szabadságát. Az alkotmánymódosító hatalom már 2010. július 7-i hatállyal akként módosította az Alkotmány 61. §-át, hogy az első két bekezdés szövegének pontosítása mellett a (3) bekezdésben új rendelkezést iktatott be: „A demokratikus közvélemény kialakítása érdekében mindenkinek joga van a megfelelő tájékoztatáshoz a közügyek tekintetében.” Az alkotmánymódosító hatalom tehát a szólás- és sajtószabadság korábban értelmezett tartalmát nem érintette, sőt alkotmányi szinten is rögzítette a jogok alkotmánybírói gyakorlatban kimunkált kettős igazolását, és az Alkotmányba építette a demokratikus közvélemény kialakulásának szempontját.
- [22] A 2012. január 1-jén hatályba lépő Alaptörvényben az alkotmányozó az így módosított Alkotmány szövegével tartalmilag azonos rendelkezéseket alkotott. A IX. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához, a (2) bekezdés szerint pedig Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit. Az Alaptörvényben tehát a szólás- és sajtószabadság körében kezdettől fogva alkotmányi erővel jelenik meg a demokratikus közvélemény feltételeinek kialakítására vonatkozó állami kötelezettség. Bár a IX. cikknek az Alaptörvény negyedik módosításával beiktatott (3) bekezdése a választási kampányidőszakban történő politikai reklámozás speciális szabályait rendezi, megemlítendő, hogy e rendelkezés szintén a demokratikus közvélemény minél teljesebb kialakulását jelöli meg céljaként.
- [23] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az Alaptörvény megerősítette az alkotmánybírói gyakorlatban kialakult azt az értelmezést, mely szerint a szólás- és sajtószabadság kettős igazolással bír, azaz az egyéni önkifejezés, illetve a politikai közösség demokratikus működése szempontjából egyaránt kulcsfontosságú. Az Alaptörvényben megerősített kettős igazolás pedig azt jelenti, hogy a véleményszabadságnak az alapjogok körében elfoglalt kitüntetett helyére vonatkozó értelmezés is változatlanul érvényes. Az Alkotmánybíróság ezért a továbbiakban a korábbi határozatainak ismertetett érveit figyelembe véve és felhasználva bírálta el az indítványt.
- [24] A szólásszabadság értelmezésére vonatkozó érvek felhasználhatóságát a jelen ügyben az sem rontja le, hogy az Alaptörvény IX. cikkének szövege további különbségeket mutat a szabad véleménynyilvánításra vonatkozó korábbi alkotmányszöveghez képest, és e különbségek közül a IX. cikk (4) bekezdése kifejezetten a személyiségvédelem körébe tartozik. Az Alaptörvény negyedik módosításával bekerült rendelkezés szerint a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. Az Alkotmánybíróság szólásszabadság-értelmezésének ugyanakkor kezdettől fogva sarokköve volt az, hogy mások emberi méltósága a véleményszabadság korlátja lehet [Abh1., ABH 1992, 167, 174.]. Az alapjogok korlátozásának általános szabályaiból következően a lényeges alkotmányossági kérdés az volt, és továbbra is az, hogy az emberi méltóság védelmét szolgáló szabályozás mely esetben minősül a szólásszabadság szükséges és arányos korlátozásának [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése]. Az emberi méltóság védelméhez való jog ugyanis csak az emberi státusz jogi meghatározójaként korlátozhatatlan, míg mint általános személyiségi jog és a belőle

fakadó részjogok korlátozhatók. Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítás szabadsága és más alapjogok, így különösen az emberi méltóság tiszteletben tartásához való jog ütközése kapcsán mindig is annak az alapvető tételnek a figyelembevételével járt el, hogy „[a] vélemény szabadságával szemben mérlegelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál” [Abh1., ABH 1992, 167, 178.]. Ennek megfelelően mások emberi méltósága az alkotmányos joggyakorlatban eddig is a szólásszabadság egyértelmű korlátjának minősült, és az Alkotmánybíróság a szólás- és sajtószabadság értelmezését, így a közszereplők bírálhatóságával összefüggő korábbi érveit is ennek tükrében dolgozta ki.

- [25] 2.1. Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásakor figyelembe vette továbbá az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) esetjogát is. Magyarország ugyanis az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) részes állama, ezért az Alkotmánybíróság a magyar alkotmányos mércék kidolgozásakor a jogvédelem minimális követelményeiként érvényesíti az Egyezményt értelmező EJEB joggyakorlatának szempontjait {61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 290, 321.; megerősítette például: 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- [26] Az EJEB gazdag gyakorlattal rendelkezik azoknak a sajátos mércéknek a kidolgozásában, amelyek a közügyek vitatása során elhangzott véleménynyilvánítások korlátozhatóságára vonatkoznak. E sajátos mércék az Egyezmény 10. cikkében biztosított szólásszabadság értelmezésének azt az általánosan meghatározó elvét bontják ki a közügyek vitatása körében, mely szerint ez a szabadság a demokratikus társadalom alappilléreinek egyikeként mind a társadalmi haladásnak, mind az egyén kibontakozásának alapvető feltétele, amely a sértő, meghökentető vagy aggodalmat keltő véleményeket is védelmezi [EJEB, *Handyside kontra Egyesült Királyság* (5493/72), 1976. december 7., 49. bekezdés; megerősítette például: EJEB, *Observer és Guardian kontra Egyesült Királyság* (13585/88), 1991. november 26., 59. bekezdés].
- [27] A személyiségvédelemmel szemben a közéleti viták szabadságának javára első ízben a *Lingens kontra Ausztria* ügyben ítélt az EJEB. Leszögezte, hogy a politikai viták szabadsága a demokratikus társadalom legbensőbb lényegéhez tartozik, a sajtó szabadsága pedig szoros kapcsolatban áll a politikusok elképzeléseiről és tevékenységéről való véleményformálással. Mindezzel összhangban az EJEB kifejtette, hogy a kritika megengedhetőségének határai tágabbak a politikusok esetében, mint magánszemélyek esetében. Kétségtelen ugyan, hogy mások jó hírneve védelmet érdemel a szólásszabadsággal szemben, és ez a védelem a politikusokat is megilleti, ám az ő esetükben a követelményeket a közügyek szabad vitatása érdekében figyelembevételével kell megállapítani. Az ennek elmulasztásával alkalmazott szankció gátolja a sajtót abban, hogy a közösség életét érintő ügyek nyilvános vitájához hozzájáruljon, és ellássa a közösség „házőrző kutyájának” feladatát. Az EJEB hangsúlyozta, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között, mivel utóbbiak körében a valóság bizonyítása nem követelhető meg [EJEB, *Lingens kontra Ausztria* (9815/82), 1986. július 8., 42–47. bekezdések].
- [28] A *Lingens kontra Ausztria* ügyben kifejtett érvek alapján az EJEB következetesen úgy foglalt állást, hogy a politikai véleménynyilvánítások az Egyezmény 10. Cikkének kiemelt védelme alatt állnak. Ez még inkább felerősíti annak a – szóláskorlátozásokra általánosan irányadó – tételnek a jelentőségét, mely szerint a véleményszabadság alóli kivételeket megszorítóan kell értelmezni [egyik legutóbbi megerősítés: EJEB, *Cholakov kontra Bulgária* (20147/06), 2013. október 1., 29–31. bekezdések].
- [29] A közügyekben eljáró politikusok tágabb bírálhatósága melletti további érvként fejtette ki az EJEB, hogy a politikusok tudatosan és elkerülhetetlenül kiteszik magukat annak, hogy az újságírók, illetve a szélesebb közvélemény egyaránt szoros figyelemmel kövesse minden szavukat és cselekedetüket. Ebből következően nekik nagyobb türelemmel kell lenniük a kritikákkal szemben, különösen akkor, amikor ők maguk is a nyilvános vitában vesznek részt [EJEB, *Oberschlick kontra Ausztria* (11662/85), 1991. május 23., 59. bekezdés].
- [30] Az EJEB joggyakorlata később azt is egyértelművé tette, hogy a közügyekkel összefüggésben kifejtett vélemények fokozott védettsége nem korlátozódik csupán a szűken vett politikai vitákra és a politikusokra. Egyrészt a pártpolitikai vitákon túl a közösséget érintő egyéb kérdések megvitatásának szabadságát is különös erővel védi a véleménynyilvánítás Egyezményben biztosított joga [EJEB, *Thorgeirson kontra Izland* (13778/88), 1992. június 25., 64. bekezdés]. Másrészt az EJEB nem csupán azokban az esetekben hívja fel a közügyek vitatásának kiemelkedő jelentőségű érvét, amelyekben a vitatott megszólalás politikusokra vagy hivatalos személyekre vonatkozik, hanem akkor is, ha az adott közérdekű kérdés magánszemélyeket (is) érint. Utóbbi esetben a magánszemélyek tűrésküszöbének is emelkednie kell [EJEB, *Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia* (21980/93), 1999. május 20.].

- [31] A sajátos mércék alkalmazása szempontjából tehát nem önmagában az érintett személy státuszának, hanem a vélemény közügyekhez kapcsolódó jellegének van meghatározó szerepe. A közéleti szereplők, különösen a politikusok tekintetében ugyanakkor olyan eset is előfordulhat, amikor a közügyek megvitatásához fűződő speciális körülmények között nem is csupán magával a közszerepléssel, hanem az érintett magánéletével kapcsolatban is figyelembe kell venni a közvélemény tájékozódáshoz való jogát [EJEB, *Von Hannover kontra Németország* (no. 2) (40660/08 és 60641/08), 2012. február 7., 110. bekezdés].
- [32] Rámutat ugyanakkor az Alkotmánybíróság arra, hogy az EJEB joggyakorlatának összetett szempontrendszeré még a közhatalmat gyakorlók körén belül is figyelemmel van további körülményekre, mivel a közhatalmat gyakorló, illetve közszereplő politikusokra vonatkozó érvek nem feltétlenül azonos erővel állják meg a helyüket valamennyi közszolga esetében. Kétségtelen, hogy a kritika lehetőségének mindegyikük esetében tágabbnak kell lennie, de nem feltétlenül kell elérnie a politikusokra irányadó mértéket [EJEB, *Thoma kontra Luxembourg* (38432/97), 2001. március 29., 47. bekezdés]. Ezzel összhangban az EJEB tekintetbe veszi például, hogy az igazságszolgáltatás szereplői, kiváltképp a bírák sérülékenyebbek a személyüket ért bírálatok esetén. Ezért bár a bírói ítéletekkel kapcsolatban is széles körben biztosítani kell a közügyek vitatásának szabadságát, a bírák személyét ért kritika esetében az EJEB hozzátette, hogy az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom megóvása érdekében a bírákat meg kell védeni a megalapozatlanul romboló támadásoktól, különös tekintettel arra, hogy ők hivatali szabályaik értelmében nem védekezhetnek e támadásokkal szemben [EJEB, *De Haas és Gijssels kontra Belgium* (19983/92), 1997. február 27., 37. bekezdés].
- [33] Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy noha a fenti tételeket az EJEB többnyire a véleménynyilvánítás szabadságának büntetőjogi korlátozásai kapcsán fejtette ki először, következetesen alkalmazta őket más jogágakban felmerült jogkövetkezmények tekintetében is. Így például a *Wabl kontra Ausztria* vagy a *Jerusalem kontra Ausztria* ügyben polgári jogi, míg a *Print Zeitungsverlag GmbH. kontra Ausztria* ügyben médiajogi szabály alapján alkalmazott joghátrányok, köztük kártérítés megítélésénél volt figyelemmel a hivatkozott érvekre [EJEB, *Wabl kontra Ausztria* (24773/94), 2000. március 21. és EJEB, *Jerusalem kontra Ausztria* (26958/95), 2001. február 27., valamint EJEB, *Print Zeitungsverlag GmbH. kontra Ausztria* (26547/07), 2013. október 10.]. A politikai szólásszabadság különös védelme tehát az EJEB joggyakorlatában az egész jogrendszert átható követelmény, amelyet – egyéb körülményekre is tekintettel, de – minden esetben alkalmazni kell, amikor a vitatott véleménynyilvánítás a közösséget érintő kérdésben, a közügyek megvitatása során hangzik el.
- [34] 2.2. Az Alkotmánybíróság megemlíti azt is, hogy a közügyek vitájában tett véleménynyilvánítások fokozott védelmére, ezzel összefüggésben pedig a közéleti szereplők tágabb körű bírálhatóságára vonatkozó alkotmányjogi érvek a fejlett demokráciák közösen vallott tételei. Ennek szemléltetésére a Magyarország számára irányadó EJEB esetjogának részletesebb ismertetését követően az Alkotmánybíróság röviden utal az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának (a továbbiakban: Legfelsőbb Bíróság) gyakorlatára is. A jó hírnév védelme és a szólásszabadság közötti egyensúly megtalálására a Legfelsőbb Bíróság szintén olyan szempontrendszerrel dolgozott ki, amely a sértett státuszára, illetve a vitatott szöveg közügyeket érintő jellegére egyaránt tekintettel van. Az Alkotmánybíróság az alábbiakban e szempontrendszer elvi tételeit emeli ki.
- [35] A Legfelsőbb Bíróságnak a *New York Times v. Sullivan* ügyben kidolgozott alapvető tesztje szerint a köztisztiséget viselők hivatalos tevékenységére vonatkozó rágalmozó állítás miatt kizárólag akkor lehet alkotmányosan kártérítést megítélni, ha bizonyítják, hogy a közlő rosszhiszemű volt, azaz tudatában volt annak, hogy állítása valótlan tény tartalmazott, vagy azért nem tudott annak valótlanágáról, mert igazságtartalmának vizsgálatakor súlyosan gondatlanul járt el. A teszt mögötti alkotmányos érv szerint a közéleti vitáknak zavartalannak, erőteljesnek és nyílnak kell lenniük [376 U.S. 254 (1966)].
- [36] A Legfelsőbb Bíróság a *New York Times*-mérceét később kiterjesztette mind a köztisztiségre kandidálókat, mind általában véve a közszereplőket érintő állításokra. A *Gertz v. Welch* ügyben kifejtett indokolása szerint a közszereplők egyrészt – a köztisztiséget viselőkhöz hasonlóan – általában könnyen hozzáférnek a hatékony válaszadáshoz szükséges kommunikációs csatornákhöz, másrészt jellemzően ők maguk döntenek a nyilvánosság előtti szereplés mellett, amivel önként teszik ki magukat a hírnevüket sértő állítások nagyobb kockázatának. A Legfelsőbb Bíróság ezzel összefüggésben arra is rámutatott, hogy míg az alkotmány alapján nem léteznek hamis vélemények, addig a hamis tényállítások nem hordoznak alkotmányos értéket, mégis bizonyos körben utóbbiak is szükségszerű velejárói a szabad vitának [418 U.S. 323 (1974)].

[37] A Legfelsőbb Bíróság összetett szempontrendszeréből az Alkotmánybíróság azt emeli még ki, hogy a hírnévrontó állítások megítélésében az érintett közszereplői státusza mellett a szóban forgó állítás közügyekhez kapcsolódó jellege is hangsúlyt kap, így még a közszereplésen kívüli esetek sem alkotnak egy csoportot. A Legfelsőbb Bíróság más tesztet alkalmaz akkor, amikor egy magánszemélyt a közügyek vitatásával kapcsolatban ér rágalmazás, mint akkor, amikor ugyanannak a magánszemélynek a jó hírnevét közérdeket nem hordozó ügyben sértik meg. A *Dun & Bradstreet v. Greenmoss Builders* ügyben kifejtett indokolás szerint a szólásoknak nem azonos az alkotmányos jelentőségük: a közügyek vitatása az alkotmányos védelem legbensőbb lényegéhez tartozik, míg a kizárólag magánérdekeket érintő beszédnek kisebb az alkotmányos jelentősége [472 U.S. 749 (1985)].

IV.

[38] 1. Az Alkotmánybíróság mindezek után a korábbi gyakorlatában, valamint az EJEB esetjogában megjelenő – és a fejlett demokráciák által közösen vallott – elvi tételeket is figyelembe véve értelmezte az Alaptörvény IX. cikkében foglalt szólás- és sajtószabadságot.

[39] 1.1. A szabad véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett helyet foglal el az Alaptörvény alapjogi rendjében. A véleményszabadságnak ez a kitüntetett szerepe kettős igazolással bír: mind az egyén, mind pedig a közösség szempontjából különösen becses jogról van szó. A szabad szólás lehetősége egyrészt nélkülözhetetlen az egyéni autonómia kiteljesítéséhez, hiszen a személyiség kibontakoztatása teljes mértékben elképzelhetetlen anélkül, hogy bárki szabadon, tartalmi kötöttségek nélkül közölhesse másokkal nézeteit, gondolatait. A szabad személyek szabad önkifejezése az Alaptörvényen alapuló alkotmányos rend egyik lényegi eleme és értelme. Másrészt a szólásszabadság a demokratikus, plurális társadalom és közvélemény fundamentuma. A társadalmi, politikai viták szabadsága és sokszínűsége nélkül nincs demokratikus közvélemény, nincs demokratikus jogállam. A demokratikus közvélemény azt kívánja meg, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, és ezzel a közvélemény alakítójává válhasson. A közösség szellemi gazdagodására a véleményszabadság széles körű biztosítása vezet, hiszen a téves, elvetendő nézetek kiszűrése is csak nyílt közvitában lehetséges. A szólásszabadság szubjektív jogának biztosítása mellett tehát az államnak a demokratikus közvélemény kialakulása és fennmaradása érdekében is örködni kell a véleménypluralizmus fölött.

[40] A sajtószabadság – amely felöleli valamennyi médiatípus szabadságát – a szólásszabadság intézménye. A sajtó ugyanis – tevékenységének egyre összetettebb és szerteágazóbb jellege mellett is – mindenképp a véleménynyilvánításnak, a véleményformálásnak és a véleményalkotáshoz nélkülözhetetlen információszerzésnek az eszköze. A szólásszabadság kitüntetett jellege e tekintetben a sajtószabadságra is vonatkozik, és vonatkozik rá a szabadság kettős igazolása is: a sajtószabadság jelentőségét a szubjektív alapjog és a demokratikus közvélemény alkotmányos intézménye egyaránt igazolja. Az Alaptörvény IX. cikke (2) bekezdése ennek megfelelően a sajtószabadság elismerése mellett a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeinek biztosításáról is rendelkezik.

[41] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a szólás- és sajtószabadság kétféle igazolása és tartalma, azaz az egyéni önkifejezésre fókuszáló alanyi, valamint a demokratikus közvéleményt középpontjába állító intézményi oldal nem versengő, még kevésbé egymást gyengítő érvek, hanem egymást kölcsönösen kiegészítő és támogató alkotmányos szempontok. Előfordulhat, hogy hol az egyik, hol a másik oldal kerül előtérbe, de összességében – és egyes alkotmányjogi kérdéseknél egészen konkrétan is – erősítik egymást. Egyértelműen ilyen alkotmányjogi kérdésnek minősül a szólásszabadság és a közéleti szereplők személyiségvédelme kollíziójának problémája.

[42] 1.2. A szólásszabadság kitüntetett szerepe azzal jár, hogy egyrészt csak kivételes jelleggel kell engednie a korlátozására felhozott más jogokkal, illetve alkotmányos értékekkel szemben, másrészt a szabad véleménynyilvánítást korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni. „A vélemény szabadságával szemben mérlelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebb, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely »intézmény« közvetítésével véd, s legkisebb, ha csupán valamely elvont érték önmagában a tárgya (pl. a köznyugalom)” [Abh1., ABH 1992, 167, 178.]. A

korlátozásnál is figyelemmel kell lenni a szólásszabadság kettős, egymást erősítő igazolására, azaz a jogalkotónak „a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos határait úgy kell meghatározni, hogy azok a véleménnyilvánító személy alanyi joga mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának a demokrácia szempontjából nélkülözhetetlen érdekét is figyelembe vegyék” [Abh1., ABH 1992, 167, 172.]. A sajtószabadságra szintén vonatkoznak a szólásszabadság korlátozásánál irányadó tételek, azzal együtt, hogy azoknak a sajtó működésének sajátosságaihoz igazodva kell érvényesülniük.

- [43] Az emberi méltóság alkotmányos helyéből egyenesen következik, hogy az még a kitüntetett szereppel bíró véleményszabadságnak is korlátja lehet. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése szövegszerűen is egyértelművé tette ezt. Nem vitás tehát, hogy a szólásszabadságnak az emberi méltósággal szemben adott esetben meg kell hajolnia. Az alapjogok korlátozásának az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt általános szabályából következően ugyanakkor az alkotmányossági kérdés ez esetben is mindig az, hogy pontosan mely esetben kell a szólásszabadságnak engednie, azaz annak az emberi méltóság védelmét szolgáló korlátozása mely esetben minősül szükségesnek és arányosnak. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az adott szabályozás emberi méltósággal való bármilyen összefüggése önmagában nem igazolhatja a szólásszabadság korlátozását. Ellenkező esetben a szólásszabadság tartalma kiüresedne, mivel az emberi méltósággal, illetve az abból fakadó jogokkal a jogszabályi rendelkezések rendkívül széles köre áll közelebbi vagy távolabbi kapcsolatban. Az emberi méltóság védelméhez való jog csak az emberi státusz jogi meghatározójaként korlátozhatatlan, míg mint általános személyiségi jog és a belőle származó személyiségi jogok korlátozhatók. Ez jelenik meg az új Ptk. 2:44. §-ában foglalt rendelkezésben, amely kivétel a 2:43. §-ban nevesített személyiségi jogok védelmének főszabálya alól.
- [44] Az Alkotmánybíróságnak ezért azt kell vizsgálnia, hogy a konkrét esetben felmerülő alkotmányossági szempontok alapján indokoltnak tekinthető-e a szólásszabadság korlátozása az emberi méltóság védelmében. Ennek során figyelemmel kell lenni arra is, hogy az emberi méltóságból fakadó egyes jogoknak az Alaptörvény önálló rendelkezésben is védelmet nyújt. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése alkotmányos szinten rendelkezik a magánélet és a jó hírnév tiszteletben tartásához fűződő jogról.
- [45] 1.3. A közügyekkel összefüggő vélemény kinyilvánításának szabadsága a szólás- és sajtószabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik, mivel különös erővel és egyértelműséggel vonatkozik rá a szólásszabadság kettős igazolása. Az egyéni önkifejezés szabadsága felől nézve a közösség ügyeiben való megszólalás, ezáltal a társadalmi folyamatokban való aktív részvétel a személyiség kibontakoztatásának egyik kiemelkedően fontos terepe. A demokratikus közvélemény és akaratképzés közösségi szempontja alapján pedig éppen a sokszínű társadalmi és politikai nézetek szabad kifejezése minősül a legmeghatározóbb követelménynek.
- [46] A közéleti véleménynyilvánítás fontosságának hangsúlyozása nem jár azzal, hogy más típusú szólásokra ne vonatkoznának azok a megfontolások, amelyeket az Alkotmánybíróság a véleményszabadság kitüntetett alapjogi helyzetével összefüggésben kifejtett, de azt eredményezi, hogy a politikai és egyéb közügyeket érintő beszéd korlátozásánál ezeket a megfontolásokat különösen nagy szigorral kell érvényre juttatni.
- [47] A közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok eszerint egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatászerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni.
- [48] A közéleti szereplőkre vonatkozó beszéd mindazonáltal a politikai véleménynyilvánítás központi alkotóeleme. A közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják. A sajtónak pedig alkotmányos küldetése, hogy a közhatalom gyakorlóit ellenőrizze, aminek szerves részét képezi a közügyek alakításában résztvevő személyek és intézmények tevékenységének bemutatása és – akár rendkívül éles hangú – kritikája. Annak ellenére tehát, hogy a közéleti véleménynyilvánítás fókuszában maguk a közügyek – nem pedig a közszereplők – állnak, a közügyek alakítóinak személyiségét érintő megnyilvánulások túlnyomó része szükségszerűen és elkerülhetetlenül a politikai véleménynyilvánítás védelmi körébe tartozik. A közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos

jelentősége ezért azzal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. Különösen fontos alkotmányos érdek, hogy a polgárok és a sajtó bizonytalanság, megalkuvás és félelem nélkül vehessenek részt a társadalmi és politikai vitákban. Ellene hatna ennek, ha a megszólalóknak a közéleti szereplők személyiségvédelmére tekintettel széles körben kellene tartaniuk a jogi felelősségre vonástól (Abh2., ABH 1994, 219, 229.). E követelmények a büntetőjogi felelősségre vonáson túl a polgári jogi jogkövetkezmények tekintetében is irányadók. A kártérítések – az új Ptk. rendszerében: sérelemdíjak – alkalmazásának szélesre tárt lehetősége szintén komoly visszatartó erőt jelenthet a közvitában való részvételtől.

- [49] 1.4. A véleménynyilvánítás szabadsága az értékítéletet kifejező, az egyén személyes meggyőződését közlő megszólalásokra attól függetlenül kiterjed, hogy a vélemény értékes vagy értéktelen, helyes vagy helytelen, tiszteletre méltó vagy elvetendő. A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. A szólás- és sajtószabadság határainak megvonásánál mindazonáltal indokolt különbséget tenni az értékítéletek és a tényállítások védettsége között (Abh2., ABH 1994, 219, 230.). Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt.
- [50] A politikai véleménynyilvánítás fokozott védelme mind a közügyekben megfogalmazott értékítéletekre, mind pedig a közügyek körébe tartozó tényállításokra vonatkozik. Egyfelől a demokratikus jogállam intézményeinek és a demokratikus közéletet hivatásszerűen alakító politikusoknak a szabad bírálata, működésük, tevékenységük kritikája a társadalom tagjainak, az állampolgároknak, valamint a sajtónak olyan alapvető joga, amely a demokrácia lényegi eleme. Másfelől a tények közlése tipikusan a vélemények alapja, ezért még az alkotmányos értékkel egyébként nem bíró, utóbb hamisnak bizonyult tények esetében is indokolt, hogy a jogi felelősségre vonás során a felróhatóság és az esetleges joghátrányok mértékének meghatározása körében figyelembe vegyék a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekét.
- [51] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta, hogy az indítványban támadott szabály mennyiben felel meg a kifejtett alkotmányossági követelményeknek.
- [52] Az új Ptk. 2:44. §-ának rendelkezése szerint a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét méltányolható közérdekből, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja. A jogalkotó tehát az új polgári jogi kódex megalkotásakor alapvetően figyelemmel volt a közügyek vitatásával kapcsolatban kifejtett alkotmányossági szempontokra, és törvényi alapot teremtett a közéleti szereplők személyiségvédelmének szűkítéséhez. E törvényi alapon a jogalkalmazóknak lehetőségük van arra, hogy kidolgozzák a közéleti szereplők bírálhatóságának pontos mércéit. A kérdéskör összetett szempontrendszerére tekintettel ugyanis nem adható minden egyes esetre érvényes, mechanikusan alkalmazható jogszabályi mérce a politikai véleményszabadság és a személyiségvédelem ütközésének feloldására, ezért a jogalkalmazók vannak abban a helyzetben, hogy mérlegeljék a felmerülő releváns körülményeket. Ennek során mindig figyelemmel kell lenniük a közügyekhez kapcsolódó társadalmi-politikai véleménynyilvánítás fokozott védelmére. Az új Ptk. ehhez a mérlegeléshez három szempontot fogalmaz meg: a közéleti szereplő személyiségvédelme korlátozásának feltétele, hogy méltányolható közérdekből kerüljön rá sor, szükséges és arányos mértékben történjék, és ne járjon az emberi méltóság sérelmével. A vizsgált szabályozás úgy értelmezhető, hogy az három, együttes feltételtől teszi függővé a szólásszabadság gyakorlását, ha az közéleti szereplő személyiségvédelmének kérdését veti fel.
- [53] Az Alkotmánybíróságnak a jelen esetben, elvont normakontroll eljárásban arra van lehetősége, hogy megvizsgálja, ezek a mérlegelési szempontok *in abstracto* összhangban állnak-e az Alaptörvényből levezethető követelményekkel. Az alkotmányosnak talált mérlegelési szempontok között a jogalkalmazói gyakorlatnak a szólásszabadsággal összhangban lévő alakítása és részletezése *in concreto* a bíróságok feladata, amely fölött az Alkotmánybíróság más hatáskörei révén gyakorolhat alkotmányossági kontrollt.
- [54] Bár az alapvető jogok biztosának indítványa az új Ptk. rendelkezésének csak a „méltányolható közérdekből” feltételét kifogásolta – a másik két feltételt alkotmányosnak tartva –, a szabály egyik elemének alkotmányosságát nem lehet a többitől függetlenül megítélni, ezért az Alkotmánybíróság mindhárom feltételre tekintettel vizsgálta az indítványban foglaltakat. Az új Ptk. szövegezése a személyiségvédelem oldaláról közelíti meg a kérdést, és

a közéleti szereplő személyiségi jogai védelmének korlátozhatóságáról szól, ugyanakkor az Alkotmánybíróság a szóban forgó feltételeket a szólás- és sajtószabadság érvényesülése felől értékelte. E tekintetben a személyiségvédelem korlátozhatóságának feltételeivel a jogalkotó a szólás- és sajtószabadság érvényesülésének határait jelölte ki, aminek meg kell felelnie az alapjog-korlátozásra vonatkozó, az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt alkotmányos követelményeknek.

- [55] Az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek alapján megállapítja, hogy az emberi méltóságból fakadó személyiségvédelem – másoknál szűkebb körben, de – a közéleti szereplők esetében is korlátozhatja a véleménynyilvánítás szabadságát. Az Alaptörvény emberi méltóságot védő II. cikkére, illetve a magánélet és a jó hírnév tiszteletben tartásáról rendelkező VI. cikk (1) bekezdésére tekintettel tehát a szólás- és sajtószabadságnak az új Ptk. 2:44. §-ából következő korlátozásának a szükségessége a nevesített személyiségi jogokkal összefüggésben elvont módon fennáll. Az Alkotmánybíróságnak ugyanakkor vizsgálnia kellett, hogy a rendelkezésben foglalt konkrét feltételek is összhangban vannak-e a korlátozás alkotmányossági követelményeivel [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése].
- [56] 2.1. A közügyek szabad vitatását szolgáló véleménynyilvánítás az új Ptk. rendelkezése szerint „szükséges és arányos mértékben” korlátozhatja csak a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét. Az Alkotmánybíróság szerint a szólásszabadság elsőbbségének ez a feltétele az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének a jogalkalmazás számára előírt konkretizálása, és összhangban áll az Alaptörvény IX. cikkéből levezetett követelményekkel is, amelyek szerint a véleményszabadság és a személyiségvédelem kollízióját a közügyek vitatása körében összetett szempontrendszerrel kell feloldani. Ennek megfelelően ez a feltétel – jóllehet nem a magán-, hanem az alkotmányjogban használt általános kifejezésekhez tapad – szükséges és elégséges mozgásteret biztosít a jogalkalmazás számára ahhoz, hogy a politikai véleménynyilvánítás határainak mércéit kidolgozza.
- [57] A jogalkalmazás során mindenképp arra kell tekintettel lenni, hogy mivel a politikai véleményszabadság fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig a közszereplők állnak, a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik, és ezáltal korlátozza az általa érintettek személyiségi jogainak védelmét. A személyiségvédelem korlátozottsága tehát nem csupán a hivatásszerűen közszereplést vállalók esetében érvényesülő szabály, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azonban a megszólalással érintett személy státuszát sem: a közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok esetében a személyiségvédelem korlátozottsága mindenki máséhoz képest szélesebb körben minősül „szükségesnek és arányosnak”. Egyrészt ők a saját döntésük alapján váltak a közügyek másoknál aktívabb alakítóivá, vállalva ezzel az érintett közösség nyilvánossága előtti értékeléseket és bírálatokat is, ezért a közügyek vitatása körében őket érintő vagy minősítő, a személyüket támadó véleménynyilvánításokat nagyobb türelemmel kell tűnniük. Másrészt a közhatalmat gyakorlók és a közszereplő politikusok mindenki másnál szélesebb körben és hatékonyabban tudnak élni a tömegkommunikációs eszközökkel az őket ért támadásokkal szemben. Harmadrészt az ő esetükben a személyüket ért bírálatot és minősítést a társadalmi nyilvánosság eleve másként, a demokratikus vita szükségszerű részeként, jellemzően a különböző politikai érdekek mentén értelmezendő megnyilvánulásként kezeli. Magyarországon az elmúlt időszakban kialakultak a plurális politikai nyilvánosság működésének sajátosságai, amelyek között a közéleti viták során elhangzottakat a társadalom kellő körültekintéssel tudja értékelni.
- [58] Amennyiben ezek az érvek a közhatalom egyes gyakorlóinál hivatásuknál fogva gyengülnek, annyiban a személyiségvédelem felerősödhet: a bírák például a szolgálati jogviszonyukra vonatkozó szabályok alapján nincsenek abban a helyzetben, hogy a nyilvánosság előtt megvédjék magukat a támadásokkal szemben, ezért a bírói ítéletek nyilvános vitatásának széles körű biztosítása mellett arra is figyelemmel kell lenni, hogy a bíróságokba vetett, a jogállami működéshez elengedhetetlen közbizalmat a bírák személyét érő alaptalan, szélsőséges támadások ne ássák alá.
- [59] A bíróságoknak mindezek figyelembevétel mellett biztosít lehetőséget az új Ptk. 2:44. §-ának „szükséges és arányos mértékben” kitétele arra, hogy a közéleti szereplők személyiségi jogai korlátozhatóságának mércéit kialakítsák.
- [60] 2.2. A politikai véleménynyilvánítás szabadságának határait az új Ptk. szerint úgy kell meghúzniuk a jogalkalmazóknak, hogy e szabadság gyakorlása a közéleti szereplők esetében se járjon az emberi méltóság sérelmével. Az Alkotmánybíróság szerint önmagában ez a feltétel is összhangban áll az Alaptörvény IX. cikkével, hiszen

az emberi méltóság a véleménynyilvánítás szabadságának korlátja lehet. Az új Ptk. e feltételében megnyilvánuló alkotmányossági szempontok szerint bizonyos körben a közéleti szereplők emberi méltósága is védelemre szorul a szólásszabadsággal szemben. A joggyakorlat alkotmányosságának kérdése az új Ptk. vizsgált rendelkezésével összefüggésben ugyanakkor e tekintetben is azon múlik, a jogalkalmazók a közügyek szabad vitatását biztosító tesztekkel dolgoznak-e ki arra nézve, hogy a konkrét esetekben – vagyis nevesített személyiségi jog vagy az általános személyiségi jog védelmére irányuló igény személyes érvényesítésekor – mikor kell meghajlania a szólásszabadságnak a közéleti szereplő emberi méltóságával, illetve magánéletével vagy jó hírnevével szemben. Az új Ptk. 2:42. §-ában foglalt emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusa csak az emberi státuszt alapjaiban tagadó véleménynyilvánítások egészen szűk körében jelenti a szólásszabadság abszolút határát.

- [61] Ebben a körben az Alkotmánybíróság a polgári jogi felelősségre vonás esetében is irányadónak tartja, hogy a demokratikus jogállam intézményeinek és a demokratikus közéletet hivatásszerűen alakító politikusoknak a szabad bírálata, működésük, tevékenységük ellenőrzése és kritikája – legyen az akár rendkívül éles hangú vagy támadó – a társadalom tagjainak, az állampolgároknak, illetve a sajtónak olyan alapvető joga, amely a demokrácia lényegi eleme. Az Alkotmánybíróság álláspontja ebből következően az, hogy a közügyekkel összefüggésben megfogalmazott, közhatalmat gyakorló személyre vagy közszereplő politikusra vonatkozó, értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás főszabálya szerint polgári jogi felelősségre vonásnak sem lehet alapja. A korábban kifejtett érvek – különösen a közszereplés önkéntes vállalása, illetve a hatékony kommunikációs lehetőségek, továbbá a vitákon alapuló politikai nyilvánosság mint értelmezési keret – ebben a személyi körben indokolatlanná teszik, hogy a közügyek vitatásához kapcsolódó értékítéletekkel szemben jogi úton lehessen elégtételt venni. Újfént utal ugyanakkor az Alkotmánybíróság arra, hogy a jogi felelősségre vonás indokolatlansága melletti érvek a közhatalom egyes gyakorlóinak, például a bírácoknak az esetében gyengülhetnek, ami a főszabálytól eltérően – a közviták által nem érintett személyekhez képest szűkebb körben, de – megnyithatja a személyiségvédelem lehetőségét.
- [62] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy mindez nem jár az érintettek emberi méltósága, magánélete és jó hírneve védelmének – és ezáltal az új Ptk. szóban forgó feltételének – kiüresedésével. A közhatalmat gyakorló személyeket és a közszereplő politikusokat is megilleti a személyiségvédelem, ha az értékítélet a személyüket nem a közügyek vitatása körében, nem közéleti tevékenységükkel, hanem magán- vagy családi életükkel kapcsolatban érinti. Indokolt lehet a polgári jogi felelősségre vonás abban a szűk körben is, amikor a megfogalmazott vélemény az érintett személy emberi státuszának teljes, nyilvánvaló és súlyosan becsmérő tagadásaként már nem az új Ptk. 2:43. §-ában foglalt nevesített személyiségi jogokba, hanem a 2:42. §-ban foglalt emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütközik. A korábban kifejtettek figyelembevételével mellett továbbá a közéleti szereplők is igényelhetnek jogi védelmet a hamis tényállításokkal szemben.
- [63] A közügyek vitatását szolgáló véleménynyilvánításnak az emberi méltóság védelmére tekintettel megállapítandó határait ezeken túl – például más személyek érintettsége esetén – szintén a joggyakorlatnak kell kialakítania.
- [64] 2.3. Az új Ptk. mindezek mellett a közélet szabad vitatását biztosító alapjogok, így különösen a szólás- és sajtószabadság érvényesülésének további feltételül szabná, hogy a közéleti szereplő személyiségi jogai védelmének korlátozására csak „méltányolható közérdekből” kerülhet sor. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ez a feltétel már a szólás- és sajtószabadság indokolatlan korlátozásának minősül, ezért az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésébe ütközik.
- [65] A közéleti véleménynyilvánítás alkotmányos sajátosságaiból következik, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának a szabad társadalmi vitát szolgáló gyakorlása minden esetben nemcsak hogy „méltányolható közérdeknek”, hanem kiemelkedő jelentőségű alkotmányos érdeknek minősül. Ennek megfelelően a közügyek vitatása körében a közéleti szereplők személyiségi jogai védelmének a véleményszabadság gyakorlását biztosító korlátozása is minden esetben alkotmányos érdek és követelmény. Nincs tehát szükség további, közelebről nem körülírható „közérdeknek”, még kevésbé a közérdek „méltányolható” voltának igazolására ahhoz, hogy a közszereplők bírálhatóságára másoknál lényegesen szélesebb körben nyíljon lehetőség. Az új Ptk. e feltétele indokolatlan mértékben szűkítené a szabad véleménynyilvánítások körét, mivel a közügyek vitatásának mindig fennálló társadalmi érdekén túl további közérdek igazolása mellett engedné csak meg a közéleti szereplők szélesebb körű bírálatát.
- [66] Az Alaptörvény egyetlen alapvető jognál, a tulajdonhoz való jognál (Alaptörvény XIII. cikk) tulajdonít jelentőséget önmagában a közérdeknek. Az alapvető jogok korlátozására vonatkozó szabály [Alaptörvény I. cikk (3) be-

kezdése] alapvető jog – így a véleményszabadság – korlátozhatóságát kizárólag más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében teszi lehetővé. Az új Ptk. szerinti, közelebbről nem meghatározott és nem nevesített „méltányolható közérdek” nem tartozik ebbe a körbe, ezért ez a feltétel már túllép az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt kereteken.

- [67] A „méltányolható közérdek” törvényi feltétel annak elismerése mellett is indokolatlan, hogy – amint azt az Alkotmánybíróság fent részletesen kifejtette – a jogalkalmazónak mérlegelési lehetőséggel kell bírnia ahhoz, hogy gyakorlatát a szólásszabadság és a közéleti szereplők személyiségvédelme ütközésének összetett alkotmányjogi szempontrendszer szerint alakíthassa. Az Alkotmánybíróság az új Ptk. vitatott rendelkezésének másik két kitétele kapcsán rámutatott arra, hogy azok minden releváns szempont érvényesítésére mozgásteret biztosítanak, ezért alkotmányosan nincs lehetőség arra, hogy a jogalkalmazás további feltétel fennállását vizsgálja. A 2:44. §-ban foglalt szabály alkotmányos célja az, hogy a közéleti szereplőket érintő szólásszabadság határait az Alaptörvény II. cikkére és a VI. cikk (1) bekezdésére figyelemmel szabja meg. Míg a „szükséges és arányos mértékben”, illetve „az emberi méltóság sérelme nélkül” fordulatok a szólásszabadság gyakorlásának határait szorosan a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelméhez kötik, addig a „méltányolható közérdek” kitétele a korlátozások lehetséges körét már a személyiségvédelem szempontjain túlra terjesztené.
- [68] Összességében tehát a „méltányolható közérdekből” fordulat alkotmányosan nem indokolható többletfeltétel támasztana a politikai, közéleti véleményszabadság gyakorlása elé, és ezáltal szükségtelenül korlátozná az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésben biztosított szólás- és sajtószabadságot. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az új Ptk. 2:44. §-ának „méltányolható közérdekből,” szövegrészét megsemmisítette, így az nem léphet hatályba 2014. március 15-én.
- [69] Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben való közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdése alapján rendelte el.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Stumpf István
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István alkotmánybíró különvéleménye

- [70] Az Alkotmánybíróság többségi döntésével az alábbiak szerint nem értek egyet, ezért az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 66. § (2) bekezdése alapján ahhoz az alábbi különvéleményt csatolom.

- [71] 1. A többségi határozat a korábbi alkotmánybírói gyakorlatra alapozza az érdemi döntést. Amint azt a tárgyalás során jeleztem, ezen korábbi alkotmánybírói határozatok aktualitása, illetve a jelen ügybeni relevanciája álláspontom szerint erősen megkérdőjelezhető. Túl az Alaptörvényben foglaltakon, véleményem szerint a korábbi alkotmánybírói határozatok felhasználhatóságának vizsgálatkor kiemelt szempontnak kell(ene) lennie az adott döntés alapjául szolgáló ügy ismertetésének. Tekintve, hogy a többségi határozat ennek nem adott teret, így különvéleményemben térek ki erre. A jelen határozat által felhívott 30/1992. (V. 26.) AB határozat a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) 269. §-ában rögzített közösség elleni izgatás alkotmányellenességének megállapítására irányult, részben utólagos normakontrollra irányuló indítvány, részben bírói kezdeményezés alapján. Az Alkotmánybíróság által akkor elfogadott határozat kifejezetten a büntetőjog eszközei, és azoknak a büntetőjog rendszerében elfoglalt helye és szerepe vizsgálatára alapozva született meg. Az Alkotmánybíróság e határozatában külön kiemelte, hogy a rendszerváltással elkerülhetetlenül együtt járó társadalmi feszültségekre, a sajátos történelmi körülményekre is tekintettel volt döntése kialakítása során. Nem szabad elfelejteni tehát, hogy egy sajátos történelmi helyzetben született döntésről van szó, gyakorlatilag a korábban egyáltalán nem létezett véleménynyilvánítás és sajtószabadság alkotmányos tartalmának kibontása kapott teret, hangsúlyozottan büntetőjogi aspektusból.
- [72] Ahogyan a 37/1992. (VI. 10.) AB határozat sem tekinthető ide illőnek, hiszen egy minisztertanácsi határozat azon pontját vizsgálta – utólagos normakontroll, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére hivatalból indított eljárás keretében – amely azt mondta ki, hogy „a Magyar Rádió és Magyar Televízió a Minisztertanács felügyelete alatt áll”. E szabályozás kapcsán vizsgálta az Alkotmánybíróság az akkori jogszabályi környezetet és jutott arra a következtetésre, hogy a hiányzó garanciális előírások miatt alkotmányellenes mulasztás valósult meg [a határozat indokolása jelentős részben a 30/1992. (V. 26.) AB határozat indokolásából történt átemelés]. Az időközben bekövetkezett jogszabályi változás ismertetésétől itt eltekintenek, mivel meghaladná e különvélemény térbeli korlátait.
- [73] A 36/1994. (VI. 24.) AB határozat szintén a Btk. egyik törvényi tényállását minősítette. A hatóság vagy hivatalos személy megsértése büntetőjogi szabályozását vette górcső alá, és kizárólag a büntetőjog keretein belül, annak eszközrendszerét komplexen szem előtt tartva foglalt állást. Ebben a döntésében fogalmazta meg alkotmányos követelmény formájában az Alkotmánybíróság, hogy a közhatalmat gyakorló személyekkel és intézményekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatos véleménynyilvánítást tekintve tágabb a nem büntethető véleménynyilvánítás köre. Ez a határozat is jelentős részben a 30/1992. (V. 26.) AB határozat indokolására épített – természetesen a sajátos történelmi helyzetre utalás elhagyásával.
- [74] Úgy vélem tehát, nem minden alap nélküliek azon kételyeim, melyek ezen határozatok jelen esetben történő alkalmazását (sőt az érdemi indokolás kiváltását) megkérdőjelezzik. Álláspontom szerint a többségi határozat adós maradt az Alaptörvény és az új, még hatályba nem lépett civil kódex összhangjának vizsgálatával, és ezt a korábbi alkotmánybírói határozatok beidézésével sem pótolta, nem is pótolhatta, hiszen azok más jogágak, más történelmi kontextusban rögzített jogszabályi rendelkezéseire vonatkoztak.
- [75] 2. Nem mehetek el szó nélkül a jogbiztonság sérelmére építő indokolás-rész mellett, már csak azért sem, mert végső soron erre alapozza a többségi döntés az alaptörvény-ellenesség kimondását, és a megsemmisítést.
- [76] Alapvető aggályom e tekintetben függetleníthető a konkrét esettől. Általában véve nem tartom szerencsésnek egy még hatályba nem lépett jogszabályi rendelkezés megsemmisítését azon a címen, hogy annak értelmezése gondot okozhat a jogalkalmazók számára. Önmagában az esetleges eltérő jogalkalmazói értelmezés lehetősége nem abszolút megsemmisítési ok, annak kiküszöbölésére számos eszköz áll rendelkezésre. A bíróságok esetében például a jogegységi határozat (melyet ma már az Alkotmánybíróság is felülvizsgálhat alkotmányossági szempontból), de az eljáró bíró személy szerint is élhet az alkotmánybírói eljárás kezdeményezésével, ha úgy véli, hogy alaptörvény-ellenes értelmezéssel (is) bíró jogszabályi rendelkezést kellene alkalmaznia az előtte lévő konkrét ügyben, ezen túlmenően pedig rendelkezésre áll az alkotmányjogi panasz intézménye is. Azonban, úgy megsemmisíteni egy jogszabályi rendelkezést, hogy annak gyakorlati alkalmazását illetően (értelemszerűen) nem áll rendelkezésre adat, azt az indítványozó ombudsman sem vizsgálhatta, hiszen a korábbi szabályozásban egyáltalán nem szereplő, új elemről van szó – álláspontom szerint – nem támogatható megoldás.

- [77] 3. A fentiekén túlmenően, amint azt az ügy érdemi tárgyalása során megemlítettem, jelen esetben elengedhetetlennek tartottam volna az alapjogi teszt elvégzését, mely álláspontom szerint nagyban segített volna az ügy tisztán látását illetően. Azért is tartottam jelentősnek ennek elvégzését, mert olyan alapjogi „kollízióról” van szó, ahol az egyik alapjog (az emberi méltósághoz való jog) korlátozhatatlan elemmel is rendelkezik. Így különösen fontos lett volna az alapjog lényeges tartalmának meghatározása, illetve esetleges korlátozásának behatárolása. Annál is inkább lényegesnek tartom ezt a lépést, mivel – álláspontom szerint – a tervezet fordított előjellel közelítette meg az alapvető alkotmányossági problémát. Jelen esetben ugyanis éppen nem a sajtósabadság, illetve a véleménynyilvánítás korlátozása a kiinduló pont, hanem az emberi méltóság védelme, illetve annak korlátozhatósága. Ez pedig merőben más megvilágításban veti fel a kérdéseket.
- [78] Összegezve álláspontomat: úgy vélem, a többségi határozat nem adott kellő megalapozottságot a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének kimondására és megsemmisítésére, így azt nem áll módomban támogatni.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

- [79] A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [80] Nem értek egyet a határozat rendelkező részével és annak indokolásával.
- [81] 1. A határozat a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:44. §-ának a „méltányolható közérdekből” szövegrésze alaptörvény-ellenességét kinyilvánító és azt megsemmisítő döntésének jogi megalapozása és lényeginek tekintett indokai számomra elfogadhatatlanok.
- [82] A határozat indokolása szerint a megsemmisítendő szövegrész „alkotmányosan nem indokolható többletfeltétel támasztana a politikai, közéleti véleményszabadság gyakorlása elé és ezáltal szükségtelenül korlátozná az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésben biztosított szólás- és sajtósabadságot”. Az indokolás itt idézett összegzése alapvetően a szólássabadság alkotmányos értelmezésének nem polgári jogi, hanem büntető ügyekben hozott, a rendszerváltozást közvetlenül követően született alkotmánybírói határozatokra épül. Ez formai és tartalmi szempontból egyaránt vitatható, mivel az Alaptörvény negyedik módosítása ellenére sem veszi tekintetbe a módosult alkotmányos helyzetet és a ténylegesen megváltozott körülményeket, közéleti történéseket.
- [83] a) Az Alaptörvénybe foglalt „Nemzeti hitvallás” tizenegyedik fordulata szerint „az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki.” Ezt a követelményt összevetve az alapjogokat szabályozó „Szabadság és felelősség” rész címével, egyértelműen megállapítható az az alapvető, lényegi változás az Alaptörvényben a korábbi Alkotmányhoz képest, hogy az alkotmányozó túl kívánt lépni az egyes szabadságjogok korlátozhatóságának korábbiakban kialakult gyakorlatán. Levezethető ugyanis az itt hivatkozott értelmezési keretből az, hogy valamely alapjog gyakorlása felelősséggel jár, a visszaélésszerű joggyakorlás sértheti a köz érdekeit.
- [84] Természetesen a szólás- és véleménynyilvánítás szabadsága sem lehet kivétel ezen új alaptörvényi követelmény alól. Következésképpen a közérdek megjelenítését az új, hatályba még nem lépett Polgári Törvénykönyvnek a közéleti szereplő személyiségi jogának védelmét szabályozó 2:44. §-ában semmiképpen nem lehet alaptörvény-ellenesnek tekinteni.
- [85] b) A közérdek szempontjának figyelembevételét a korábbiakhoz képest – a diktatúrából a demokráciába való átmenethez viszonyítva, amikor az individuális szabadság szinte korlátlanok tűnt a társadalom többsége számára – a megváltozott körülmények, elsősorban a közelmúlt történései is alátámasztják.

- [86] A rendszerváltozáshoz, illetőleg az európai integrálódásunkhoz fűzött számos (sokszor eltúlzott) elvárás nem, vagy részbeni teljesülése, az objektív nehézségekhez járulóan az elmúlt évtizedben elkövetett gazdaságpolitikai, majd 2006-ban politikai hibák a korábbi szórványos elégedetlenséget társadalmi nyugtalansággá növelték. A 2008-ban bekövetkezett gazdasági válság pedig máig kiható módon akadályozta, sőt esetenként lehetetlenné tette e negatív körülmények teljes körű felszámolását, összességében romlott a társadalom egzisztenciális biztonságérzete, valamint nőtt politikai és lélektani megosztottsága. Sajnálatos módon a közélet, a közügyek vitatásának stílusa és napi gyakorlata viharos gyorsasággal tükrözte a társadalom nyugtalanságát és megosztottságát, aminek egyenes következménye volt a közélet és a közügyek vitatásának eldurvulása. Hangsúlyozni kell, hogy mindezek a jelenségek a 2008. évben kirobbant gazdasági válságot követően nemcsak hazánkban voltak tapasztalhatók, kisebb vagy nagyobb mértékben az Európai Unió szinte valamennyi országában megnyilvánultak.
- [87] A szólás- és sajtószabadság jogával való visszaélés tömegessé válása alkalmas a köznyugalom megzavarására. Súlyosabb esetekben hozzájárulhat a demokráciába, illetőleg a demokratikus intézmények működésébe vetett bizalom megrendüléséhez is. Szükségszerűen vetődik fel tehát mindezek elkerülése céljából a köz érdekének a mindenkori helyzetre tekintettel arányos figyelembevétel. A közügyek szabad vitatása tekintetében a közelmúlt történései indokolják azt, hogy a jogalkalmazói gyakorlat a köz érdekében, a köznyugalom megóvására is figyelemmel lehessen.
- [88] 2. Az új Polgári Törvénykönyv 2:44. §-át javasolt eredeti rendelkezés kétségtelenül feszebben, szigorúbban, szerencsésebben fejezte ki a közérdek bírói úton való megállapíthatóságának lehetőségét a szólás- és sajtószabadság jogával való visszaélés esetén, mint a végül is elfogadott rendelkezés.
- [89] Az eredeti javaslat szerint:
- [90] „Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogokat szükségtelenül nem korlátozhatja”. Ebben a megfogalmazásban a „szükségtelenül” szó használata biztosítja a bíróságok számára a közérdeknek az eset összes körülményeihez is igazított figyelembevétel lehetőségét.
- [91] Ezt a lehetőséget azonban „a méltányolható közérdek” kifejezés használata esetén sem kellett volna a jogalkalmazótól megvonni, különösen nem egy, még hatályba sem lépett törvény esetében. A bírói gyakorlat képes lenne az Alaptörvény 28. cikke segítségével olyan jogalkalmazói gyakorlatot kialakítani, amely a hivatkozott rendelkezés jogalkotói célját, a szólás és sajtószabadság jogával való visszaélésnek a köz, a köznyugalom érdekében történő megelőzését és megakadályozását biztosítja.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [92] Nem érték egyet a határozatban foglaltakkal.
- [93] 1. A többségi határozat egyik sarokpontja, hogy a közéleti szereplők személyiségi jogvédelme esetén az alkotmányos védelem középpontjában a közügyek megvitatása során kifejtett vélemények állnak, nem pedig a véleménynyilvánítással érintett személyek emberi méltósága. Ezzel a megállapítással nem tudok egyetérteni. Az új Ptk. 2:44. §-ához fűzött jogalkotói indokolás egyrészt maga is rögzíti, hogy a kodifikáció során az Országgyűlés pusztán törvényi szintre emelte a közéleti szereplők személyiségi jogainak alacsonyabb védettségére vonatkozó – a bírói gyakorlat által már kidolgozott – szabályt. Nem állítható tehát, hogy a jogalkotó a személyiségi jog újraszabályozása során elszakadt volna a(z) – alkotmánybírói gyakorlat által is determinált – jogalkalmazási gyakorlattól.
- [94] Ezen túlmenően úgy vélem, hogy az új Ptk. az Alaptörvénynek megfelelően a véleménynyilvánítás szabadságának végső korlátjává teszi az emberi méltóságot. A határozat – helyesen – hivatkozik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére, amely szerint az alapjogokra vonatkozó (részlet)szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog azonban csak akkor korlátozható, ha más alapvető jog (vagy alkotmányos érték) érvényesülése védelme

érdekében az elkerülhetetlen, de ekkor is csak a szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan. A többségi határozat is erre hivatkozva kívánja feloldani az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás szabadsága közti kollíziót, azonban a korlátozás határvonalának meghatározása tekintetében az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből levont következtetés nem helytálló. A többségi vélemény szerint az emberi méltóság védelméhez való jog csak az emberi státusz jogi meghatározójaként korlátozhatatlan. Ez az emberi méltósághoz való jog azon alkotmánybíróági értelmezésének az adoptálása, amely szerint az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. Álláspontom szerint a véleménynyilvánítás szabadsága sem hatolhat be a többségi határozat által kijelölt mélységben az emberi méltóságba – még a közszereplőkre vonatkozó magasabb tűrőhatár okán sem. A többségi határozat messze túllép azon a határon, amely a véleménynyilvánítás szabadságának biztosításához még feltétlenül szükséges lenne és ezzel oly mértékben engedi sérülni az emberi méltóságot, amely meggyőződésem szerint szükségtelen és aránytalan. Igaz tehát, hogy a közéleti szereplők e minőségben tett kijelentéseik, magatartásuk miatt erőteljesebb kritikával illethetők, de – álláspontom szerint – nem az emberi méltóságnak kell meghajolnia a véleménynyilvánítás szabadsága előtt, hanem fordítva. Ezt az értékválasztást fejezte ki a többségi határozat által megsemmisített „méltányolható közérdekből” fordulat.

- [95] Tekintettel arra, hogy az új Ptk. megsemmisített rendelkezése eleve a bírói gyakorlatot rögzítette, nem értek egyet azzal a véleménnyel sem, hogy az a jogalkalmazók számára értelmezhetetlen lett volna, ráadásul ez implicit módon azt feltételezi, hogy a bíróságok nem tudták volna azt alkotmányos tartalommal megtölteni. Úgy vélem tehát, hogy amit a többségi határozat a szabad véleménynyilvánítás szempontjából jogkorlátozásként fog fel, az valójában a közéleti szereplők emberi méltósághoz való jogának érvényesüléséhez nyújt garanciát.
- [96] 2. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a többségi határozat által hivatkozott alkotmánybíróági határozatok lényegében egy több mint 20 évvel ezelőtti állapotot konzerválnak. A véleménynyilvánítás szabadságával összefüggésben – a többségi határozat által is – sokat hivatkozott alaphatározat [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167., Abh1.] önmagára is reflektálva megállapítja, hogy egy sajátos történelmi kor – a rendszerváltás – terméke, ugyanakkor kimondja azt is, hogy „az Alkotmánybíróság tekintettel van az egyes ügyek történelmi körülményeire”. Másrészt az Abh1. elfogadása óta nemcsak a történelmi körülmények változtak meg jelentős mértékben, hanem a véleménynyilvánítás közege is. Gondolok itt elsősorban az internetre, mint új médiumra, amely jelentős mértékben átrendezte az írott sajtó világát, valamint új, korábban sosem látott szabadságot adott a vélemények (lényegében szinte korlátok nélküli) kifejtésének.
- [97] Meggyőződésem szerint mind a történelmi dimenzió, mind a technikai fejlődés okán (is) át kell gondolni, hogy a vélemény- és sajtószabadsággal kapcsolatos korábbi alkotmánybíróági határozatok alkalmazhatóak-e ma, és ha igen, milyen mértékben. Utalok még e körben arra, hogy álláspontom szerint az idézett alkotmánybíróági határozatok egy részének meghivatkozása szükségtelen (és helyenként zavaró), másrészt a hivatkozás módja sem felel meg teljes mértékben a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban foglaltaknak. A többségi határozat e körben lényegében negligálja az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdését, amely szerint az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történelmi alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.
- [98] 3. Végezetül szót kell ejteni arról, hogy a magyar jog a mai napig adós a közéleti szereplő (közszereplő) egzakt definiálásával. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a közéleti szereplő elsősorban közhatalmat gyakorló személy vagy közszereplő politikus, illetve egyéb közszereplő [először: 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219.]. (A pontosabb alanyi kör meghatározását az Alkotmánybíróság a jogalkalmazókra hagyta.)
- [99] Jogszabályi szinten részben ellentmondóan, illetve csak néhány jogforrásban, így pl. az elmúlt rendszer titkoszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvényben jelenik meg a fogalom. A törvény értelmező rendelkezései szerint az minősül közszereplőnek, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította.
- [100] A fentieket értelmezve kétség nélkül megállapítható, hogy a közhatalmat gyakorlók, a (közszereplő) politikusok egyértelműen közéleti szereplőknek minősülnek, ezzel szemben az egyéb közszereplők köre kontúr nélküli. A közszereplés azonban túlmutat a politikai szerepvállaláson, bárki „közszereplővé” válhat, aki közéleti kérdés-

ben nyilvánul meg (gondolok itt az olyan megnyilvánulásokra, mint az internetes blogbejegyzés, vagy fórumokhoz való hozzászólás).

- [101] A többségi határozat nem tesz különbséget az egyes közszereplések között azok célja alapján sem. Ennek azért van jelentősége, mert álláspontom szerint nem minden közszereplés minősül egyben közéletinek is, legalábbis nem abban az értelemben – mint azt a többségi határozat tételezi –, hogy az a demokratikus közvélemény alakítását, a közügyek megvitatását szolgálja. Közéleti szereplésnek, a közügyek megvitatásának, a demokratikus közvélemény alakításának minősül-e pl. a fellépés egy tehetségkutató műsorban, vagy egy nagy nyilvánosság előtt előadott vers? A határozat nem konzekvens a fenti kérdésben és hol közéleti szereplőkről beszél, hol pedig közhatalmat gyakorlókról illetve közszereplő politikusokról, azaz a közéleti megnyilvánulást azonosítja a politikai szerepvállalással. Ez a fentiekén túl azért is problémás, mivel *ab ovo* azt feltételezi, hogy a közéleti szerepvállalás önkéntes, saját döntésen alapuló cselekvés, amelynek célja a közügyek vitatása és aktív alakítása. Álláspontom szerint épp az új Ptk. 2:44. § megsemmisített „méltányolható közérdek” fordulata adta volna meg a jogalkalmazóknak azt a szabadságot, hogy eldönthessék, az adott ügyben a közéleti szerepvállalás közérdekű-e, azaz olyan aktív cselekvésről van-e szó, amelynek célja a közügyek megvitatása, a demokratikus közvélemény alakítása.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás alkotmánybíró különvéleménye

- [102] A határozat rendelkező részével több okból sem tudok egyetérteni, az indokolást pedig egyoldalúnak és hiányosnak tartom.
- [103] 1. A határozat rendelkező része és annak Indokolása a szólás- és véleménynyilvánítás szabadságának (közvetve a sajtó- és médiaszabadságnak) a XIX–XX. században, döntően az elmúlt fél évszázadban kialakult, és az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában rögzült dogmatikáján alapul. Ennek lényege, hogy a véleménynyilvánítás szabadságát a demokratikus közvélemény kialakítása és a közügyek szabad vitatása érdekében az állammal szemben kell a legszigorúbban megvédeni. Ez az álláspont önmagában változatlanul helyes, ugyanakkor a jognak (a jogalkotásnak és a jogalkalmazásnak, jogértelmezésnek egyaránt) lépést kell tartania a társadalmi (gazdasági, technikai stb.) fejlődéssel, a körülmények lényeges változásával, így nem lehet figyelmen kívül hagyni a hatalmi viszonyok és az életviszonyok tényleges átalakulását sem. A sajtó- és médiavilágban nemzeti, regionális és globális szinteken is nagyarányú tulajdonosi és gazdasági hatalmi koncentráció ment végbe, a túlméretes profitérdekeltségű gazdasági intézmények nagyon jelentős befolyást, nem köz-, hanem magánhatalmat, olykor uralmat képesek gyakorolni nemcsak az egyes emberek, a társadalom, de olykor az állami közhatalom felett is. Ehhez társul és ezzel szorosan összefügg a szólás és a véleménynyilvánítás információs és kommunikációs technikai feltételrendszere, ennek az egyes emberre és a magánszférára gyakorolt óriási befolyása. Az említett okokból nagyon lényegesen megváltozott körülmények közegében egyre erősödik az a társadalmi (demokratikus, civilmozgalmi, adatvédelmi, gyermekvédelmi stb.) igény, hogy a szólás- és véleménynyilvánítás szabadságát éppen az állam, mint közhatalom védje meg a sajtó- és médiahatalmak befolyásával és uralmával szemben.
- [104] 2. Az Egyesült Államokban mozgalom indult az öt legnagyobb médiamonopólium törvényi úton történő felbontása érdekében (a XIX. századi anti-tröszt törvényhozás analógiájára). A szerkesztői szabadság korlátjaként egyre gyakoribb a törvényi kötelezettség előírása kulturális és helyi közéleti tv-csatornák ingyenes betételére a kábelszolgáltatók „csoomagjaiba”. Németországban egy sajtószakszervezet országos kampányt indított az „elbűtítés” („*dumbing down*”) ellen bizonyos tv-műsorokkal szemben. Az internetes jogsértések egyre táguló köre, globális mérete és súlyossága, az anonim jogsértések lehetősége, a jogsértések megszüntetésének, ill. orvosolhatóságának hiánya egyre többeket aggaszt. Fogyasztói társadalomban a „médiafogyasztó” is védelemre szorul, az emberi méltóság sérthetlensége pedig kizárja, hogy a közszereplők a médiapiac tárgyaivá („termékeivé”) degradálódjanak.

- [105] A fenti és a további hasonló jelenségek miatt egyre erősödő elvárás a joggal szemben, hogy a szólás- és véleménynyilvánítás szabadsága ne torzulhasson szabadosságba, ne fordulhasson a visszájára. Egyre nyilvánvalóbb, hogy a véleménynyilvánítás joga sem korlátlan jog, annak is – mint minden más jognak – határt szabadnak más alapvető szabadságok, az alkotmányos jogok és -értékek, továbbá mások méltósága és személyiségi jogai. Ugyanezt jelenti más megfogalmazásban, hogy mint minden alapvető szabadság és alapvető jog gyakorlása, a szólás- és véleménynyilvánítás szabadsága is felelősséggel jár, csak felelősséggel gyakorolható.
- [106] 3. A szólás- és véleménynyilvánítás szabadságával összefüggő „rég” alkotmányos követelményeknek és a lényegesen megváltozott „új” körülményeknek együttesen próbált megfelelni az új Ptk. 2:44. §-a. Ez a szabály szövegezésében teljes egészében tükrözi az Alaptörvény harmadik részének, az alapvető jogok „katalógusának” fő címét, „SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG”, amely a IX. cikk (1) bekezdésére, azaz a véleménynyilvánítás szabadságára is kiterjed. Ugyanígy összhangban van az új Ptk. 1:2. § (1) bekezdés alapvető jellegű követelményével, mely szerint: „E törvény rendelkezéseit Magyarország alkotmányos rendjével összhangban kell értelmezni.” Az Alaptörvény és az új Ptk. között hidat képez az Alaptörvény 28. cikk 1. mondata is: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.”
- [107] A új Ptk. 2:44. §-ának szövege – ideértve a megsemmisített „méltányolható közérdekből” szövegrészt is – teljes mértékben megfelel Magyarország jelenlegi alkotmányos rendjének, a szabadság és felelősség együttes követelményének, az új Ptk. „alkotmányos polgári jogra” utaló alapelvének, valamint a XXI. századi megváltozott körülményeknek.
- [108] 4. A törvényhely szövege valójában egy nyitott generálklauzula, amely esetről-esetre a bíróra bízta egyfelől a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltóságból fakadó személyiségi jogok, valamint a magánszféra alapjogi védelme közötti határvonal megvonását, másfelől két személyiségi alanyi jog [Ptk. 2:42. § (1)–(2) bek.] összemérését, konfliktusuk elbírálását. A 2:44 § szövegébe iktatott absztrakt törvényi feltételek a több mint húsz éves „töretlen” alkotmánybírói gyakorlatot (közérdek, szükségesség-arányosság mércéje, emberi méltóság sérthetlensége) éppúgy kifejezésre juttatják, mint az új Alaptörvénynek a szabadsággal együtt járó felelősséget felerősítő elvárását. Azt is mondhatjuk, hogy az új Ptk. szövege az alkotmányos követelmények magánjogba átírását valósítja meg. A megsemmisített szövegrész azt üzeni minden szabad véleménynyilvánítónak, hogy sem önös magánérdekből, sem színlelt közérdekből az emberi személyiség, ideértve a közéleti szereplők személyiségét, nem sérthető meg. Az ilyen jogsértés nem méltányolható, azaz sem jogilag sem morálisan nem igazolható.
- [109] 5. A 2014. március 15-én hatályba lépő új Ptk. absztrakt szövege az esetről-esetre születő bírói ítéleteken keresztül fog konkretizálódni és realizálódni, azaz „élő joggá” válni. Jelen határozat nem adja meg a bírói gyakorlatnak azt a lehetőséget, hogy az új törvényt alkotmány-konform módon alkalmazza. Ezzel valójában nem csak a törvényhozót bírálja felül, hanem a harmadik hatalmi ágat, az igazságszolgáltatást is, anélkül, hogy akár egyetlen alkotmánysértő bírói ítélet is született volna. Ha ilyen születne is, azt alkotmányjogi panasz nyomán az Alkotmánybíróság felülvizsgálhatja. Az a jövőbe vetített álláspont, hogy a megsemmisített szövegrész miatt alkotmánysértő ítéletek születnének, nem más, mint egy megdönthetetlen vélelem (esetleg fikció), amely esélyt sem ad a bíróságoknak a helyes, azaz alkotmányos polgári jog alkalmazására.
- [110] 6. Megjegyzem még, hogy mivel a törvény szövegében szerepelnek a „közügyek” és a „közéleti” kifejezések, ezeket a „szükséges” feltételhez kötve nyilvánvaló a „közérdek” törvényi elvárása. A közérdekből nyilvánított jogsértő vélemény pedig ha arányos akkor egyúttal méltányolható is, feltéve, hogy nem sérti az emberi méltóságot. Vagyis a megsemmisített szövegrész ellenére a „méltányolható közérdek” tartalmilag és érdemben feltétel marad a törvényszövegben, és a bírói gyakorlat esetről-esetre megkövetelheti azt. A megsemmisítést tehát tartalmi értelemben is feleslegesnek tartom.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [111] Nem tudom elfogadni a többségi határozatnak sem a rendelkező részi megsemmisítését, sem az Indokolás egyes pontjait.
- [112] 1. Álláspontom szerint az indítvánnyal támadott Ptk.-beli szabály erősebb védelme a közszereplők felé – azaz, hogy csak méltányolható közérdekből tartja a személyiségi jogokat sértő nyilvános szólásokat jogosnak – elfogadható. Az a jogos felvetés pedig hogy a „méltányos közérdek” kontúrnélkülisége, normatív nyitottsága jogbizonytalanságot okozhat, még nem indok a megsemmisítésre, mert az Alkotmánybíróság ehelyett már most megkezdhetné volna annak felmutatását, hogy miképpen lehet ezt a nyitottságot konkrétabb tartalommal szűkíteni, és ezzel a későbbi jogalkalmazást biztosabb alapokra helyezni. A normatív nyitottság és bizonytalanság miatti megsemmisítés helyett megfelelőbb lett volna, ha a határozat a bírói jogalkalmazás felé egy alkotmányos követelmény rögzítésével a „méltányos közérdek” nyitottságát oly módon szűkíti, hogy tartalmilag ezt mint a *nyilvánosság előtti szólás közügyekkel összefüggésének intenzitását* definiálja. Méltányolható közérdekből történik a szólás akkor, ha az valamilyen közügy kérdéseivel függ össze, és minél intenzívebb – szorosabb – ez az összefüggés, annál inkább áll a méltányolhatóság mint előfeltétel. Az alkotmányos követelmény előírása ezzel a tartalommal megoldotta volna az indítványban felvetett problémát a törvényi hely megsemmisítése nélkül is.
- [113] 2. Nem tudok egyetérteni az Indokolás [25]–[33] bekezdéseivel sem, ahol a többségi határozat nemcsak az emberi jogi egyezményre, hanem ezen túl az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) gyakorlatára is alapozta a döntésünket. Az EJEB vonatkozó döntései mint információk az alkotmánybírói döntési folyamatban, belső használatra szóló *pro domóbo* hasznos szerepet tölthetnek be határozattervezeteinkben, de megítélésem szerint a végleges határozatban nem szerepelhetnek, legfeljebb az ezt opponáló egyéni párhuzamos és különvéleményekben, mint az egyéni alkotmánybírói álláspontok további érvei. Az alkotmánybírói határozatban való meghivatkozás ugyanis azt jelenti, hogy az Alaptörvényen túl normatív, számunkra kötelező erőt tulajdonítunk nemcsak az Egyezménynek, hanem az azt értelmező bírói gyakorlatnak is irányunkban, és ezzel elismerjük, hogy az EJEB az Egyezményben résztvevő államok közreműködése nélkül továbbírhatja a rájuk kötelező nemzetközi normákat.
- [114] Az EJEB bírói gyakorlatának a magyar alkotmánybírákat kötelező jellegét azért sem célszerű elfogadni, mert elvi lehetőségként felmerül az emberjogi bíróság sokszor kritizált, kiterjesztő értelmezésével szemben – mely mesze túlmegy egyes esetekben az Egyezmény szövegén –, hogy a magyar alkotmányi rendszer érinthetetlen magvára hivatkozva fellépjünk ez ellen. A korábbi alkotmánybírói többség még a korábbi Alkotmány hatálya alatt foglalkozott a Lisszaboni Szerződés kontrollja kapcsán a német alkotmánybírák által létrehozott ún. alkotmányidentitás doktrínájával, de nem kívánta ezt áthozni a hazai alkotmánybíráskodásba (lásd a 143/2010. (VII. 14.) AB határozat indokolása III. részének első pontját). Az azóta hatályba lépett Alaptörvény azonban a nemzeti közösség és a nemzeti szuverenitás erőteljesebb védelem alá helyezésével kötelezi a mai alkotmánybírói többséget arra, hogy felülvizsgálja az akkori álláspontot. A német alkotmánybírák 2009-es ún. lisszaboni ítéletükben már kidolgozták azt az elméleti konstrukciót, mely lehetővé teszi, hogy egy ország egy multilaterális nemzetközi egyezmény bírósága által adott egyezmény-értelmezéssel szemben az *alkotmányidentitás sérthetlenségére* hivatkozva fellépjen, és megtiltsa az ilyen értelmezéssel hozott döntés országon belüli alkalmazását. A német alkotmánybírák ugyan elsősorban az Európai Unió tagállamokat érintő jogi aktsaival szemben fogalmazták meg ezt az alkotmánybíráskodási doktrínát, de ennek lényeges megállapításai minden multilaterális egyezményre állnak, ha abban az adott ország szuverenitását illető felségjogról mond le, és a nemzetközi szervezet bírósága az ország alkotmányának normáit érintő ítélezést folytat. A jelen esetben a magyar állam alávetette magát az emberi jogi egyezményben, hogy szuverén felségjogában foglalt immunitásáról lemond, egyéni panasszal fel lehet vele szemben lépni, és ha az Egyezmény normáit megsértette, akkor az EJEB ítéletét végrehajtja. Ez az alávetés azonban csak addig állhat, amíg az EJEB szigorúan tartja magát az Egyezmény normáihoz, mert ha elszakad ettől, akkor olyan kötelezettséget ró ki a magyar államra, melynek ő nem vetette alá magát, és amely a magyar szuverenitáson nyugvó Alaptörvényünk lényegi magvát sérti meg. Az Abtv. 23. §-ának kiterjesztő értelmezése – mely a nemzetközi szerződések megkötése előtt jogosítja fel az Alkotmánybíróságot a nemzetközi szerződések Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára – lehetővé

teszi, hogy egy-egy EJEK döntést, mely a magyar államot illetően született, megvizsgáljunk, hogy nem lépett-e túl az Egyezmény normáin, melynek alávetette magát a magyar állam, és ennek végrehajtása nem sértené-e a hazai alkotmányosság sérthetetlen magvát, ezzel alkotmányidentitásunkat. Erre az elvi opcióra tekintettel is szemben állok az EJEK gyakorlatának kötelező jellegét sugalló megidézéssel határozatainkban, és a döntéseink erre alapozott indoklásával.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [115] A határozattal nem értek egyet.
- [116] Álláspontom szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:44. §-ának a „méltányolható közérdekből” szövegrésze nem ellentétes az Alaptörvénynek a sajtó-, és a véleménynyilvánítás szabadságát deklaráló IX. cikkének rendelkezéseivel.
- [117] A fent hivatkozott alapjogok nem korlátozhatatlanok. Mivel a sajtó-, és a véleménynyilvánítás szabadsága jogának minden korlátozástól mentes gyakorlása lehetővé tenné más alapvető jogok – az emberi méltósághoz, a magán- és családi élet sérthetlenségéhez, illetve a jó hírnévhez való jog – sérelmének előidézését, korlátozhatóságuk az Alkotmánybíróság gyakorlata által is elismerten az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből levezethető.
- [118] Az Alaptörvény negyedik módosítása következtében az indítványban hivatkozott IX. cikk, a (4) bekezdésben 2013. április 1. óta maga is a véleménynyilvánítás kifejezett korlátjaként rögzíti az emberi méltóságot, mint védendő értéket.
- [119] Álláspontom szerint a közéleti szereplők Alkotmánybíróság által is megerősített fokozott tűrési kötelezettsége, bírálhatósága sem értelmezhető oly mértékben kiterjesztően, ami lehetővé és alkotmányosan igazolhatóvá tenné, hogy a közügyek szabad vitatása keretében a közéleti szereplők személyiségi jogai anélkül, hogy a közérdek mást indokolna, ne részesüljenek másokkal azonos védelemben.
- [120] A fentiekből következően alkotmányossági szempontból nem kifogásolható az új Polgári Törvénykönyv napjaink információtechnológiai fejlődésére és tömegkommunikációs gyakorlatára megfelelően reflektáló, támadott rendelkezése. Az Alaptörvény tételes rendelkezéseivel összhangban van az a szabályozás, amely a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlását is csak abban az esetben fogadja el a közéleti szereplők személyiségi jogai védelmének korlátjaként, amennyiben az méltányolható közérdekből történik.
- [121] Nem értek egyet a határozat azon megállapításaival, amelyek az említett „méltányolható közérdekből” kitévelt alkotmányosan nem igazolható többletfeltételnek tekintik. A határozat maga is elismeri, hogy a közügyek mindenki által szabadon történő alakítása, ezen belül pedig az azzal kapcsolatos vélemények megfogalmazásához fűződő jog biztosítása jelenti a közszereplők – másokhoz képest tágabb körű – bírálhatósága szempontjából a közérdek megjelenését. Ebből következően a közérdek fogalmának a közéleti szereplők személyiségi jogainak korlátozását kimondó szabályozásban *expressis verbis* történő megjelenése sem hordozhat a véleménynyilvánítás szabadsága szempontjából ténylegesen szűkítő tartalmat. Ezért az ilyen tartalmú rendelkezés megsemmisítése nem indokolt.
- [122] Az új Polgári Törvénykönyv támadott rendelkezése tekintetében legfeljebb a „méltányolható” jelzőt illetően lenne felvethető az alkotmányosság szempontjából kifogás, annak határozatlan – kizárólag egyedi ügyre vonatkozóan, mérlegelés útján megállapítható – normatartalma okán. Véleményem szerint az említett ok miatt az Alaptörvény jogállamra vonatkozó B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatban merülhetnének fel aggályok, ugyanakkor azonban az ezzel kapcsolatos értelmezési kérdéseket a jogalkalmazás feltételezhetően megfelelően kezelni tudja.
- [123] Mivel a bíróságokat ítélezési tevékenységük során köti az Alaptörvény 28. cikke, amelynek értelmében a jogszabályokat azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni, a jogalkalmazás során lehetőség van a határozatban – már-már tudományos igényességgel – összefoglalt alkotmányossági követelmények, szempontok valamint az Alkotmánybíróság (és egyébként az ilyen ügyekben eljáró rendes bíróságok) két

évtizedes gyakorlata vívmányainak érvényesítésére, valamint az említett törvényi keretek helyes tartalommal történő kitöltésére. Álláspontom szerint ezért indokolatlan a még hatályba sem lépett, és alkalmazásában még tapasztalatot sem szolgáltatott törvényi rendelkezést illetően eleve kétségbe vonni az alkotmányos alkalmazás lehetőségét.

- [124] Tekintettel arra a határozatban a nemzetközi gyakorlatot bemutató részben külön is érintett tényre, hogy közéleti szereplő nem csak politikus lehet, tevékenységük bizonyos aspektusaival összefüggésben az állami és a privát szektorból egyaránt jóval tágabb személyi kört kell értenünk e fogalom alatt (pl.: az igazságszolgáltatás szereplőit, vezető beosztású köztisztviselőket, de adott esetben művészeket, médiaszemélyiségeket, stb. is). Mint azt a határozat is kifejti, az érintetti kör nem minden tagja rendelkezik egyenlő eszközökkel a személyét ért – adott esetben alaptalan, vagy méltatlan – támadások elhárítására, az azzal kapcsolatos válaszdadás érdekében a különböző kommunikációs csatornák igénybevételére. Az érintett személyi kör differenciáltsága megalapozott érvekkel szolgál arra, hogy az Alaptörvény által védett alapjogok érvényesítésével kapcsolatban a bírói mérlegelés legfontosabb szempontjai, korlátai törvényben rögzítésre kerüljenek.
- [125] Álláspontom szerint a megsemmisített szövegrész a határozatban kibontott mérlegelési szempontokhoz képest a fentieknek megfelelően kezelhetetlen értelmezési nehézségeket, reális alkotmányossági problémát okozó szűkítést nem tartalmaz, ezért a törvény érintett szövegrészének a megsemmisítése nem indokolt.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: II/1193/2013.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2014. évi 35. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3036/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban – *Dr. Balogh Elemér, Dr. Bragyova András, Dr. Kiss László, Dr. Kovács Péter, Dr. Lévy Miklós, Dr. Paczolay Péter és Dr. Stumpf István* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kvk.III.37.183/2014/10. számú végzésével szemben benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 233. § (1) bekezdése alapján a Kúria Kvk.III.37.183/2014/10. számú, 2014. március 5-én meghozott végzésével szemben 2014. március 6-án alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Kúrián az Alkotmánybírósághoz címezve.
- [2] Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság – az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerint eljárva – a támadott végzést és az annak alapjául szolgáló, a reklámtáblák, reklámhordozók és egyéb reklám célú berendezések közutak melletti elhelyezésének részletes szabályairól szóló 224/2011. (X. 21.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 1. §-ának „ , ideértve a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 144. §-a szerinti plakátot is” szövegrészét semmisítse meg.
- [3] Az ügy előzményéhez tartozik, hogy a Kúria Kvk.III.37.183/2014/10. számú végzése a Nemzeti Választási Bizottság 128/2014. számú határozatát helybenhagyta. A Kúria által megállapított tényállás szerint egy magánszemély 2014. február 20-án kifogást nyújtott be a Budapest 13. számú Országgyűlési Egyéni Választókerületi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OEVVB) jogsértő módon elhelyezett választási plakát tárgyában. A kifogás szerint a Sasvár út melletti villanyoszlopon a választókerületben induló egyéni képviselőjelölt plakátja látható. Az OEVVB a kifogás mellékleteként csatolt fénykép alapján a 2/2014. számú határozatában megállapította, hogy a képviselőjelölt plakátját egy villanyoszlopra helyezték ki, mely a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 12. § (3b) bekezdése, valamint a Rendelet szerint tilos. Az OEVVB határozatában a kifogásnak helyt adott, megállapította a jogszabálysértés tényét és a jogsértőt eltiltotta a további jogsértéstől. A határozat ellen egy másik magánszemély fellebbezett. A Nemzeti Választási Bizottság 128/2014. számú másodfokú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Határozata indokolásában megállapította, hogy a Rendelet 1. §-a reklámcélú berendezésként kifejezetten nevesíti a Ve. 144. §-a szerinti választási plakátot, ezért egyértelmű, hogy a Kkt. 12. § (3b) bekezdésében és a Rendelet 3. § (2) bekezdésének a) pontjában rögzített tilalom a választási plakátokra is vonatkozik.
- [4] A Nemzeti Választási Bizottság határozatával szemben az ügyben érintett egyéni képviselőjelölt bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyben kérte a határozat megváltoztatását és a kifogás elutasítását. A kérelmező álláspontja szerint a Kkt. 12. § (3b) bekezdése és a Rendelet 3. § (2) bekezdésének a) pontja nem minősül a választásra irányadó jogszabálynak, ezért annak esetleges megsértése kifogás benyújtását a Ve. 208. §-a alapján nem alapozza meg. Előadta továbbá, hogy a Ve. 144. §-ának (3) bekezdése egyértelművé teszi, hogy a plakátok elhelyezésével összefüggésben a Ve. zárt szabályrendszer alkot, a választási plakátokra csak a Ve. 144. §-a szerinti szabályok vonatkoznak.
- [5] A Kúria az NVB határozatát helybenhagyta. Érvelése szerint a Rendelet 1. §-a értelmében a rendelet alkalmazásában reklámtábla, reklámhordozó és egyéb reklám célú berendezés: minden olyan jel, jelzés vagy bármely tárgy, amely a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény 3. § d) pontjában meghatározott gazdasági reklámnak minősül, vagy célja, hogy a közúton és a közforgalom számára el nem zárt magánúton közlekedőket bizonyos ideológiák, elvek, értékek, elképzelések támogatásáról vagy elutasításáról meggyőzze, ide értve a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 144. §-a szerinti plakátot is. A Rendelet idézett 1. §-a értelmében tehát a Ve. 144. §-a szerinti plakátokra (plakátokra) is alkalmazandók a Rendelet szabályai. A Kúria szerint ezért helyesen állapította meg a Nemzeti Választási Bizottság határozata indokolásában, hogy a Ve. 144. §-a szerinti választási plakátokra is vonatkozik a Kkt. 12. § (3b) bekezdésében és a Rendelet 3. § (2) bekezdésének a) pontjában rögzített tilalom.
- [6] 2. Az indítványozó 2014. március 6-án érkezett alkotmányjogi panasza szerint a végzés sérti a panaszosnak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánításhoz való jogát.
- [7] Utalt arra, hogy a panaszos számára a Kúria döntésével szemben jogorvoslati lehetőség nincsen. A jelen panasszal érintett ügyben a bírói döntést annak alaptörvény-ellenessége a panasz szerint érdemben befolyásolta, hiszen a panaszos választási plakátjának elhelyezésével összefüggésben jogsértés megállapítását hagyta helyben.
- [8] A kérdés ugyanakkor a panasz szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű is, mert azt veti fel, hogy a választási kampánnyal összefüggésben a véleménynyilvánítás szabadsága kormányrendeleti szintű szabályozással korlátozható-e.

- [9] 3. Az Alkotmánybíróság elsőként az alkotmányjogi panasz befogadásának törvényi feltételei fennállását vizsgálta meg.
- [10] Az indítványozó az Alkotmánybíróság hatáskörének megalapozására az Abtv. 27. §-át és a Ve. 233. § (1) bekezdését jelölte meg. Ugyanakkor indítványában azt is kérte, hogy a támadott végzés alapjául szolgáló Rendelet 1. §-ának általa megjelölt szövegrészét az Abtv. 28. §-a szerinti eljárásában az Alkotmánybíróság nyilvánítsa alaptörvény-ellenesnek és semmisítse meg azt.
- [11] 3.1. Az indítványozó megjelöli ugyan az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló jogsérelmet, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdését, ezt azonban csak a Ve. 144. §-a szabályaira való hivatkozással, illetőleg azzal kívánja megalapozni, hogy a Kormány a Rendelet 1. §-ának módosításával rendeleti szinten terjeszti ki a Kkt. 12. § (3b) bekezdésének alkalmazását a választási plakátra is. Ez utóbbi állítását azonban kellően nem indokolja, helyette az Alkotmánybíróságtól igényli az Abtv. 28. §-ra alapozva az Rendelet 1. §-ának megsemmisítését.
- [12] Az indítványozó nem indokolja meg, hogy a Kkt. 12. § (3b) bekezdésében szereplő tilalom, amely szerint vilanyoszlopon nem helyezhető el reklámtábla, illetőleg reklámhordozó, mennyiben sérti a szabad véleménynyilvánításhoz való jogát. Ugyanígy nem tartalmaz az indítvány önálló érvelést arra nézve, hogy a Kúriának a Kkt. 12. § (3b) bekezdésére is alapított végzése miért ütközik az Alaptörvény általa hivatkozott rendelkezésébe.
- [13] Megállapítható tehát, hogy az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegére, illetőleg arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [14] Következésképpen nem teljesültek az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének *b)* és *e)* pontjában az indítvánnyal szemben megkívánt formai feltételek, így az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (1) bekezdés *h)* pontja alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.
- [15] 3.2. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a jelen ügyben a Kúria, illetve az indítványozó eltérő törvényi szabályokra építi álláspontját. Amíg a Kúria a végzését a Kkt. 12. § (3b) bekezdésére, illetőleg a Rendelet 1. §-ára alapítja, addig az indítványozó szerint a plakátok a kampányidőszakban a Ve.-ben meghatározott kivételekkel korlátozás nélkül elhelyezhetőek.
- [16] Ilyen körülmények között a Ve. 233. § (1) bekezdésén alapuló speciális alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 28. §-a által történő hivatalból való eljárása a jelen ügyben nem lehetséges és nem szükséges. Hangsúlyozza ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó nem jogosult ilyen eljárás kezdeményezésére.
- [17] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Abtv. 28. § (1) bekezdését nem alkalmazta.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter alkotmánybíró különvéleménye

- [18] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával. Véleményem szerint az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [19] 1. A panasz szerint „a Kúria Kvk.III.37.183/2014/110. számú végzése helybenhagyta az NVB-nek azt a határozatát, amely szerint jogsértő, hogy a panaszost ábrázoló plakát egy villanyoszlopra került kihelyezésre. A Kúria döntése szerint az Rendelet 1. §-ára tekintettel a választási plakátokra is alkalmazni kell a Kkt. 12. § (3b) bekezdését, így választási plakát sem helyezhető el villanyoszlopon. [...] A jogerős végzés jogsértést állapított meg egy választási plakát elhelyezésével kapcsolatban, ami tekintettel arra, hogy a kifogásolt plakát a panaszost ábrázolta, [...] sérti a panaszosnak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert, a véleménynyilvánításhoz való jogát. A panaszos számára a Kúria döntésével szemben jogorvoslati lehetőség nincsen. A jelen panasszal érintett ügyben a bírói döntést annak alaptörvény-ellenessége érdemben befolyásolta, hiszen a panaszos választási plakátjának elhelyezésével összefüggésben jogsértés megállapítását hagyta helyben. A kérdés ugyanakkor alapvető alkotmányjogi jelentőségű is, mert azt veti fel, hogy a választási kampánnyal összefüggésben a véleménynyilvánítás szabadsága kormányrendeleti szintű szabályozással korlátozható-e.”
- [20] A panasz szerint „az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság kiterjed a választási kampány során a jelöltek és a jelölő szervezetek által folytatott kampány tevékenységre, amelynek egyik eszköze a választási plakátok készítése és elhelyezése. Ennek megfelelően a választási plakátok elhelyezését korlátozó szabályok a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelentik. [...] A választási plakát elhelyezésének egyes helyeken történő megtiltása a véleménynyilvánításhoz való jogot közvetlenül korlátozza, így arra csak törvényben kerülhet sor.”
- [21] A panasz utal arra is, hogy „az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Ennek megfelelően a bíróságoknak az előttük levő ügyben a jogszabályokat alkotmánykonform módon kell értelmezniük, többféle értelmezés lehetősége esetén azoknak olyan értelmezést kell tulajdonítaniuk, amely az alapvető jogokat kevésbé korlátozza. [...] A Ve. 144. §-ának az az értelmezése van összhangban az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével, amely a törvényi szabályozást zártnak tekinti: ha a plakát elhelyezése nem sérti a Ve. 144. § (4)–(7) bekezdését, akkor az a Ve. 144. § (3) bekezdése szerint jogszerű. Mivel ennek a követelménynek a támadott kúriai végzés nem felel meg, az sérti a panaszosnak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert jogát.”
- [22] Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai és tartalmi feltételeinek megfelelő.
- [23] 2. A Ve. 144. §-a a Ve. VIII., „A választási kampány” címet viselő fejezetében helyezkedik el. Ez a fejezet tartalmazza egyebek között a kampányidőszak és eszközök, a plakát, a választási gyűlés, a politikai reklám és politikai hirdetés, a közvetlen politikai kampány szabályait.
- [24] A törvény meghatározza a kampány időtartamát és eszközeit (139–140. §). A kampány eszközök közé tartozik a legtágabban értelmezett plakát, a politikai direktmarketing, a reklám és hirdetés valamint a választási gyűlés. A Ve. ezek között az eszközök között – így a plakát és a reklám között – különbséget tesz [140. § a) és c) pont], a törvény plakátnak tekint minden olyan információhordozót, amely statikus információkat hordoz; a plakát a Ve.-ben szereplő korlátozások mellett bárhol elhelyezhető és a választás után harminc napon belül el kell távolítani. A választási kampánynak több célja van; ezek közé tartozik a jelöltek, a jelölő szervezetek, a programok stb. bemutatása.
- [25] 3. Az Alkotmánybíróság 1/2013. (I. 7.) AB határozatának [93]–[94] pontja értelmében az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság kiterjed a választási kampány során a jelöltek és a jelölő szervezetek által folytatott kampány tevékenységre. Ennek egyik eszköze a választási plakátok készítése és elhelyezése.
- [26] A Ve. 144. §-a értelmében a plakátok a kampányidőszakban a Ve.-ben meghatározott kivételekkel korlátozás nélkül elhelyezhetőek. Ez a szabály azt jelenti, hogy a Ve. rendelkezésein kívül más szabály a plakátok elhelyezésére nem alkalmazható.
- [27] A Ve. 144. § (4)–(7) bekezdése tartalmaz korlátozó szabályokat. Ezek épület falára, kerítésre, középületre, önkormányzati rendelet szerinti közterület meghatározott részére vonatkoznak.

- [28] A Ve. 144. § (6) bekezdése szerint a választási kampányt szolgáló „önálló hirdető-berendezés elhelyezésére, valamint az óriásplakátok vonatkozásában” a közterület-használatról szóló jogszabályokat kell alkalmazni.
- [29] A Ve. e szabályai tárgy szerint és időtartam szerint határoznak meg korlátozásokat. Ezek egyike a közterület-használatról szóló jogszabályokra utal.
- [30] Közterület-használatról a Kkt.-ban szerepelnek előírások. Azonban sem a Kkt. 12. § (3b) bekezdése, sem a Rendelet 1. §-ának a kifogásolt szövegrésze nem a Ve. szerinti önálló hirdető-berendezésre, vagy óriásplakátra vonatkozik. A Kkt. 12. § (3b) bekezdése a „reklám” (reklámtábla, reklámhordozó és egyéb reklámcélú berendezés) körében tartalmaz általános előírásokat. A Kkt. a reklám fogalmát nem határozza meg.
- [31] A Ve.-n kívül reklámról a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény tartalmaz rendelkezéseket. E törvény értelmében az audiovizuális és rádiós médiaszolgáltatásban közzétett reklámra a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvényt, valamint a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvényt (Mttv.) is alkalmazni kell [1. § (3) bekezdés]. Az Mttv. tartalmaz előírásokat a reklám, a politikai reklám, a televíziós vásárlás, a társadalmi célú reklám és a közérdekű közlemény közzétételét illetően. Az Mttv. ugyanakkor kimondja azt is, hogy „választási kampányidőszakban a választási eljárásról szóló törvény szabályai szerint” lehet politikai reklámot közzétenni [32. § (3) bekezdés].
- [32] Megállapítható, hogy a „plakát” (a választási falragasz, felirat, szórólap, vetített kép, embléma) mint kampányeszköz készítésére és elhelyezésére a Ve. 144. §-a vonatkozik, más törvényi előírás nem.
- [33] 4. Az Alaptörvény 2. cikk (1) bekezdése értelmében az országgyűlési képviselők választása a választók akaratának szabad kifejezését biztosító választáson, sarkalatos törvényben meghatározott módon történik. A Ve. jelentős részben, ideértve a Ve. 144. §-át is, ezt a szabályt hajtja végre. Az egyéni képviselőjelöltek nemcsak véleménynyilvánítási szabadságukkal élnek a kampány időszakában tett közlésekkel, hanem passzív választójogukat is gyakorolják, amikor a választókat a szabad szólásnak a Ve.-ben biztosított eszközei használatával megszólítani törekednek. Ez része véleménynyilvánítási szabadságuknak. A választási plakátok elhelyezését korlátozó szabályok ezért a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelentik.
- [34] 5. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. A választási plakát elhelyezésének a Ve. szabályain túlmutató tiltása a Rendeletben a véleménynyilvánításhoz való jogot közvetlenül korlátozza. Erre csak törvényben kerülhet sor. A Kkt. 12. § (3b) bekezdése a kampányidőszakban alkalmazható választási plakátok vonatkozásában nem tartalmaz semmilyen rendelkezést. Ilyen szabályt egyébként is csak sarkalatos törvény tartalmazhatna. A Rendelet értelmező rendelkezésének a kifogásolt szövegrésze, amely a Ve. 144. §-ára utal, vont a Kkt. hatálya alá a Ve. szerinti választási plakátokat. A Rendelet szövegrésze ezért ellentétes az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

[35] A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [36] A végzésben foglalt visszautasítással és annak indokolásával nem értek egyet, az alkotmányjogi panaszt be kellett volna fogadni és érdemben elbírálni.
- [37] A többségi döntés a bírói döntéssel szembeni indítványi elemet azon az alapon utasította vissza, hogy „az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegére, illetőleg arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével” (Indokolás [13]).
- [38] A fenti megállapítással nem értek egyet; a panasz mind az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegére, mind pedig arra nézve értékelhető indokolást tartalmaz, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvénnyel.
- [39] Egyrészt, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmével kapcsolatban az indítvány – az 1/2013. (I. 7.) AB határozat [93]–[94] pontjára hivatkozással – kifejti, hogy a választási plakátok elhelyezését korlátozó szabályok a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelentik. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint „[a]z alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.” A választási plakát elhelyezésének egyes helyeken történő megtiltása a véleménynyilvánításhoz való jogot közvetlenül korlátozza, így arra csak törvényben kerülhet sor. Ehhez képest a Kkt. reklámtáblákra vonatkozó tilalmát kifejezetten a Rendelet terjesztette ki a választási plakátokra.
- [40] Másrészt, az indítvány a bírói döntés megsemmisítésére irányuló kérelmét a Ve. irányadó rendelkezéseinek Alaptörvénnyel ellentétes értelmezése miatt is állítja:
„[...] a Ve. 144. §-ának az az értelmezése van összhangban az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével, amely a törvényi szabályozást zártnak tekinti: ha a plakát elhelyezése nem sérti a Ve. 144. § (4)–(7) bekezdését, akkor az a Ve. 144. § (3) bekezdése szerint jogszerű. Mivel ennek a követelménynek a támadott kúriai végzés nem felel meg, az sérti a panaszosnak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert jogát.”
- [41] Az Alaptörvény 28. cikke szerint „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.” A Ve. 144. § (3) kimondja, hogy „[p]lakát a kampányidőszakban – a (4)–(7) bekezdésben meghatározott kivételekkel – korlátozás nélkül elhelyezhető.” A Ve. taxatív kivételeket meghatározó szabályát a Rendelet újabb kivétellel bővíti ki, tehát normakollízió lép fel a sarkalatos törvény és a Rendelet között. Az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdése rögzíti, hogy a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. A bíróságnak ebben a helyzetben a Kormány rendelete és a sarkalatos törvény közötti kollíziót – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére, IX. cikkére, 15. cikk (4) bekezdésére és 28. cikkére tekintettel – a Ve. javára kellett volna feloldania.
- [42] Mindezek alapján álláspontom szerint a végzés többségi indokolásában szereplő érvek nem kellőképpen meg-alapozottak, az alkotmányjogi panasz visszautasítását ezekkel nem lehetett volna alátámasztani.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

[43] A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/442/2014.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3037/2014. (III. 13.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság Katonai Törvényszéke által hozott Kb.IV.04/2010/29. számú elsőfokú ítélet, valamint a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa által másodfokon hozott, 6.TKbf.13/2012/8. számú végzés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. § a) pontja és a b) pont első fordulata alapján 2013. május 9-én alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsánál.
- [2] Kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Fővárosi Bíróság Katonai Törvényszéke által hozott Kb.IV.04/2010/29. számú elsőfokú ítélet, valamint a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa által másodfokon hozott 6.TKbf.13/2012/8. számú végzés alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azokat. Érvelése szerint ezek a határozatok sértik az Alaptörvény „Alapvetés” című fejezetének B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamisághoz – ezen belül a jogbiztonsághoz – fűződő jogokat, illetve az Alaptörvény „Szabadság és felelősség” című fejezetének XXVIII. cikk (4) bekezdését (*nullum crimen sine lege* elve).
- [3] Az indítványra okot adó konkrét ügy iratai minősített adatokat tartalmaznak, ezért a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálattól (KNBSZ) titkos minősítést kaptak. A minősítés lejárt: 2020. december 31. A bíróság ezért az alkotmányjogi panaszt is minősített iratként továbbította az Alkotmánybírósághoz.
- [4] Az indítványozó 2013. július 3-án alkotmányjogi panaszát kiegészítette. A kiegészítés a KNBSZ feljegyzése értelmében a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény szerinti, minősítéssel védhető adatot nem tartalmaz.
- [5] 2. Az alkotmányjogi panasz kiegészítése értelmében az indítványozót a Fővárosi Bíróság Katonai Törvényszéke a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 227/A. § (l) bekezdés alapján minősített, 8 rendbeli jogosulatlan titkos információgyűjtés miatt ítélte el. A kiegészítésben foglaltak alapján az ügy előzménye, hogy 2009. december 21-én a Katonai Biztonsági Hivatal (a továbbiakban: KBH) főigazgatója által elrendelt informatikai ellenőrzés során az ellenőrzést végző bizottság a Katonai Biztonsági Igazgatóság operatív technikusai irodájában tárolt merevlemezeken olyan adatokat talált, amelyek az esetet kivizsgálók szerint nem függttek össze a KBH szolgálati feladataival. Ennek alapján az indítványozó ellen eljárás indult. A gyanú szerint az indítványozó nyolc rendbeli jogosulatlan titkos információgyűjtést követett el azáltal, hogy a Honvédelmi Minisztérium (a továbbiakban: HM), illetve a Magyar Honvédség (a továbbiakban: MH) informatikai hálózatain történt ellenőrzések alkalmával az operatív technikusnak olyan utasításokat adott, amelyek külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtésnek minősülnek.
- [6] Az alkotmányjogi panasz kiegészítését tartalmazó iratban foglaltak értelmében, a Fővárosi Bíróság Katonai Törvényszéke által hozott ítélet összegzett megállapítása szerint az operatív technikus az indítványozó utasítá-

sára megszerezte a tényállásban megjelölt személyek e-mail küldeményeit olyan hálózatról, amely internettel – a bíróság álláspontja szerint közcélú telefonhálózattal, vagy azt helyettesítő távközlési szolgáltatással – áll kapcsolatban, továbbá a tényállásban megjelölt módon, kémprogram telepítését követően megszerezte az érintettek billentyű leütési adatait. A sérelmezett ítélet megállapítja, hogy ezáltal az indítványozó megvalósította a 8 rendbeli, a Btk. 227/A. § (1) bekezdésben foglalt jogosulatlan titkos információgyűjtést, ezért halmazati büntetésként 600 000 forint pénzbüntetéssel, és lefokozással sújtották, valamint kötelezték 216 000 forint bünygyi költség megtérítésére.

- [7] 3.1. Az indítványozó szerint a vád tárgyát képező intézkedések a vádbeli időszakban összhangban voltak a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Nbtv.) akkor hatályos rendelkezéseivel, és más, a nemzetbiztonsági munkára kihatással bíró törvények és alacsonyabb rendű jogszabályok előírásaival, így azok nem minősültek bűncselekménynek. Az Nbtv-t 2011. január 1-jei hatállyal módosították. Az alkotmányjogi panasz érvelése értelmében a megváltozott jogszabályi környezet miatt ma már jogsértő magatartásnak minősülne, ha a törvénymódosítás hatálybalépése után követi el valaki a büntetőeljárás alapját képező cselekményeket. A módosítás azonban csak jóval a vád tárgyát képező információgyűjtés megvalósítása után lépett hatályba. A *nullum crimen sine lege* jogelv értelmében viszont csak az a cselekmény minősülhet bűncselekménynek, amit a törvény már az elkövetése előtt annak nyilvánított.
- [8] Az indítványozó hivatkozik arra, hogy a jogosulatlan titkos információgyűjtés törvényi tényállását tartalommal kitöltő keretrendelkezések a normavilágosság követelményeinek minden tekintetben megfeleltek. A Btk. 227/A. § (1) bekezdés szerint „az a hivatalos személy, aki bíró vagy az igazságügy miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg büntetőeljárás során bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzést engedély nélkül végez, vagy az engedély kereteit túllépi, bűntettet követ el”. Az indítványozó szerint a Btk. kommentárja kimondja: a titkos információgyűjtést kizárólag a külön törvényekben meghatározott szervezetek végezhetik, felderítési és bűnüldözési célból, amihez bírói, illetve igazságügy-miniszteri engedélyre van szükség.
- [9] Az indítvány értelmében az indítványra okot adó ügyben a bíróságoknak abban a kérdésben kellett állást foglalniuk, hogy „engedélyhez kötött titkos adatszerzést engedély nélkül” végzett-e az indítványozó. Arról, hogy milyen esetben van szükség engedélyre, külön törvények rendelkeznek. Ilyen törvények: az 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről, az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, a 2004. évi XIX. törvény a Vám- és Pénzügyőrségről, valamint az Nbtv. E jogszabályok közel azonos tartalommal megismétlik az Nbtv. 56. §-ában is megfogalmazott négy, külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtési eljárást, majd a felsorolás – az Nbtv. kivételével – kiegészül az interneten, vagy más számítástechnikai úton továbbított levelezés során keletkezett adatok megismerésének és felhasználásának külső engedélyezési körbe utalásával.
- [10] Az indítványozó értelmezése szerint az Nbtv. az említett többi jogszabálytól eltérő módon – a 2011. január 1-jén hatályba lépett módosításig – sem a számítástechnikai eszközök és informatikai hálózatok ellenőrzését, sem az interneten, vagy más számítástechnikai rendszeren továbbított levelezés során keletkezett adatok megismerését és felhasználását nem minősítette külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtésnek. Ugyanakkor a nemzetbiztonsági törvény 54. § (1) bekezdés *i)* és *j)* pontja külső engedély beszerzése nélkül lehetővé tette az 56. § hatálya alá nem tartozó beszélgetések lehallgatását, valamint hatósági engedélyhez kötött hírközlési rendszerek és adattároló eszközök ellenőrzését. A nemzetbiztonsági törvény 54. § (1) bekezdés *i)* pontját összevetve az 56. §-ban foglaltakkal, arra az értelmezésre kell jutni az alkotmányjogi panasz szerint, hogy az *i)* pont alapján a lakáson kívüli „beszélgetés” és a nem közcélú telefonvezetéken vagy azt helyettesítő távközlési szolgáltatáson folytatott „beszélgetés” (továbbított közlemény) lehallgatása, tartalmának rögzítése belső engedélyhez kötött. Az indítványozó érvelése szerint a törvény 54. § (1) bekezdés *i)* és *j)* pontja tehát külső engedély beszerzése nélkül lehetővé teszi az 56. § hatálya alá nem tartozó – nem közcélú – távközlési eszközök útján folytatott beszélgetések, valamint hatósági engedélyhez kötött hírközlési rendszerek és adattároló eszközök (informatikai rendszerek) ellenőrzését. A panasz kiegészítése értelmében a HM és az MH informatikai hálózatain bonyolított elektronikus levelezések kizárólag szolgálati rendeltetésűek (a közigazgatási államtitkár 2006. február 28-i körlevele egyértelmű tiltást tartalmaz a HM és az MH hálózatain üzemeltetett levelezőrendszereken történő magánlevelezésekkel kapcsolatban).
- [11] 3.2. Az indítványozó szerint az első és másodfokú bíróság téves következtetésre jutott akkor, amikor a hm.gov.hu domain tartományban folytatott levelezés ellenőrzését külső engedélyhez kötött eljárásnak minősítette a keretrendelkezések értelmezésekor; a bíróság nem vette figyelembe a zártcélú hálózatokról szóló törvényeket,

kormányrendeleteket, a hm.gov.hu zártcélú levelezőrendszer kialakításával kapcsolatos intézkedéseket és a szóban lévő hálózaton a magánlevelezést megtiltó államtitkári körlevelet.

- [12] Az indítványozó szerint a bíróság – a törvényi tényállás keretdiszpozícióját tartalommal kitöltő, kötelező érvényű normákat figyelmen kívül hagyva – kizárólag a jogszabályi megalapozottságot nélkülöző tanúvallomásokra hagyatkozva tette azt a megállapítást, miszerint az internet közcélú telefonvezetékét helyettesítő távközlési szolgáltatásnak minősül; a bíróság az internet ilyen módon történő meghatározásával büntethetőséget alapító és büntetőjogi szankciót megalapozó, új fogalmi kategóriát alkotott, amely összeegyeztethetetlen az alkotmányos büntetőjog alapelveivel.
- [13] 4. Az indítványozó szerint a törvényi tényállás keretdiszpozícióját kitöltő nemzetbiztonsági törvény tartalma más tekintetben is úgy változott meg, hogy ezzel a büntetőjogi védelem terjedelme módosult; a törvény az ügyben érintett engedélyezési eljárások tekintetében a korábbiaknál lényegesen szigorúbb szabályokat fogalmazott meg. A vádbeli időben még hatályos 56. § d) pontja a továbbított közleményekre vonatkozott – szemben a 2011. január 1-jétől hatályos e) pontban megfogalmazott kritériummal, amely a tárolt adatokra is kiterjed. E fogalmi körben egy számítástechnikai rendszeren tárolt, nem továbbított közlemény (dokumentum), feljegyzések, jelentések, parancsok stb. külső engedély nélkül (belső engedéllyel) a bíróság szerint vizsgálhatóak és letölthetőek voltak. Az indítványozó szerint az elsőfokú bíróság az ítélet indoklásában jogszabályi megalapozottság nélkül állapítja meg, hogy „a kémprogram telepítése külső engedélyhez kötött titkosszolgálati eljárás”, „a kémprogram köztudomásúan olyan informatikai eszköz, amely a használó számára észrevétlenül képes megfigyelni, ellenőrzés alatt tartani egy számítógép vagy rendszer teljes adatforgalmát, beleértve az elektronikus levelezést vagy a gépen tárolt fájlok összességét.”
- [14] Az indítványozó szerint a jogosulatlan titkos információgyűjtés törvényi tényállásából következik, hogy zártcélú hálózaton, a külső engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés nem bűncselekmény még akkor sem, ha az speciálisan e célra kifejlesztett kémprogram alkalmazásával történt. A másodfokú bíróság kémprogramra vonatkozó értékelése szerint a billentyűleütés-figyelő program alkalmazásával megszerezhető az érintett személy felhasználói neve és jelszava, amely segítségével a központi szervergépre elmentett anyagok megismerhetővé válnak. Az indítványozó álláspontja ezzel szemben az, hogy a szerverre mentett anyagok megismerhetősége valójában csak az úgynevezett kísérőadatok (felhasználói név és jelszó) rögzítését jelenti, és nem terjed ki a továbbított közlemények megismerésére, márpedig a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény 56. § d) pontja szerint a nemzetbiztonsági szolgálatok külső engedély alapján „közcélú telefonvezetéken vagy azt helyettesítő távközlési szolgáltatás útján továbbított közleményt megismerhetik, az észlelteket technikai eszközzel rögzíthetik.” Az indítványozó szerint a kísérőadatok megismeréséhez sem a közcélú telefonhálózatok, vagy azt helyettesítő távközlési szolgáltatások, sem pedig a zártcélú hálózatok esetében nem volt szükség külső engedély beszerzésére. A büntetőeljárás alapját képező cselekmény megvalósítása után, 2011. január 1-jén hatályba lépett módosítás – az Nbtv. 56. § e) pontja – egyrészt már nem tesz különbséget közcélú és nem közcélú rendszerek között. Másrészt, a módosítás értelmében minden számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított, vagy azon tárolt adatok megismerhetősége és rögzítése csak külső engedély alapján lehetséges (beleértve a kísérő adatokat is) – függetlenül attól, hogy az zártcélú vagy közcélú hálózaton realizálódik.
- [15] 5. Az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv.-ben előírt formai és tartalmi követelményeknek [Abtv. 56. § (2) bekezdés]. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés (Abtv. 29. §) az, hogy az Alaptörvény *nullum crimen sine lege* szabálya érvényesül-e a büntetőjogi szabály alkalmazásánál.

II.

- [16] 1. Az Alaptörvény rendelkezései szerint:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

[17] 2. A Btk. szabályai szerint:

„Jogosulatlan titkos információgyűjtés

227/A. § (1) Az a hivatalos személy, aki bíró vagy az igazságügyért felelős miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg a büntetőeljárás során bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzést engedély nélkül végez, vagy az engedély kereteit túllépi, büntettet követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki bíró vagy az igazságügyért felelős miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg a büntetőeljárás során bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzést elrendel vagy engedélyez, anélkül, hogy erre jogosult lenne.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény jelentős érdeksérelmet okoz.”

[18] 3. Az Nbtv-nek az indítványra okot adó ügyben alkalmazott rendelkezései:

„Külső engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés

54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok

a) felvilágosítást kérhetnek;

b) a nemzetbiztonsági jelleg leplezésével információt gyűjthetnek;

c) titkos kapcsolatot létesíthetnek magánszeméllyel;

d) az információgyűjtést elősegítő információs rendszereket hozhatnak létre és alkalmazhatnak;

e) sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó csapdát alkalmazhatnak;

f) a saját személyi állományuk és a velük együttműködő természetes személyek védelmére, valamint a nemzetbiztonsági jelleg leplezésére fedőokmányt készíthetnek és használhatnak fel;

g) fedőintézményt hozhatnak létre és tarthatnak fenn;

h) a feladataik által érintett személyt, valamint azzal kapcsolatba hozható helyiséget, épületet és más objektumot, terep- és útvonalszakaszt, járművet, eseményt megfigyelhetik, az észlelteket technikai eszközzel rögzíthetik;

i) az 56. §-ban foglaltakon kívül beszélgetést lehallgathatnak, az észlelteket technikai eszközökkel rögzíthetik;

j) hírközlési rendszerekből és egyéb adattároló eszközökből információkat gyűjthetnek. [...]”

„Külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés

56. § A nemzetbiztonsági szolgálatok külső engedély alapján

a) lakást titokban átkutathatnak, az észlelteket technikai eszközökkel rögzíthetik;

b) a lakásban történeteket technikai eszközök segítségével megfigyelhetik és rögzíthetik;

c) levelet és egyéb postai küldeményt felbonthatnak, ellenőrizhetik és azok tartalmát technikai eszközzel rögzíthetik;

d) közcélú telefonvezetéken vagy azt helyettesítő távközlési szolgáltatás útján továbbított közleményt megismerhetik, az észlelteket technikai eszközzel rögzíthetik.”

III.

[19] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[20] 1. Az indítványozó panaszának az a lényege alkotmányjogi szempontból, hogy a bíróság jogszabályi megalapozottság nélkül foglalt állást abban a kérdésben, történt-e engedélyhez kötött titkos adatszerzés, engedély nélkül. Az engedélyhez kötött adatszerzésről szóló szabályokat, a Btk. törvényi tényállását tartalommal kitöltő, kötelező érvényű normákat figyelmen kívül hagyva büntetethőséget alapító és büntetőjogi szankciót megalapozó, új fogalmi kategóriát alkotott: tanúvallomásokra hagyatkozva tette azt a megállapítást, miszerint az internet közcélú telefonvezetéket helyettesítő távközlési szolgáltatásnak minősül. Ez a panasz szerint összeegyeztethetetlen az alkotmányos büntetőjog alapelveivel.

[21] A Btk. 227/A. § (1) bekezdése szerinti bűncselekményt egyebek között az követi el, aki külső „engedélyhez kötött titkos adatszerzést engedély nélkül” végez.

- [22] Azt, hogy milyen esetben kell külső engedélyt beszerezni, és milyen esetben nem, nem a Btk., hanem más jogszabályok, a jelen esetben az Nbtv. szabályozza.
- [23] A Btk. 227/A. § (1) bekezdése kerettényállás: tartalmát más, nem büntetőjogi szabályok adják. Ilyen esetben szükségszerű, hogy a bíróság nemcsak a büntetőjogi szabályt, hanem a törvényi tényállást kitöltő más jogszabályt is értelmezi a konkrét tényállás tükrében.
- [24] 2. Az alkotmányjogi panasz arra a törvényértelmezési kérdésre irányul, hogy az Nbtv. – és más, titkos adatgyűjtésre vonatkozó rendelkezések – alapján megállapítható volt-e a szóban lévő titkos adatgyűjtések engedélyköteles volta az elkövetéskor hatályos jogszabályok alapján.
- [25] Az Alkotmánybíróság a büntető anyagi joghoz kapcsolódóan a kerettényállás alkalmazása és a jogbiztonság összefüggéseit vizsgálva az 1026/B/2000. AB határozatában mutatott rá először, hogy „a kerettényállásos kodifikációs technika önmagában és általánosságban nem alkotmányellenes. Az, hogy a büntető törvényben büntetni rendelt magatartás egy-egy elemének tartalmát nem maga a büntető törvény, hanem más jogág törvényei, vagy alacsonyabb szintű jogszabályai határozzák meg, önmagában nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság követelményét. A keretdiszpozíció bizonyos esetekben elkerülhetetlen megoldás. [...] [N]em lehet minden bűncselekmény esetén alkotmányosan előírt követelmény, hogy a Különös Részen szereplő bűncselekményi diszpozíció minden elemét maga a büntető törvény határozza meg” (ABH 2003, 1296, 1299–1300.).
- [26] A 435/B/1999. AB határozat pedig azt emelte ki, hogy a Btk.-ban szereplő „tartalmilag elvontabb” tényállások esetében az elkövetési magatartások „az életben olyan széles körben és olyan változatos módon jelentkezhetnek”, hogy azok előzetes, kimerítő felsorolása nem lehetséges. A joghézagot éppen az jelentené, ha a jogalkotó „kazuisztikusan, illetve taxatív vagy példálózóan sorolná fel a visszaélések egyéb változatait.” Ez ugyanis lefedetlenül hagyná a bűnözésben megjelenő újabb módszereket és formákat, s így megakadályozná, hogy a büntető törvény betöltse rendeltetését, vagy az analógia – büntető jogban tilos – alkalmazása felé orientálná a jogalkalmazót. Az ilyen esetekben a „tényállás absztrakt jellege olyan jogtechnikai megoldást jelent, amely a jogállamiság alkotmányos alapelvét nem sérti” (ABH 2001, 1080, 183.).
- [27] 3. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}.
- [28] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012 (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [29] Az alkotmányjogi panasz értelmét, és az Alkotmánybíróság feladatát értenénk félre, ha az Alkotmánybíróság – hasonlóan egy rendes bírósági felülvizsgálati fórumhoz – a bírósági döntések korlátlan felülvizsgálatát végezné pusztán amiatt, mert egy téves döntés érintheti a sérelmet szenvedett fél alapvető jogait. Az eljárás lefolytatása, a tényállás megállapítása és értékelése, az alkalmazandó jog meghatározása és annak az értelmezése kizárólag a rendes bíróság feladata.
- [30] Az Alkotmánybíróság csak „alkotmányjogi sérelem” esetén avatkozhat be, önmagában az, hogy egy bírói döntés az alkalmazandó joghoz mérve esetleg objektív mérce szerint hibás, nem ok a beavatkozásra; csak az olyan hiba számít, amely alapjogok teljes figyelmen kívül hagyásában nyilvánul meg.
- [31] 4. A jogosulatlan titkos információgyűjtés tényállása bűncselekménnyé nyilvánítja az engedély nélkül végzett titkos adatgyűjtést.

- [32] Az indítványozó beadványa alapján megállapítható, hogy az az Nbtv. értelmezésének a helyességét, a bíróság által levont következtetést vitatja.
- [33] A „*nullum crimen sine lege*” jogelvből adódik a büntető tényállások határozott megfogalmazásának kötelezettsége a törvényhozó számára. Valamely cselekmény törvényi tényállás alá vonhatóságának következnie kell a törvényi megfogalmazásból.
- [34] Az, hogy ez az eset mikor áll fenn, nem minden esetben teljesen egyértelmű, ezért az alkotmánybíróági döntés csak az ügy körülményeinek mérlegelésével hozható meg.
- [35] A jelen esetben az alkotmányjogi panasz kiegészítése alapján azt lehet megállapítani, hogy az Nbtv. 56. §-ának célja a titkos adatgyűjtés engedélykötelessé tételével a magánszféra (lakás, levéltitok, postai küldemény stb.) védelme.
- [36] Az is megállapítható a panasz alapján, hogy a HM és az MH zártcélú hálózatain egyes felhasználók nemcsak zártcélú szolgálati levelezést folytattak, hanem – tiltás ellenére – a hálózaton kívül eső, a magánszféráikhoz kötődő partnereikkel is kapcsolatot tartottak. Vagyis az adatszerzéssel érintett hálózat mint műszaki megoldás önmagában alkalmas volt csatlakozásra más, de nem zárt célú, és ezért az Nbtv. 56. §-a d) pontja hatálya alá eső hálózathoz (közcélú telefonvezetékre vagy azt helyettesítő távközlési szolgáltatásra való csatlakozáshoz).
- [37] A panasz alapján azt is meg lehet állapítani, hogy az eljárásra okot adó esetekben konkrét személyeknél hivatali helyiségben technikai eszközzel billentyűleütést figyelő titkos megoldást alkalmaztak engedély nélkül, amely legalább felhasználónevet és jelszót rögzített.
- [38] Ilyen körülmények között nem állapítható meg, hogy a szóban lévő büntető tényállás a konkrét esetben az Nbtv.-re való tartalmi utalása miatt túl általánosan, túl átfogóan lenne megfogalmazva; gyakorlati alkalmazásának feltételei kellően kiszámíthatók voltak, a *nullum crimen sine lege* elve sérelme a jelen esetben ezért nem igazolható.
- [39] Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Balogh Elemér s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybíróági ügyszám: IV/1046/2013.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3038/2014. (III. 13.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz eljárás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény 8. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s:

I.

- [1] Az indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz. Indítványában a személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Szszt.) 8. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [3] Indítványában előadta, hogy az Szszt. sérelmezett rendelkezése szerint az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) szerinti adatvédelmi jogok érvényesítése mellett, továbbá az e törvényben meghatározott korlátozó rendelkezések betartásával a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást teljesítő szolgáltató jogosult elektronikus biztonságtechnikai rendszeren keresztül megfigyelést folytatni, a megfigyelés során kép- és hangfelvételt készíteni, valamint a készített kép- és hangfelvételt kezelni. Álláspontja szerint az Szszt. 8. §-ának hatálya alá tartozó területeken az érintetteknek nincs valódi választásuk azok igénybevételét illetően, és a normális életvitelhez szükséges szolgáltatásokat csak úgy tudják igénybe venni, hogy a megfigyelés következtében sérül az emberi méltósághoz, a magánszféra védelméhez és az információs önrendelkezéshez való joguk. Véleménye szerint ezért az Szszt. 8. §-a az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásába, a II. cikkébe, a VI. cikk (1) és (2) bekezdésébe ütközik. Az indítványozó nem jelölte meg konkrétan, hogy az Szszt. 8. §-a álláspontja szerint a Nemzeti Hitvallás mely részét sérti, de a panaszból kikövetkeztethetően ez a Nemzeti Hitvallás tizenegyedik bekezdése.
- [4] Az Alkotmánybíróság felkérésére kifejtette álláspontját az indítványról a nemzeti fejlesztési miniszter.

II.

- [5] 1. Az Alaptörvénynek a panaszban állítottak szerint, sérelmet szenvedett rendelkezései:

„NEMZETI HITVALLÁS

[...] Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság. [...]”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.

(2) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

- [6] 2. Az Infotv. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„3. § E törvény alkalmazása során:

1. *érintett*: bármely meghatározott, személyes adat alapján azonosított vagy – közvetlenül vagy közvetve – azonosítható természetes személy;

2. *személyes adat*: az érintettel kapcsolatba hozható adat – különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret –, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés; [...]”

„5. § (1) Személyes adat akkor kezelhető, ha

a) ahhoz az érintett hozzájárul, vagy

b) azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli (a továbbiakban: kötelező adatkezelés).”

[7] 3. Az Szszt. alkotmányjogi panasz benyújtásakor, 2012. december 27-én hatályos támadott rendelkezései:

„8. § (1) A vasút-, trolibusz- és az autóbusz-állomáson a közforgalom számára nyitva álló helyen, a megállóhelyen, kikötőben, valamint a személyszállító vasúti járművek, trolibuszok, az autóbuszok és a hajók, kompok belterében, a vasút-, trolibusz- és az autóbusz-állomáson, hajóállomáson és megállóhelyen található berendezések, a személyszállító vasúti járművek, trolibusz, autóbusz, és a hajók, kompok, továbbá az utasok életének, személyének, testi épségének és vagyontárgyaik védelme céljából az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény szerinti adatvédelmi jogok érvényesítése mellett, továbbá e törvényben meghatározott korlátozó rendelkezések betartásával, a szolgáltató, a közlekedésszervező, valamint a vasút-, trolibusz-, autóbusz- és hajóállomás vagy megállóhely, kikötő üzemeltetője (e szakasz alkalmazásában a továbbiakban együtt: szolgáltató) jogosult elektronikus biztonságtechnikai rendszeren keresztül megfigyelést folytatni, a megfigyelés során kép- és hangfelvételt készíteni, valamint a készített kép- és hangfelvételt kezelni.

(2) A szolgáltató az (1) bekezdés szerinti elektronikus biztonságtechnikai rendszer alkalmazása esetén – a vakok és gyengénlátók számára is érzékelhető módon – köteles

a) a vasút-, hajó-, trolibusz- és az autóbusz-állomás és megállóhely bejáratánál,

b) a személyszállító vasúti járműre, hajóra, trolibuszra és az autóbuszra való felszállásra szolgáló peronoknál, valamint

c) a személyszállító vasúti járművön, hajón, trolibuszon és az autóbuszon

figyelemfelhívó jelzést és ismertetést elhelyezni az elektronikus biztonságtechnikai rendszer által folytatott megfigyelés, valamint a rendszer által rögzített, személyes adatokat tartalmazó kép- és hangfelvétel készítésének, tárolásának céljáról, az adatkezelés jogalapjáról, a felvétel tárolásának helyéről, a tárolás időtartamáról, a rendszert alkalmazó (üzemeltető) személyéről, az adatok megismerésére jogosult személyek köréről, továbbá a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvénynek az érintettek jogaira és érvényesítésük rendjére vonatkozó rendelkezéseiről.

(3) Nem alkalmazható elektronikus megfigyelőrendszer olyan helyen, ahol a megfigyelés az emberi méltóságot sértheti, így különösen mosdóban, illemhelyen.

(4) A rögzített kép-, hang- vagy kép- és hangfelvételt felhasználás hiányában a rögzítéstől számított 16. napon meg kell semmisíteni vagy törölni kell. Felhasználásnak minősül, ha a rögzített kép-, illetve hangfelvétel bírósági vagy hatósági eljárásban bizonyítékként felhasználásra vagy bíróság, hatóság részére ilyen eljárás során benyújtásra kerül.

(5) Akinek jogát vagy jogos érdekét a (4) bekezdés szerinti kép-, illetve hangfelvétel érinti, a (3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően a rögzítéstől számított 15 napon belül jogának vagy jogos érdekének igazolásával kérheti, hogy a kép- illetve hangfelvételt annak kezelője ne semmisítse meg vagy ne törölje.

(6) Bíróság vagy hatóság megkeresésére a rögzített kép-, illetve hangfelvételt a bíróságnak vagy a hatóságnak haladéktalanul meg kell küldeni. Ha a megkeresésre attól számított 72 órán belül, hogy a megsemmisítés vagy törlés mellőzését az (5) bekezdés alapján kérték, nem kerül sor, és a (4) bekezdésben meghatározott határidő letelt, a rögzített kép- illetve hangfelvételt meg kell semmisíteni, vagy törölni kell.”

[8] 4. Az Szszt. alkotmányjogi panasszal támadott hatályos rendelkezései:

„8. § (1) A vasút-, trolibusz-, autóbusz- és közösségi kerékpár-állomáson a közforgalom számára nyitva álló helyen, a megállóhelyen, kikötőben, valamint a személyszállító vasúti járművek, trolibuszok, az autóbuszok és a hajók, kompok belterében, a vasút-, trolibusz-, autóbusz- és közösségi kerékpár-állomáson, hajóállomáson és megállóhelyen található berendezések, a személyszállító vasúti járművek, trolibusz, autóbusz, közösségi kerékpáros rendszer eszközei és a hajók, kompok, továbbá az utasok életének, személyének, testi épségének és vagyontárgyaik védelme céljából az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény szerinti adatvédelmi jogok érvényesítése mellett, továbbá e törvényben meghatározott korlátozó rendelkezések betartásával, a szolgáltató, a közlekedésszervező, valamint a vasút-, trolibusz-, autóbusz-, közösségi kerékpár- és hajóállomás vagy megállóhely, kikötő üzemeltetője (e szakasz alkalmazásában a továbbiakban együtt: szolgáltató) jogosult elektronikus biztonságtechnikai rendszeren keresztül megfigyelést folytatni, a megfigyelés során kép- és hangfelvételt készíteni, valamint a készített kép- és hangfelvételt kezelni.

(2) A szolgáltató az (1) bekezdés szerinti elektronikus biztonságtechnikai rendszer alkalmazása esetén – a vakok és gyengénlátók számára is érzékelhető módon – köteles

- a) a vasút-, hajó-, trolibusz- és az autóbusz-állomás és megállóhely bejáratánál,
- b) a személyszállító vasúti járműre, hajóra, trolibuszra, és az autóbuszra való felszállásra szolgáló peronoknál,
- c) a személyszállító vasúti járművön, hajón, trolibuszon és az autóbuszon, valamint
- d) közösségi kerékpár gyűjtőállomásán

figyelemfelhívó jelzést és ismertetést elhelyezni az elektronikus biztonságtechnikai rendszer által folytatott megfigyelés, valamint a rendszer által rögzített, személyes adatokat tartalmazó kép- és hangfelvétel készítésének, tárolásának céljáról, az adatkezelés jogalapjáról, a felvétel tárolásának helyéről, a tárolás időtartamáról, a rendszert alkalmazó (üzemeltető) személyéről, az adatok megismerésére jogosult személyek köréről, továbbá a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvénynek az érintettek jogaira és érvényesítésük rendjére vonatkozó rendelkezéseiről.

(3) Nem alkalmazható elektronikus megfigyelőrendszer olyan helyen, ahol a megfigyelés az emberi méltóságot sértheti, így különösen mosdóban, illemhelyen.

(4) A rögzített kép-, hang- vagy kép- és hangfelvételt felhasználás hiányában a rögzítéstől számított 16. napon meg kell semmisíteni vagy törölni kell. Felhasználásnak minősül, ha a rögzített kép-, illetve hangfelvétel bírósági vagy hatósági eljárásban bizonyítékként felhasználásra vagy bíróság, hatóság részére ilyen eljárás során benyújtásra kerül.

(5) Akinek jogát vagy jogos érdekét a (4) bekezdés szerinti kép-, illetve hangfelvétel érinti, a (3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően a rögzítéstől számított 15 napon belül jogának vagy jogos érdekének igazolásával kérheti, hogy a kép- illetve hangfelvételt annak kezelője ne semmisítse meg vagy ne törölje.

(6) Bíróság vagy hatóság megkeresésére a rögzített kép-, illetve hangfelvételt a bíróságnak vagy a hatóságnak haladéktalanul meg kell küldeni. Ha a megkeresésre attól számított 72 órán belül, hogy a megsemmisítés vagy törlés mellőzését az (5) bekezdés alapján kérték, nem kerül sor, és a (4) bekezdésben meghatározott határidő letelt, a rögzített kép- illetve hangfelvételt meg kell semmisíteni, vagy törölni kell.”

III.

- [9] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az eljárás alapjául szolgáló alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv. által támasztott formai és tartalmi követelményeknek.
- [10] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörben vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Az indítvány az Abtv. 52. § (1)–(2) bekezdésében támasztott feltételeknek megfelel. Megjelöli a vizsgálandó törvényi rendelkezést, az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó rendelkezést, az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és a vélt alaptörvény-ellenesség indokait.
- [11] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti indítványként terjesztette elő. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint a közvetlen alkotmányjogi panasz előterjesztésének feltétele, hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. Az indítványozó az Abtv. 51. § (1) bekezdése alapján jogosultnak tekinthető, mivel a panaszt olyan törvényi rendelkezés alkalmazása kapcsán nyújtotta be, amely a sérelmezett törvényi rendelkezés alkalmazása alapján okoz – álláspontja szerint – az indítványozó számára alapjogi sérelmet, és a jogsérelem orvoslására nincs jogorvoslati lehetőség, mivel nincs olyan fórum, ahol elérhető lenne, hogy a kifogásolt rendelkezés ellenére a személyszállítási szolgáltatásokat az egyén úgy tudja igénybe venni, hogy hivatkozott jogai ne sérüljenek.
- [12] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdés b) pontja és 26. § (2) bekezdés a) pontja alapján közvetlenül érintettnek tekinthető, valamint a panaszos által alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabály a panaszos személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és ténylegesen, aktuálisan érintő rendelkezést állapít meg, és ennek következtében a panaszos alapjogai sérülhetnek.
- [13] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az Szszt. 2012. július 1-jén lépett hatályba, az alkotmányjogi panasz 2012. december 27-én érkezett az Alkotmánybíróságra.

- [14] Az alkotmányjogi panaszban foglaltak megfelelnek az Abtv. 29. §-ában meghatározott feltételeknek. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az indítványban felvetett kérdés – okoz-e alapjogi sérelmet a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást teljesítő szolgáltató által elektronikus biztonságtechnikai rendszeren keresztül megfigyelés folytatása, a megfigyelés során kép- és hangfelvétel készítése, valamint a készített kép- és hangfelvétel kezelése – alapvető alkotmányossági jelentőségű problémát tartalmaz. Az alkotmányjogi panaszban meghivatkozott – az Szszt. megalkotását és hatálybalépését megelőzően hozott – alkotmánybírósági határozatok [35/2002. (VII. 19.) AB határozat – sportrendezvények biztonsága, 36/2005. (X. 5.) AB határozat – vagyonőrzési feladatokat ellátó személy- és vagyonőr által közterületnek nem minősülő létesítmények őrzése során vagyonvédelmi biztonságtechnikai rendszer alkalmazása] nem a panaszban felvetett esetköröket vizsgálták.
- [15] Ezért az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság befogadta és azt érdemben bírálta el.
- [16] 2. Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [17] 2.1. Az Alaptörvény VI. cikke a magyar jogi szabályozás hagyományainak megfelelően rendelkezik a személyes adatok védelméről. Az Alaptörvény a személyes adat fogalmát nem határozza meg. A személyes adatok védelméhez való jogot ugyanakkor a magánszféra (magán- és családi élet, magánlakás, jóhírnév) védelmére irányuló jogok között szabályozza. Habár az Alaptörvény a magánszférát szélesebb körben védi, mint az előző Alkotmány (nemcsak a magánlakás és a magántitok, hanem a magán- és családi élet, az otthon és a kapcsolattartás is védett), az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban lefektetett elvek megfelelő alkalmazását egyik eltérés sem teszi önmagában lehetetlenné.
 „Az Alkotmánybíróság Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása (2013. március 25.) hatálybalépését követően, az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 5. pontjára tekintettel úgy foglalt állást, hogy »az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése« [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]].
 Az Infotv.-t az Országgyűlés az információs önrendelkezési jog és az információs szabadság biztosítása érdekében, az Alaptörvény végrehajtására, az Alaptörvény VI. cikke alapján alkotta.
 Az Infotv. az előtte hatályban volt, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendszerét követve határozza meg a törvény célját és hatályát. [...]
 Sem az Alaptörvénynek, sem az Infotv.-nek nincs olyan szabálya, amely az információs önrendelkezési jog és az információs szabadság alapintézményei eddigi értelmezéseinek megváltoztatását eredményezhetnék a jelen ügyben; mind az Avtv.-ben, mind az Infotv.-ben jelentős részben a 2012. január 1-je előtt született, az előző Alkotmány megfelelő rendelkezésein alapuló, korábbi határozatokban kifejtett elvek jelennek meg.” [2/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [13]–[16]]
- [18] 2.2. „Az Alkotmánybíróság 15/1991. (IV. 13.) AB határozatában – amelyben a népesség-nyilvántartás akkori szabályozását, illetve a személyi számot alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette – meghatározta a személyes adatok védelméhez való jog alkotmányos tartalmát, valamint az alapjog legfontosabb garanciájának, a célhoz kötöttség elvének mibenlétét.
 E határozatban foglalt elveket az Infotv. jelenleg is alkalmazza [a célhoz kötöttséget illetően: 4. § (1), (2) és (4) bekezdés, 26. § (2) bekezdés].
 Az Alkotmánybíróság a személyes adatok védelméhez való jogot nem hagyományos védelmi jellegű jogként értelmezte, hanem annak aktív oldalát is figyelembe vette és azt információs önrendelkezési jogként határozta meg.
 [Az Alaptörvénnyel összhangban az Infotv. szintén információs önrendelkezési jogként kezeli a személyes adatok védelméhez való jogot (Infotv. 5. § és 6. §).]

A személyes adatok védelméhez való jog nem korlátozhatatlan. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is, ezekben az esetekben tehát az adatkezeléshez nem szükséges az adatalany beleegyezése, hozzájárulása. Az ilyen rendelkezést tartalmazó törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, ami pedig akkor alkotmányos, ha megfelel az Alaptörvény I. cikke (3) bekezdésében meghatározott feltételeknek.

Az Alkotmánybíróság szerint bármilyen jogszabálynak, amely személyes adat kezeléséről rendelkezik, garanciákat kell tartalmaznia arra nézve, hogy az érintett személy az adat útját a feldolgozás során követni, és jogait érvényesíteni tudja. Az erre szolgáló jogintézményeknek tehát biztosítaniuk kell az érintett beleegyezését az adatkezelésbe, illetve pontos garanciákat kell tartalmazniuk azokra a kivételes esetekre nézve, amikor az adatkezelés az érintett beleegyezése, esetleg tudta nélkül történhet. E garanciális jogintézményeknek – az ellenőrizhetőség érdekében is – korlátok közé kell szorítaniuk az adat útját.

Az Infotv. meglete önmagában nem jelent elegendő biztosítékot arra, hogy az információs önrendelkezési jog megfelelő védelemben részesüljön. Az általános szintű, az adatvédelem kereteit megállapító törvény mellett is szükségesek a meghatározott adatfajtákra vagy egyes állami, illetve gazdasági ágazatok adatkezelésére vonatkozó speciális szabályok.” {2/2014. (I. 21.) AB határozat Indokolás [17]–[23]}

- [19] A közforgalmú személyszállítási szolgáltatást teljesítő szolgáltató általi elektronikus biztonságtechnikai rendszeren keresztül megfigyelésre (kép- és hangfelvétel készítésére, valamint kezelésére) vonatkozó speciális szabályokat az Szszt. 8. §-a tartalmazza.
- [20] 2.3. Az indítványozó álláspontja szerint a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást teljesítő szolgáltató általi képi megfigyelés nyomán nyert, valamilyen hordozón készített felvétel személyes adatnak minősül és a technikai megfigyelés sérti az emberi méltóságot, és ezzel sérül az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás tizenegyedik bekezdése és a II. cikke.
- [21] Az Alkotmánybíróság – működésének kezdetétől – az emberi méltósághoz való jogot az egyén autonómiájának védelmére szolgáló szubszidiárius alapjog, az általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti. [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42, 44–45.]
- [22] Az Alkotmánybíróság az elektronikus képi megfigyelésekről szóló jogi szabályozást, mint az információs önrendelkezési jog egyik esetkörét már vizsgálta, amikor is a képi megfigyelés nyomán nyert, valamilyen adathordozón rögzített felvételt személyes adatnak minősített és a sportrendezvényeken végzett ilyen tevékenységgel összefüggésben annak alkotmányellenességét állapította meg, mivel az Alkotmánybíróság álláspontja szerint csak a tényleges és a közvetlen, s nem az eshetőleges veszély értelmezhető a célhoz kötöttség követelményét kielégítő alkotmányos ismérvként [35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 208.]. E határozatában az Alkotmánybíróság ugyanakkor a sportrendezvényeken készített felvételekre vonatkozóan a személyes adatok védelméhez való jog sérelme miatti alkotmányellenességet nem állapította meg, mivel elismerte, hogy a rögzített felvételek szabálysértési vagy büntetőeljárás lefolytatásának megkönnyítése céljából kezelhetők és a 30 napos adatkezelési határidőt az adatvédelem alkotmányossági garanciái érvényesülése szempontjából elfogadható időtartamnak tekintette. A korábban vizsgált szabályozás szerint ugyanis a sportesemény szervezője által megvalósított adatkezelés alkotmányosan védett célhoz, a közrend, a közbiztonság védelméhez köthető; az érintett az adatkezelésről értesül, a rögzített adatok átadása a nyomozó hatóságok számára pedig törvényi szabályozásban megengedett, ugyanakkor az adat útja az érintett által ebben a vonatkozásban követhető. (ABH 2002, 199, 209–210.)
- [23] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a jelen ügyben vizsgált élethelyzet túlmutat a sportrendezvények közrendjével, közbiztonságával kapcsolatos kérdéskörön. Míg a sportrendezvény alkalmi rendezvény, amelyen a részvétel mind a sportolók, mind a szurkolók részéről egyedi döntést igényel, az Szszt. hatálya alá tartozó személyszállítási szolgáltatást végző közforgalmú személyszállítási szolgáltatás, mint közösségi közlekedési üzem folyamatosan működő közérdekű üzem. A közforgalmú személyszállítási szolgáltatások körében a szolgáltató a vasút-, trolibusz-, autóbusz- és közösségi kerékpár-állomáson a közforgalom számára nyitva álló helyen, a megállóhelyen, kikötőben, valamint a személyszállító vasúti járművek, trolibuszok, az autóbuszok és a hajók, kompok belterében, a vasút-, trolibusz-, autóbusz- és közösségi kerékpár-állomáson, hajóállomáson és megállóhelyen található berendezések, a személyszállító vasúti járművek, trolibusz, autóbusz, közösségi kerékpáros rendszer eszközei és a hajók, kompok, továbbá az utasok életének, személyének, testi épségének és vagyontárgyaik védelme céljából az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény szerinti adatvédelmi jogok érvényesítése mellett, továbbá az Szszt.-ben meghatározott korlátozó rendelkezések

betartásával jogosult elektronikus biztonságtechnikai rendszeren keresztül megfigyelést folytatni, a megfigyelés során kép- és hangfelvételt készíteni, valamint a készített kép- és hangfelvételt kezelni. A közforgalmú személyszállítási szolgáltatásoknak a személyszállító járműveken, illetve az azokhoz kapcsolódó kiszolgáló létesítményekben való biztonságos üzemeltetése nem csak a közrend, közbiztonság biztosítása iránti jogos társadalmi igényt kell kielégítenie, hanem a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást végző szolgáltatónak egyrészt az utasok életének, személyének, testi épségének védelmét, másrészt a saját, illetve a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást igénybe vevők vagyontárgyainak védelmét is biztosítania kell, harmadrészt a közösségi célú területek egy a társadalmi és gazdasági élet szempontjából kiemelt jelentőségű területén, a közösségi közlekedési célra is használt területeken és ehhez kapcsolódó létesítményeken közrend, közbiztonsági és nemzetbiztonsági okokból, az esetleges bűncselekmények (pl. lopás, rablás, garázdaság, jármű hatalomba kerítése, közúti közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény, terrorcselekmény, közveszély okozása, közérdekű üzem működésének megzavarása stb.) elhárítása, illetve az elkövetés veszélyének minimalizálása, mint ösztársadalmi érdek jelenik meg a személyes adat, az önrendelkezési jog és az emberi méltóság alkotmányos védelmével szemben.

- [24] Az elektronikus megfigyelőrendszerek alkalmazása világszerte közrend, közbiztonsági, terrorelhárítási és vagyonvédelmi okokból mind elterjedtebb. A hatályos magyar jogi szabályozásban több törvény is lehetővé teszi ezt a fajta megfigyelést a megfigyelés céljának, terjedelmének és feltételeinek az adott szervezet tevékenységéhez igazodó meghatározása, illetőleg a felvétel őrzési (tárolási) idejének limitálása mellett. Az indítvánnyal érintett Szszt. is e törvényi szabályozási körbe tartozik. Az Szszt. támadott rendelkezésében szabályozott elektronikus úton történő kamerás megfigyelés elsődleges funkciója a társadalmi együttélés jogilag védett állapotának, a közbiztonságnak és a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást igénybevevő utasok életének, személyének, testi épségének és vagyontárgyaik védelme. Másodlagos funkciója pedig a közforgalmú személyszállítási szolgáltatás során az azt igénybevevők vonatkozásában a normakövetésre való rábírás, de ha mégis bekövetkezik a jogsértés, akkor a technikai eszköz alkalmazása a számonkérés elősegítését, a szankcionálás lehetőségének megkönnyítését szolgálja, és a személy- és vagyonellenes jogsértések észlelése tartósan és eredményesen más módszerrel nem érhető el.
- [25] Az emberi méltósághoz való jognak számos, az Alaptörvényben nevesített és nem nevesített összetevője van. Fontos része az önrendelkezéshez való jog [30/2013. (X. 28.) AB határozat Indokolás [32]] és a magánszféra védelme. Az Szszt. támadott rendelkezése az emberi méltósághoz való jogot érvényre juttató garanciális rendelkezéseket tartalmaz a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást igénybe vevők információs önrendelkezési joga tekintetében [Szszt. 8. § (2), (3) és (5) bekezdése].
- [26] Az Alkotmánybíróság a 3046/2013. (II. 28.) AB határozatában megállapította: „Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát alaptörvényi szintre emelve – tartalmazza, hogy alapvető jog más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán kimondta: »Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.« [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.]” {Indokolás [38]} Ennek tükrében az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az állami beavatkozás az adott cél érdekében szükséges és arányos volt-e.
- [27] Az elektronikus úton történő kamerás megfigyelést az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogalkotó az elsődleges és másodlagos funkciókban megjelenő célhoz kötötten teszi lehetővé az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény szerinti adatvédelmi jogok érvényesítése mellett, továbbá az Szszt.-ben meghatározott korlátozó rendelkezések betartásával. Az Szszt. támadott rendelkezésében szabályozott elektronikus úton történő kamerás megfigyelés esetében a rögzített adatok csak büntetőeljárás vagy szabálysértési eljárás lefolytatása céljából kezelhetők.
- [28] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Szszt. 8. §-ában szabályozott elektronikus úton történő kamerás megfigyelés célhoz kötött, amelyet alkotmányos célok – közrend, közbiztonsági és nemzetbiztonsági okok –

igazolnak. Az Szszt. támadott rendelkezése deklarálja, hogy a megfigyelés az Infotv. szerinti adatvédelmi jogok érvényesítése mellett és az Infotv.-ben meghatározott korlátozó rendelkezések betartásával folytatható, továbbá az Szszt. 8. § (3) bekezdése további kiegészítő, emberi méltóságot védő tilalmat állapít meg az elektronikus megfigyelőrendszer alkalmazhatóságára. Az Infotv.-ben meghatározott adatkezelési garanciák mellett az Szszt. további garanciális szabályokat állapít meg a megfigyelés során keletkezett adatok kezelésére, tárolására, törlésére és megsemmisítésére vonatkozóan [8. § (2), (4)–(6) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság figyelembe vette azt is, hogy a jogalkotó széleskörű mérlegelési lehetőségekkel rendelkezik annak meghatározására, hogy milyen veszélyektől kell megóvni a társadalmat, amely lehetőségeket csak akkor lépne túl alaptörvény-ellenesen, ha a jogalkotói mérlegelés eredménye – téves volta miatt – alkalmatlan lenne az azt követő jogalkotás megalapozására; továbbá az Szszt. támadott rendelkezésében meghatározott jogalkotói beavatkozás könnyebb és közvetlenebb ellenőrzést tesz lehetővé az állam számára a jogalkotó által kitűzött célok elérése érdekében. Az Szszt. 8. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott 15 napos határidő a megfigyelés során szerzett adatok célhoz kötöttsége szempontjából garanciális jellegű. A fenti megállapítások igazolják a jogalkotói beavatkozás arányosságát. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e vonatkozásban elutasította.

- [29] 2.4. Az indítványozó véleménye szerint az Szszt. 8. §-a sérti személyi adatai feletti rendelkezési jogát és ezzel sérül az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésében biztosított információs önrendelkezési joga is.
- [30] Az Alkotmánybíróság ismételen rámutat arra, hogy a személyes adatok védelméhez való jog nem korlátozhatatlan, kivételesen törvény előírhatja a felhasználás módját, ezekben az esetekben tehát az adatkezeléshez nem szükséges az adatalany beleegyezése, hozzájárulása. Az adatvédelem általános szabályait – az Alaptörvény mellett – az Infotv. fogalmazza meg. Az Infotv. a személyes adatok kezelését főszabály szerint – az Avtv.-hez hasonlóan – továbbra is két jogalapon teszi lehetővé: egyrészt az érintett előzetes tájékoztatáson alapuló hozzájárulása alapján, másrészt kötelező jelleggel, amennyiben azt törvény vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli [5. § (1) bekezdés a) és b) pontja]. A közforgalmú személyszállítási szolgáltatások körében az elektronikus biztonságtechnikai rendszeren keresztül megfigyelés folytatása törvényi rendelkezés alapján közérdeken alapuló, alkotmányos célból történik. E vonatkozásban megfelel az Infotv. 5. § (1) bekezdés b) pontja rendelkezésének.
- [31] Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az Szszt. támadott rendelkezése alapján elektronikus biztonságtechnikai rendszeren keresztül folytatott megfigyelés során sor kerül-e személyes adatok kezelésére. Az Infotv. 3. § 2. pontja alapján személyes adat az érintettel kapcsolatba hozható adat – különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret –, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.
- [32] Az Szszt. 8. §-ában szabályozott elektronikus úton történő kamerás megfigyelés esetében alapvetően nem az Infotv. 3. § 2. pontjában meghatározott személyes adatok, hanem a megfigyelés jellegéből adódóan nyilvános, közforgalmú helyen a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást igénybevevő számára sérelmesen az igénybevevő akaratától nem független, számára kedvezőtlen, jellemzően közérdeklőbe ütköző, illetve jogellenes cselekmények kerülhetnek rögzítésre. E cselekmények titokban tartása magánérdek, amely érdek szemben áll az Szszt. támadott rendelkezésében szabályozott elektronikus úton történő kamerás megfigyelés indokául szolgáló társadalmi érdekekkel, a bűnmegelőzés és a bűnüldözés hatékonyságának növelésével, mint alkotmányos céllal. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint e – fentebb kifejtett – társadalmi érdekek indokolhatják az információs önrendelkezési jogot érintő korlátozást, és az elérni kívánt céllal arányban állnak. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e vonatkozásban is elutasította.
- [33] 2.5. Az indítványozó álláspontja szerint az Szszt. támadott rendelkezése sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszféra védelméhez való jogot is.
- [34] Az Alkotmánybíróság több határozatában megerősítette, hogy az emberi méltósághoz való jog magában foglalja a magánszféra védelméhez fűződő jogot is. „Az Alkotmánybíróság a 8/1990. (IV. 23.) AB határozata óta az emberi méltósághoz való jogot az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti, amely általános személyiségi jog egyik aspektusa a magánszféra védelme [...]” [34/2009. (III. 27.) AB határozat, ABH 2009, 282, 289.] A magánszféra védelméről az Alkotmánybíróság korábban kifejtette: a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek. [36/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 390, 400.]

- [35] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. Az Alaptörvény a magánélet sérthetlenségének jogát jelentősen kibővíti az előző Alkotmány szabályaihoz képest. A magántitok kifejezést az Alaptörvény nem használja, helyette a magán- és családi életet, az otthonát és a kapcsolattartást védi. Mint arra az Alkotmánybíróság az Indokolás [32] bekezdésében korábban már rámutatott, az Szszt. 8. §-ában szabályozott elektronikus úton történő kamerás megfigyelés a megfigyelés jellegéből adódóan nyilvános, közforgalmú helyen a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást igénybevevő akarata alapján igénybe vett közszolgáltatás során történik.
- [36] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Szszt. 8. §-a és az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése között a magánszféra védelme vonatkozásában az indítványozó indokolása alapján nincs alkotmányjogi szempontból értékelhető közvetlen összefüggés. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya pedig az indítvány elutasítását eredményezi [3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [24]], ezért az indítványt e tekintetben elutasította.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Kovács Péter s. k.
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3834/2012.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3039/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.237/2012/3. számú végzése, a Pest Megyei Bíróság 8.Mf.22.611/2011/2. számú végzése, valamint a Pest Megyei Munkaügyi Bíróság 3.M.1653/2010/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.237/2012/3. számú végzése, a Pest Megyei Bíróság 8.Mf.22.611/2011/2. számú végzése, valamint a Pest Megyei Munkaügyi Bíróság 3.M.1653/2010/2. számú végzése felülvizsgálatát és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az indítványozó közalkalmazotti jogviszony jogellenes megszüntetésének megállapítása és jogkövetkezményei iránt indított pert a Pest Megyei Munkaügyi Bíróság előtt egy gimnázium mint alperes ellen.
- [3] Az ítéleti tényállás szerint a peres felek között 2008. január 1-jétől 2008. augusztus 24-ig terjedő időre határozott idejű közalkalmazotti jogviszony jött létre, szabadidő-szervezői munkakörre. Az indítványozó 2010 de-

cemberében annak megállapítását kérte a bíróságtól, hogy a jogviszonyt a munkáltató jogellenesen hozta létre határozott időre, illetve – ezzel közvetlen összefüggésben – a jogviszony megszűnését jogellenesen állapította meg. Mivel szerinte a jogellenesen létrejött határozott idejű jogviszonyt határozatlan idejűnek kellett tekinteni, kérte a közalkalmazotti jogviszony helyreállítását, és elmaradt munkabére megfizetését is.

- [4] Az indítványozó felperes a keresetlevélben azt kérte, hogy beadványát a bíróság határidőben benyújtottak tekintse, mivel álláspontja szerint ügyében nem alkalmazható a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (továbbiakban: régi Mt.) 202. §-ában írt 30 napos keresetindítási határidő, mert az a munkaviszony „megszüntése” kapcsán indult jogvitákra tartalmaz rendelkezést, az ő jogviszonya azonban a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (továbbiakban: Kjt.) 25. §-a alapján – az általa egyébként éppen a keresettel támadott határozott idő lejártával – „megszűnt”.
- [5] Az eljáró Pest Megyei Munkaügyi Bíróság 3.M.1653/2010/2. számú végzésében a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasította arra hivatkozva, hogy a sérelmezett munkáltatói intézkedések a jogorvoslati lehetőségekre – köztük annak határidejére – vonatkozó kioktatást megfelelően tartalmazták, a felperes a keresetlevélből is megállapíthatóan az időmúlásnak tudatában volt, és igazolási kérelmet sem terjesztett elő. A bíróság a végzés indokolásában kifejtette továbbá, hogy a Kjt. 2. § (3) bekezdése értelmében a Kjt. kifejezett eltérő rendelkezése hiányában a közalkalmazotti jogviszonyra is a régi Mt. rendelkezéseit kellett alkalmazni. Mivel a törvény taxatív felsorolást tartalmazott a régi Mt. azon rendelkezései tekintetében, amelyeket közalkalmazotti jogviszony tekintetében nem kellett, vagy változtatásokkal megfelelően kellett alkalmazni, és ezek között a régi Mt. 30 napos keresetindítási határidőt tartalmazó 202. §-a nem szerepelt, a bíróság szerint a jogalkotó határozottan állást foglalt a felperesi jogértelmezés ellenében, ezért a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasította.
- [6] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Pest Megyei Bíróság megerősítette az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy a régi Mt. 202. §-ának rendelkezéseit a Kjt. alapján a per tárgyát képező ügyben is alkalmazni kell. Indokolása szerint a megszűnés, vagy megszüntetés közötti különbségtétel – legalábbis a keresetindításra rendelkezésre álló idő szempontjából – csak a jogviszony megszűnésének, felbomlásának a módját jelöli, megszűnés esetén is szükség van azonban munkáltatói intézkedésre, amellyel a jogviszonyt ténylegesen megszünteti, felszámolja (pl. kiadja a jogviszony megszüntetéséhez szükséges iratokat), így a munkáltató valamilyen formában ez esetben is közreműködik a jogviszony „felbontásában”. A kereset benyújtására rendelkezésre álló határidő kezdete ez esetben a munkáltató ezen intézkedéséhez köthető. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság végzését helyben hagyta.
- [7] A jogerős végzés elleni felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Kúria az indítványozó által támadott végzésében szintén hatályában fenntartotta az elsőfokú bíróság döntését. Az indokolásban kifejtette, hogy bár az indítványozó felperes hivatkozott arra, hogy érvénytelen (semmis) a kinevezése határozott időre vonatkozó rendelkezése, helyes az eljáró bíróságok azon álláspontja, hogy a kereset benyújtására a régi Mt. 202. §-ában foglalt 30 napos határidőt kellett alkalmazni. Az indítványozó ugyanis azt állította, hogy a kinevezése a jogszabályba ütközés miatt semmis, és ezért határozatlan időre jött létre, következésképp a keresete – tartalmát tekintve – érdemben a közalkalmazotti jogviszonya jogellenes megszüntetésének megállapítására és ennek jogkövetkezményeinek alkalmazására irányult. Ebben az esetben azonban a Kúria megállapítása szerint közalkalmazotti jogviszonyban is a régi Mt. fenti rendelkezését kellett alkalmazni, azaz keresetét az indítványozó 30 napon belül terjeszthette volna elő.
- [8] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz beadványában az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésében, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető jogainak sérelmére hivatkozva kérte az Abtv. 27. §-a alapján az eljáró bíróságok érintett végzéseinek megsemmisítését.
- [9] Az indítványozó a beadványában foglalt kérelme elsődleges indokaként előadta, hogy álláspontja szerint a bírósági eljárások során sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárásból való joga, mivel a bíróságok nem foglaltak érdemben állást a kereseti kérelme, azaz a közalkalmazotti jogviszony létrejöttének határozott időre vonatkozó kikötése érvénytelensége tekintetében. Véleménye szerint azzal, hogy ügyében a bíróságok a régi Mt. 202. §-ában foglalt 30 napos keresetindítási határidőt alkalmazták – és általa vitatott módon erre tekintettel a keresetet elutasították –, valójában megkerülték az elsődleges kereseti kérelme tárgyában való döntést. Álláspontja szerint mivel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy a keresetét a bíróság elbírálja, a bíróságok ezzel megsértették a tisztességes eljárásból való jogát.
- [10] Az indítványozó ezen felül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének további sérelmét látja a Kúria számára megfogalmazott, jogegységi eljárás kezdeményezésére irányuló kérelme elbírálatlansága tekintetében is. A

felülvizsgálati eljárás során az indítványozó hivatkozott olyan korábbi bírósági ítéletekre, amelyek álláspontja szerint az ügyében irányadónak tekintett keresetindítási határidő tekintetében az eljáró bíróságokéval ellentétesen foglaltak állást. Mivel a jogegységi eljárás lefolytatására nem került sor, a Kúria helyben hagyó végzése pedig sem ennek tényére, sem pedig ennek okára nézve utalást nem tartalmazott, véleménye szerint a Kúria eljárása e tekintetben is sértette a tisztességes eljáráshoz való jogát.

- [11] Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseiben rögzített törvény előtti egyenlőség, illetve diszkrimináció tilalma sérelmét abban látja, hogy az egyes munkavállalók a bíróságok jogértelmezése alapján eltérő időtartamban hivatkozhatnak a jogviszonyukkal kapcsolatos határozott idejű kikötés jogellenességére annak függvényében, hogy az mennyi időre szól, illetve, hogy a határozott időtartam meghosszabbítására sor kerül-e. Álláspontja szerint tehát a fenti alapjogok sérelmét okozza, hogy azok a munkavállalók, akiknek a határozott idejű jogviszonya – bár az övével azonos időpontban, de – az indítványozóénál hosszabb időtartamra jött létre, vagy később meghosszabbításra került, még akkor is hivatkozhattak a határozott idejű kikötés jogellenességére a megszűnéstől számított 30 napon belül, mikor számára a kereset benyújtására rendelkezésre álló határidő már letelt.
- [12] A fent leírtakra tekintettel kérte az indítványozó, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.II.10.237/2012/3. számú végzésének alaptörvény-ellenességét – az első- és másodfokú bíróságok ítéleteire is kiterjedően – állapítsa meg és semmisítse meg azokat.
- [13] 2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek megfelel. Az indítványozó a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott végzése ellen az alkotmányjogi panaszt az elsőfokú bíróságnál az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt kézbesítéstől számított 60 napos határidőn belül terjesztette elő.
- [14] Az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt feltételeknek is, mert megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezéseket, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a támadott bírói döntéseket, tartalmaz a bírói döntések alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint rögzíti a kifejezett kérelmet a támadott végzések megsemmisítésére.
- [15] 3. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [16] 3.1. Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó a peres eljárásban felperesként vett részt. A Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott végzése ellen további jogorvoslat nem áll rendelkezésre, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltaknak is eleget tesz.
- [17] 3.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [18] A tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel. A bíróságok a támadott végzésekben megfelelően megindokolták, hogy az indítványozó közalkalmazotti jogviszonyának létrehozásával, majd annak megszüntetésével, az azokból származó igények érvényesítésével kapcsolatban mely jogszabályhelyeket kellett alkalmazni. Az ezekben rögzített, a keresetindításra rendelkezésre álló határidő letelte okán – mivel az indítványozó a késedelmét nem igazolta – a bíróságok a keresetlevelet végzéssel utasították el. Az indítványozó lényegében ezen döntések felülvizsgálatát kéri az Alkotmánybíróságtól.
- [19] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van hatásköre, ebbe azonban a keresetindításra rendelkezésre álló határidők, illetve azok betartásának vizsgálata nem tartozik bele. Önmagában az a tény, hogy az érintett személy a munkáltató intézkedésének megtámadására nyitva álló határidő mértékével, az ezt megállapító bírósági döntésekben foglalt indokolásokkal nem ért egyet, alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása, vagy más tényleges alapjogsérelmet okozó jogalkalmazói tevékenység hiányában nem alapozza meg a bírói ítélet Alkotmánybíróság által történő felülmérlegelését, annak megsemmisítését. Mivel jelen ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség nem állapítha-

tó meg, ezért a támadott bírói végzések értékelése ebben az ügyben az Alkotmánybíróság véleménye szerint nem alkotmányossági, hanem kizárólag törvényességi kérdés, így az Alkotmánybíróság a bírósági eljárások felülbírálatára nem jogosult.

- [20] A jogegységi eljárás kezdeményezésének elmulasztása miatti panaszem vonatkozásában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúriának a bíróságok jogalkalmazása egységességének biztosítására vonatkozó kötelezettségét, a jogegységi határozatok meghozatalával kapcsolatos rendelkezést az Alaptörvény nem – bárki által hivatkozható – alapjogként, hanem a 25. cikk (3) bekezdésében, a bíróságokra vonatkozó rendelkezések között tartalmazza. Az ítélezés egységességének biztosításával kapcsolatos eljárást, a jogegységi határozat meghozatalának szükségességével kapcsolatos döntést az Alaptörvény, valamint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény vonatkozó rendelkezései [25–44. §] alapján a jogalkotó a bírósági szervezet – annak különböző szervei, testületei mérlegelésén alapuló eljárás útján gyakorolt – feladat- és hatáskörébe utalta. A leírtaknak megfelelően a jogegységi eljárás lefolytatásának mellőzésére tekintettel benyújtott panaszem az Abtv. 27. §-ában foglalt feltételeknek sem felel meg.
- [21] A fentiek alapján az indítvány Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére vonatkozó részei vonatkozásában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés nem merült fel. Az indítvány ezen panaszemek tekintetében nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadási feltételeknek, ezért azokat az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [22] Az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelme tekintetében az indítvány alkotmányosan értékelhető indokolást nem tartalmaz. Az, hogy különböző időpontokban megszűnő közalkalmazotti jogviszonyok esetén az ezzel kapcsolatos keresetek benyújtására rendelkezésre álló határidő számítása is különböző időpontokban kezdődik, majd ennek megfelelően eltérő időpontokban is telik le, nyilvánvalóan nem valósít meg hátrányos megkülönböztetést az egyes munkavállalók között. Ennek megfelelően a törvény előtti egyenlőség, illetve diszkrimináció tilalma sérelmével kapcsolatos panaszem nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének e) pontjában foglalt befogadási feltételnek, ezért azt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.
- [23] Fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság a kérelmet ezért az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1095/2013.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3040/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálatára irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.019/2013/4. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.807/2012/4. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék 4.P.27.116/2009/18. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.019/2013/4. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.807/2012/4. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék 4.P.27.116/2009/18. számú ítélete ellen 2013. október 4-én terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt. Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybírósághoz 2013. október 8-án érkezett be. A panaszbeadvány a támadott bírói döntéseket az Alaptörvény XIII. cikkével és a XXIV. cikk (1) bekezdésével tartotta ellentétesnek.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz előzményeként a mellékelt iratokból megállapítható, hogy az indítványozó mint felperes, a Magyar Állammal és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-vel, mint I. és II. rendű alperesekkel áll perben, három debreceni ingatlan (a továbbiakban: a perbeli ingatlanok) tulajdonjogának megállapítása miatt. A perbeli ingatlanok 1985-től egy debreceni állami vállalat kezelői joga alatt álltak. 1990. június 29-én az állami vállalat a gazdálkodó szervezetek és a gazdasági társaságok átalakulásáról szóló 1989. évi XIII. törvény (a továbbiakban: Át.) szerint átalakult részvénytársasággá. A részvénytársaság alapító okirata szerint – egyebek mellett – a volt állami vállalat a társaság tulajdonába és birtokába adta a kezelésében lévő teljes vállalati vagyont. A részvénytársaság 1990 és 1992 között földhivatali eljárásban megkísérelte elérni, hogy az alapítását megelőzően állami tulajdonban állt, de az állami vállalat kezelésében volt ingatlanokra a tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezzék. A kérdéses ingatlanokat azonban tételesen sem az alapító okirat, sem a cégbírósághoz benyújtott mérleg nem sorolta fel, és „apportlista” sem készül róluk; ezért a részvénytársaság az ingatlanokról egy „kivonatot” készített, amely alapján az illetékes földhivatal 1992. március 7-én a társaság tulajdonjogát bejegyezte, és e döntését a másodfokú hatóság 1992. június 30-i döntése is helybenhagyta. A „kivonatról” azonban a perbeli ingatlanok lemaradtak, azokra az ingatlan-nyilvántartásban a Magyar Állam tulajdonjoga mellett az – átalakulás előtti – állami vállalat kezelői joga volt bejegyezve, egészen a részvénytársaság felszámolásáig.
- [3] 1993-ban felszámolási eljárás indult a részvénytársasággal szemben (a felszámolási vagyonba felvételre került a perbeli ingatlanok kezelői joga). A felszámolási eljárás során az indítványozó engedményezés útján megszerezte a részvénytársasággal szemben fennálló követelések túlnyomó részét. A felszámolási eljárás 2002. december 16-án fejeződött be, a részvénytársaságot ekkor szüntették meg. A felszámolást követően az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. polgári pert indított az indítványozóval szemben, mert a perbeli ingatlanokra bejegyzett kezelői jogot jogszabálysértőnek tartotta, és kérte saját kezelői jogát bejegyezni az ingatlan-nyilvántartásba. Ugyanezen ingatlanok vonatkozásában az indítványozó vagyonrendezési eljárást is kezdeményezett, de az erre irányuló kérelmét jogerősen elutasították, az elutasító döntést pedig felülvizsgálati eljárásban is hatályában fenntartották.
- [4] Az indítványozó ezt követően, 2007 májusában nyújtott be keresetlevelet a Fővárosi Bírósághoz, amelyben a perbeli ingatlanok vonatkozásában elsődlegesen annak túrére kérte kötelezni a Magyar Államot, hogy tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásból töröljék, egyidejűleg a saját tulajdonjogát – mivel a tulajdont már a korábban felszámolt részvénytársaság is megszerezte – bejegyezzék. Másodlagosan annak a megállapítását

kérte, hogy a perbeli ingatlanok tulajdonjogát a részvénytársaság az alapításával egy időben megszerezte, és ezen ingatlanoknak a megszüntetésekor is tulajdonosa volt. A Magyar Állam, mint alperes a kereset elutasítását kérte. Az ügyben eljáró elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, a másodfokú bíróság pedig az első fokú ítéletet helyben hagyta, felülvizsgálati eljárásban azonban a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat meghozatalára utasította. A Legfelsőbb Bíróság osztotta az első- és másodfokú bíróságok azon álláspontját, mely szerint az elsődleges kereseti kérelem tekintetében hiányzik az indítványozó kereshetőségi joga, a másodlagos kereseti kérelem azonban – álláspontja szerint – annak megállapítására irányult, hogy a részvénytársaságnak, mint adósnak, lehetett még olyan további vagyona, amelyre a felszámolási eljárásban nem voltak tekintettel, és amely növelhetette volna a hitelezők kielégítésére szolgáló vagyont, az indítványozó pedig regisztrált hitelező volt.

- [5] A megismételt eljárásban – amelyet követően az indítványozó a jelen alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz – az indítványozó a keresetét kiterjesztette a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-re, mint II. rendű alperesre is. A megismételt eljárásban az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 2012. február 2-án meghozott, 4.P.27.116/2009/18. számú ítéletével az indítványozó mint felperes keresetét elutasította. Megállapította, hogy az ingatlan-nyilvántartásba a perbeli ingatlanokat illetően a Magyar Állam tulajdonjoga, és – az átalakulás időpontjában – az állami vállalat kezelői joga volt bejegyezve. A közhitelesség elve szerint – az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) 5. §-ának megfelelően – az indítványozót terhelte annak bizonyítása, hogy akár a tulajdonostól, akár a korábban megszűnt részvénytársaság közbeszóló jogszerzésével a perbeli ingatlanok tulajdonjogát megszerezte. Az ítélet szerint az indítványozónak e körben nincs kereshetőségi joga, ennek hiányában a korábban megszűnt részvénytársaság tulajdonjoga esetleges megállapításának sem lenne jogkövetkezménye az indítványozó tulajdonszerzése. A másodlagos kereseti kérelem kapcsán a bíróság széles körű bizonyítást folytatott le annak kapcsán, hogy a perbeli ingatlanok az átalakulásakor a részvénytársaság tulajdonába kerültek-e. Ennek eredményeként azt állapította meg, hogy az állami vállalat „teljes vagyona, valamennyi vagyoneleme” a részvénytársaság vagyonába került az átalakulással. Önmagában azonban ez a vagyonbevitel nem alapozta meg az ingatlanok esetében a tulajdonszerzést. Hivatkozott a bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 117. § (3) bekezdésére, amely alapján ingatlan tulajdonjogának az átruházása jogcímes, származékos szerzőismódnak minősül. Az ítélet szerint az Át. 8. § (1) bekezdése nem egy speciális vagyonbeviteli forma, amely alapján átalakulás során önmagában, a törvény erejénél fogva megszerezne a létrejövő gazdasági társaság ingatlan tulajdonjogát. Ezt követően a bíróság a Ptk. 324. § (1) bekezdése, a 325. § (1) bekezdése, a 326. § (1)–(2) bekezdései és a 327. § (1) bekezdése alapján arra a következtetésre jutott, hogy az átalakulással egy időben a részvénytársaságnak kötelmi igénye keletkezett a tulajdonjog bejegyzésére, amelyet öt év alatt érvényesíthetett volna. Ez a határidő még a részvénytársaság fennállása alatt eredménytelenül eltelt, ezért a részvénytársaság tulajdonjoga bejegyzésére vonatkozó igénye elévült. Ilyen követelést pedig az indítványozó mint felperes akkor sem érvényesíthetett bíróság előtt, ha kereshetőségi joga volna.
- [6] Az elsőfokú ítélet ellen mind az indítványozó, mind az alperesek fellebbezést terjesztettek elő. A fellebbezésről a Fővárosi Ítélető tábla döntött a 2012. október 3-án kelt, 7.Pf.20.807/2012/3. számú ítéletével. A másodfokú ítélet a fellebbezéseket megalapozatlannak találta, és az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. Kiemelte, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés hiányában a vagyonbevitel során rendelkezésre bocsátott ingatlan tulajdonjoga nem szerzhető meg. Elutasította az indítványozó azon érvelését, amely szerint átalakulással létrejövő gazdasági társaság esetében nem lenne apportálás, és a gazdasági társaság az Át. 8. § (1) bekezdése alapján *ipso iure* szerezne (ingatlan-)tulajdont; az Át. akkor hatályos 10. §-a ugyanis átalakulás során a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvénynek (a továbbiakban: régi Gt.) az egyes gazdasági társaságok alapítására vonatkozó szabályokat rendelte alkalmazni, a régi Gt. akkor hatályos 21. § (1) bekezdés *d*) pontja szerint pedig a társasági szerződésben kellett meghatározni a társasági vagyon mértékét, rendelkezésre bocsátásának módját és idejét. Leszögezi végül a döntés – az elsőfokú bíróság álláspontjával összhangban –, hogy a részvénytársaság tulajdonjog bejegyzésére irányuló kötelmi jellegű követelését az átalakulás időpontját követően, az általános elévülési időn belül érvényesíthette volna, a követelés azonban már elévült, ezért bírósági úton már nem érvényesíthető.
- [7] A jogerős ítélet ellen az indítványozó mint felperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyet a Kúria a 2013. május 28-án kelt, Gfv.VII.30.019/2013/4. számú ítéletével bírált el, és a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Kimondta, hogy az indítványozó elsődleges kereseti kérelme nem tárgya e felülvizsgálati eljárásnak, mivel az ezzel kapcsolatos elsőfokú döntést az indítványozó fellebbezéssel nem támadta. A másodlagos kereseti kérelem

kapcsán is osztotta azt a jogi álláspontot, hogy az Át. szerinti átalakulás során a létrejött gazdasági társaság nem a törvény erejénél fogva, hanem apportálással jutott a vagyonának részét képező ingatlanokhoz. E származékos átruházási jogcímen felül az ingatlanok tulajdonjogának megszerzéséhez szükség volt az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre is. Rámutatott arra is, hogy korábban az állami vállalatok az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bekezdése alapján az állami tulajdonból rájuk bízott vagyonnal gazdálkodtak. Átalakuláskor ezért valójában az állam bocsátotta a létrejövő gazdasági társaság rendelkezésére a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást. A Kúria következtetése szerint ezért – egybehangzóan az alsóbb bíróságok álláspontjával – az Át. 8. § (1) bekezdése értelmében az átalakuláskor az így létrejött részvénytársaság az állami vállalat általános jogutódjává vált, és ekkor kötelmi igénye keletkezett a perbeli ingatlanokra vonatkozó tulajdonjoga bejegyzésére. Az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés iránti igény, mint kötelmi jellegű igény, elévülhet (BH2007.118.), amint ez a jelen ügyben meg is történt.

- [8] 3. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban – miután maga is ismertette az állami vállalat részvénytársasággá alakulásának folyamatát, majd a részvénytársaság elleni felszámolási eljárást, és ezek során a perbeli ingatlanok jogi státuszának alakulását – kifejtette, hogy a Kúria Gfv.VII.30.019/2013/4. számú felülvizsgálati ítélete, az első- és másodfokú ítéletekre is kiterjedően megalapozatlan, és az Alaptörvénybe is ütközik. Álláspontja szerint a bíróságok az átalakulásra vonatkozó jogszabályokat félreértelmezték, ezért állapíthatták meg a perbeli ingatlanokon az állam tulajdonjogának a fennállását. Vitatja, hogy az Át. szerinti átalakulás során az általános jogutód gazdasági társaság apportálással jutna a jogelődje vagyonának részét képező ingatlanokhoz, amihez a tulajdonosváltás ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése is szükséges lenne. Ezzel a jogértelmezéssel az indítványozó szerint magánvagyon államosítása valósult meg, ami egyébként az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése alapján kizárólag kisajátítással történhetne, az ott írt feltételek együttes fennállása esetén. A panasz szerint sérti a tulajdonhoz való jogot az olyan ítélet, amely szerint az indítványozó „jogelődje képviselő[-]jének a] mulasztása – a [részvénytársaság] vezérigazgatója az átadott ingatlanokra vonatkozó kivonatot hiányosan nyújtotta be a Debreceni Körzeti Földhivatalhoz – a tulajdonjog elvesztése szankciójával jár, ezzel egyidejűleg az állam tulajdonszerzését eredményezi”. Rámutatott, hogy az állami vállalatok átalakulása „egypólusú jogügylet”, az állami vállalat alapítójának döntése alapján alakult át az állami vállalat részvénytársasággá, a részvények túlnyomó többségének tulajdonosa pedig a Magyar Állam képviseletében eljáró Állami Vagyongyűjtő (a továbbiakban: ÁVÜ) lett. Az ÁVÜ az átalakulást megelőzően nem vonta el az állami vállalat egyetlen vagyonelemét sem, hanem annak teljes vagyonával határozta el a részvénytársasággá történő átalakulást. Az, hogy azok az ingatlanok, amelyek kapcsán a jogutód részvénytársaság képviselői nem jártak el a részvénytársaság tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartási bejegyzése érdekében, állami tulajdonba kerültek, sérti a hitelezők érdekeit, mert ezeket az ingatlanokat elvonták a hitelezők kielégítése elől.
- [9] A perbeli ingatlanok „állami tulajdonba utalásával” a támadott ítéletek az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot is megsértették az indítványozó álláspontja szerint, mert a bíróságok a jogszabály pontos és világos megfogalmazása ellenére részrehajló és nyakatekert módon értelmezték a vonatkozó jogszabályhelyeket, hogy megállapíthassák az állam tulajdonjogának fennállását. Mindezek alapján kérte az indítványozó a támadott bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását, és a döntések megsemmisítését.
- [10] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt döntenet kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [11] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.
- [12] 5. Az indítványozó – amint az az alkotmányjogi panaszából kitűnik – azért tartotta a Kúria Gfv.VII.30.019/2013/4. számú felülvizsgálati ítéletét, az első- és másodfokú ítéletekre is kiterjedően, alaptörvény-ellenesnek, mert véleménye szerint e döntések következtében, az átalakulásra vonatkozó jogszabályi előírások helytelen értelme-

zése miatt, magántulajdon államosítása történt, az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése garanciális előírásainak mellőzésével, ez pedig megvalósította az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének a sérelmét is.

- [13] 6. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszlelem tekintetében az alábbi megállapításokat teszi. Az indítványozó által hivatkozott XXIV. cikk (1) bekezdése szerint: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.” Az Alaptörvény ezen rendelkezése nem a bírósági eljárásokra, hanem a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik. Az indítványozó által hivatkozott ezen alaptörvényi rendelkezés és a támadott bírósági ítéletek közötti összefüggés tehát hiányzik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az említett összefüggés hiánya az indítvány befogadásának tartalmi akadályá {3130/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [17]}.
- [14] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogot az Alaptörvény a XXVIII. cikk (1) bekezdésében a bírósági eljárásokra nézve is tartalmazza, az alábbiak szerint: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”
- [15] 7. Az indítványozó másrészt az Alaptörvény XIII. cikke kapcsán azt a bírósági jogértelmezést sérelmezte, amely szerint az Át. 8. § (1) bekezdése, 10. §-a, a régi Gt. 21. § (1) bekezdés *d*) pontja, valamint a Ptk. fent hivatkozott rendelkezései alapján átalakulás során a létrejövő gazdasági társaság „apportálással” szerzi meg a jogelőd állami vállalat kezelői joga, és a Magyar Állam tulajdonjoga alatt álló ingatlanok tulajdonjogát, amely jogcímes, származékos szerzőmódnak minősül, és kötelmi igényt keletkeztet a gazdasági társaságnak a tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére, amely igény elévülhet. Ezzel szemben az indítványozó véleménye szerint az Át. 8. § (1) bekezdése egy speciális vagyontulajdoni forma, amely alapján átalakulások a létrejövő gazdasági társaság *ipso iure*, ingatlan-nyilvántartási bejegyzés nélkül megszerzi a jogelőd állami vállalatra bízott ingatlanokat; ebből következően pedig maga is, mint az átalakulással létrejött, majd felszámolt részvénytársaság hitelezője – a részvénytársaság közbenső jogszerzésére tekintettel –, tulajdonosává vált a perbeli ingatlanoknak.
- [16] Az Abtv. 29. §-a szerint: „Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Az 52. § (1) bekezdése és az (1b) bekezdés *e*) pontja pedig úgy rendelkezik, hogy: „(1) Az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. (1b) Az (1a) bekezdésben foglalt eseteken kívül a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett [...] bírói döntés [...] miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [...]”.
- [17] Az indítványozó, a fentiek szerint, a tulajdonhoz való jognak és a kisajátítás alaptörvényi garanciáinak a sérelmére hivatkozva valójában a bíróság érdemi ítélezési tevékenységét, az ítéleteknek az átalakulásra vonatkozó jogszabályok értelmezéséből az ingatlanok tulajdonjoga megszerzésének módjára vonatkozóan levont következtetéseit vitatja. Nem hivatkozik azonban olyan alkotmányjogilag releváns indokra, amely az Alaptörvény XIII. cikke kapcsán a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdését valószínűsítene – tekintettel arra, hogy az átalakult állami vállalatnak csak kezelői joga, nem pedig tulajdonjoga alatt álltak a perbeli ingatlanok; az általános jogutód részvénytársaság ezeknek a tulajdonjogát (nem pedig pusztán a kezelői jogot) csak külön, kifejezett juttatással, állam általi rendelkezésre bocsátással szerezhette meg; az indítványozó pedig e részvénytársaság vagyona kapcsán a felszámolási eljárásban hitelezőként fellépve volt érdekelt, ezért még a részvénytársaság tulajdonszerzése sem eredményezné automatikusan az indítványozó tulajdonszerzését, és ehhez kapcsolódóan személyesen az ő vonatkozásában az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében biztosított garanciák érvényesülését (amelyekre nem lehet hivatkozni, ha a „kisajátítandó” dolog – mint a jelen ügyben valamennyi perbeli ingatlan – végig állami tulajdonban állt). Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban a perbeli ingatlanok tulajdonjogának megszerzhetősége kapcsán a bírósági érvelés kritikáját fogalmazza meg, és ezáltal egy rá nézve közvetetten előnyösebb döntés elfogadását kívánta elérni.
- [18] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés *d*) pontja fogalmazza meg, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. Ezért fogalmaz úgy az Abtv. 27. §-a, hogy alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egye-

di ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A jogalkotó ezzel a 2012. január 1-jétől hatályos rendelkezéssel teremtette meg a bírói jogalkalmazás és jogértelmezés alkotmányossága vizsgálatának korábban nem ismert lehetőségét. A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény és az Abtv. fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panaszra. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]}. {Hasonlóan: 3241/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [13].}

- [19] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a támadott bírósági döntésekkel, az azokban foglalt jogértelmezési kérdésekkel kapcsolatosan nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel. Az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában és az 52. § (1) bekezdésében, valamint az (1b) bekezdés e) pontjában írott feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt visszautasította, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján.

Budapest, 2014. március 3.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1474/2013.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3041/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.I.35.295/2012/6. számú, felülvizsgálati eljárásban hozott ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-ára hivatkozással a Kúria – felülvizsgálati eljárásban hozott – Kfv.I.35.295/2012/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] 2. A Kúria ítéletében megállapított tényállás szerint az indítványozó felperes 2009. augusztus-november hónapokban repcét, búzát és napraforgót számlázott egy szlovák gazdasági társaság (a továbbiakban: Vevő) részére. Az indítványozó a számlákon Közösségen belülrre történő – adólevonási joggal járó – adómentes termékértékesítést tüntetett fel. A számlák 0%-os áfa kulcsot tartalmaztak.
- [4] Az elsőfokú adóhatóság áfa ellenőrzést végzett az indítványozónál. Ennek során beszerezte a szlovák adóhatóság tájékoztatását, amely szerint a Vevő nem rendelkezett tehergépkocsikkal, és a fuvarcímen helyiséggel, ott csak postaláda volt található. Az ellenőrök megállapították továbbá, hogy a fuvarleveleken megadott tehergépjárművek tulajdonosai nem ismerték a Vevőt, a nevükben kitöltött címet és nyomtatványokat, továbbá nyilatkoztak arról, hogy Érsekújvárra terméket nem szállítottak a CMR fuvarlevelek szerinti időpontokban.
- [5] Mivel az áru külföldre történő szállítása az ellenőrzés során igazolást nem nyert, az elsőfokú adóhatóság 36 806 000 forint adóhiánynak minősülő áfa adókülönbözetet állapított meg, amely után adóbírságot szabott ki és késedelmi pótlékot számított fel.
- [6] A határozat ellen az indítványozó fellebbezést nyújtott be, amelyet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága – 3758312353/2011. számú határozatával – elutasított, és helybenhagyta az elsőfokú döntést. Határozata indokolásában hivatkozott az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 89. § (1) bekezdésére, mely szerint akkor biztosított az adómentesség, ha igazolást nyer az a körülmény, hogy az áru elhagyta az ország területét, és azt a Közösség területén belülrre szállították. Az adóhatóság megállapította, hogy a bemutatott célokmányok hamisak, ezért a Közösség területére történő értékesítés igazoltan nem valósult meg. A hatóság úgy értékelte, hogy – az Európai Bíróság C–409/4., C–384/04., C–271/06. és egyesített C–354/03., C–355/03., C–484/03. számú ítéleteivel ellentétben – a felperes részéről az óvatosság, gondosság feltétele nem valósult meg, mindezek következtében az első fokú adóhatóság jogszerűen járt el, amikor az áfa különbözetet megállapította.
- [7] 3. Az indítványozó a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt keresetet terjesztett elő a bíróságon, kérve a határozat hatályon kívül helyezését.
- [8] A Győri Törvényszék – 30.K.27.086/2011/13. számú ítéletében – a felperes keresetét elutasította. A bíróság indokolása szerint az adóhatóság a tényállást kellő mértékben feltárta, a másodfokú határozat tartalmazza azokat az indokokat, amelyekből a felperes felelőssége megállapítható. A bíróság úgy ítélte meg, hogy a hatóság a fuvarozók meghallgatása alapján helytállóan állapította meg a CMR-ek meghamisítását, amelyet a peres eljárásban tett nyilatkozata szerint már a felperes sem vitatott. Utalt a bíróság az Európai Unió Bírósága ítéleteire, amelyek azt az elvet tartalmazzák, hogy nem állapítható meg az értékesítő adójogi felelőssége, ha az elvárható gondossághoz hozzátartozó valamennyi olyan intézkedést megtette, amely az adókijátszás elkerülését célozza, tehát az adókijátszásban való aktív magatartás hiánya esetén is fennállhat az adózói felelősség. A bíróság azt állapította meg, hogy az adóhatóság helyesen értékelte a tényeket. Azzal, hogy a felperes a Vevővel személyesen nem találkozott, egy általa korábban nem ismert vevő részére nagy mennyiségű terményt adott el úgy, hogy a termék kiszállításának körülményeiről még a fuvarozást végző ellenőrzésével, a CMR okmány hitelességének vizsgálatával sem győződött meg, saját nyilatkozata szerint a rakodókat, a mennyiséget és a minőséget is a Vevő képviselője ellenőrizte, a felperes nem fogantatosított lehetséges és ésszerű intézkedéseket. Az ítélet szerint az adóhatósági eljárásban feltárt adatok alapján kellő megalapozottsággal lehetett állást foglalni a felperesnek az ügylettel kapcsolatos magatartását illetően.
- [9] 4. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését kérte. Álláspontja szerint csalók áldozata lett, semmit se tehetett volna annak érdekében, hogy a hamisítást felfedezze. Vitatta az adóhiány mértékét is, mely szerinte nem pontosan került kiszámításra. Hivatkozott

arra, hogy megtévesztették. Véleménye szerint a határozatok és az ítélet megállapításai ellentétesek az Európai Bíróság joggyakorlatával.

- [10] A Kúria – a felülvizsgálati eljárásban Kfv.I.35.295/2012/6. szám alatt hozott határozatában – a Győri Törvényszék 30.K.27.086/2011/13. számú ítéletét hatályában fenntartotta.
- [11] A Kúria az ítélet indokolásában megállapította, hogy az elsőfokú bíróság részletesen rögzítette a történeti tényállást, ismertette az adóigazgatási eljárás megállapításait, az irányadó jogszabályokat, alkalmazásukra – a tényállással való összevetés alapján – pontos és helytálló magyarázatot adott, döntését részletesen megindokolta. A Kúria utalt arra, hogy az alapul szolgáló adójogi tényállás prototípusa mind a Kúria, mind az Európai Bíróság előtt ismert. Ebbe a körbe tartozik többek között a felperes által is hivatkozott Mecsek-Gabona ügyben hozott C–273/11. számú ítélet is. A jogerős ítélet helytállóan emelte ki, hogy a Közösségen belüli termékértékesítés adómentessége megtagadható, ha az érintett adózó nem tett meg minden tőle telhető ésszerű intézkedést annak érdekében, hogy elkerülje az adókijátszásban való részvételt. A felperes esetében hiányoztak ezek az ésszerű intézkedések. A felperes által kiállított számlákhoz nem lehet olyan gazdasági eseményt kapcsolni, ami a számlákban szereplő felek között igazolná a Közösségen belüli értékesítést, ezért a számlákhoz nem rendelhető áfa mentesség. A Kúria a felülvizsgálati kérelem egyetlen vonatkozásában sem állapította meg, hogy a jogerős ítélet jogszabálysértő lenne.
- [12] 5. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [13] Az indítvány nagy része az ügy ténybeli előzményeinek leírását tartalmazza, illetve az Európai Unió Bíróságának ítéleteiből idéz. Vitatta az ügyben eljáró bíróságok megállapításait. Szerinte a Kúria ítélete ellentétes az Alaptörvény „XXXI. cikk: 28 cikkével”, (értelemszerűen a 28. cikkével.) Álláspontja szerint az ítélet sérti a jogbiztonság alkotmányos alapelvét, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, mert olyan elvárásokat támaszt az indítványozóval szemben, amelyet jogszabály nem ír elő. Úgy vélte, hogy a Kúria megsértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát (Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését), mert az ítélet általános megfogalmazásokat alkalmazott. Sérelmezte továbbá, hogy a Kúria figyelmen kívül hagyta az Európai Unió Bíróságának gyakorlatát, ezzel az ítélet sérti az Alaptörvény E) cikkét.
- [14] 6. Az indítvány beérkezését követően az Alkotmánybíróság Főtitkára tájékoztatta az indítványozót, hogy indítványa hiányos. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Tájékoztatást adott arról is, hogy alkotmányjogi panaszt csak alapjogsérelemre hivatkozással lehet benyújtani.
- [15] Az indítványozó kiegészítő indítványában a korábban megjelölt alaptörvényi rendelkezések mellett megjelölte a – hátrányos megkülönböztetés tilalmát tartalmazó – Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését is, de korábbi indokolását érdemben, az alapjogsérelmet alátámasztóan nem egészítette ki.
- [16] 7. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról és az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennálltát, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29. § szerinti feltételeket.
- [17] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [18] Az indítványozó saját ügyében – a Kúria felülvizsgálati eljárásban – hozott ítéletét támadta, amely döntés ellen további jogorvoslatnak helye nincs. Az indítványozó az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerint érintettnek tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [19] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Kúria sérelmezett ítéletének kézbesítése – a bíróság tájékoztatása szerint – 2013. augusztus 7. napján történt. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó a törvényes határidőn belül nyújtotta be.
- [20] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmazni. A kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli – többek között – az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényeg-

gét, valamint indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért és mennyiben ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.

- [21] Az indítványozó megjelölte az Abtv. 27. §-át, melyre alapozva nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, és a Kúria ítéletét, mint sérelmezett döntést. Az indítványozó kérelmet terjesztett elő a megjelölt bírósági ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére. Az alkotmányjogi panasz tartalmazza az Alaptörvény azon rendelkezéseit, amelyekbe az indítványozó szerint a támadott ítélet ütközik.
- [22] Az indítványozó döntően a jogbiztonság sérelmét állította. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogbiztonság nem alapjog, annak sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben lehet alapítani, a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {pl. 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz esetében azonban ezek sérelme még elvi szinten sem merülhet fel, mivel ez a két kivételes esetkör, vagyis a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya a jogalkotás számára fogalmaz meg alkotmányos követelményeket {3033/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [8]}
- [23] Az indítványozó jelen ügyben az Abtv. 27. §-ára alapította az alkotmányjogi panaszát, ezért az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alappal nem hivatkozhat.
- [24] Az indítványozó szerint a támadott ítélet sérti az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakat is.
- [25] E cikk a bíróságok jogértelmezésére irányadó értelmezési szabályról rendelkezik, címzettjei a bíróságok. Az indítványozó alkotmányjogi panaszban e cikk sérelmére sem hivatkozhat, mert az alapjogot részére nem biztosít. Szintén nem biztosít olyan alapjogot, amelynek sérelmére közvetlenül alkotmányjogi panaszt lehetne alapítani az Alaptörvény E) cikke, amely annak a deklarációja, hogy az európai uniós jogforrások a magyar jogrendszer részét képezik.
- [26] Fentieket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.
- [27] 9. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmére is. Indokolása azonban hiányos, az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető okfejtést arra vonatkozóan, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alaptörvény rendelkezéseit az indítványozó csak formálisan köti össze a támadott döntéssel, alkotmányjogi panasz a bírói jogértelmezés tartalmát és európai jogi helyességét vitatja.
- [28] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozó lényegében a bírói döntés tartalmát vitatja (az ügylettel kapcsolatos magatartásának bírósági minősítését) és nem az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmét állítja.
- [29] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálhatja. A bizonyítékok értékelését, mérlegelését, a tényállás megállapítását, a bíróság döntésének jogszerűségét az Alkotmánybíróság nem bírálhatja felül. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Jelen indítvány egyik feltételnek sem felel meg.
- [30] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Kovács Péter s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1479/2013.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3042/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 14. §-a, a 18. § (1) és (2) bekezdése, 19. § (1) bekezdése, valamint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 18. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Pécsi Törvényszék 3.Pf.20.800/2012/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó meghatalmazással igazolt jogi képviselője 2013. április 26-án, az első fokon eljáró bíróság útján – Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján – alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 14. §-a, a 16. § (4) bekezdése, a 18. § (1), (2) és (4) bekezdései, a 19. § (1) és (2) bekezdései, a 43. § (1) bekezdése, a 183/A. § (1) és (2) bekezdései, a 271. § (3) bekezdés c) pontja, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 18. § (3) bekezdése, a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (Korm. rendelet), a Komlói Járásbíróság 1.P.20.216/2010/39. számú végzése, a Komlói Járásbíróság 1.P.20.216/68. számú végzése, a Komlói Járásbíróság 1.P.20.216/2010/81. számú végzése, a Komlói Járásbíróság 2.P.20.216/2010/124. számú végzése, a Komlói Járásbíróság 2.P.20.216/2010/125. számú végzése, a Komlói Járásbíróság 2.P.20.216/2010/126. számú végzése, a Komlói Járásbíróság 2.P.20.26/2010/139. számú végzése, a Pécsi Törvényszék 1.Pkk.50.458/2011/2. számú végzése, a Pécsi Törvényszék 3.Pkf.50.226/2011/2. számú végzése, a Pécsi Törvényszék 3.Pkf.50.575/2011/4. számú végzése, a Pécsi Törvényszék 1.Pkk.50.191/2012/3. számú végzése, a Pécsi Törvényszék 3.Pkf.50.576/2011/9. számú végzése, a Pécsi Ítéletábla Pkk.II.20.048/2012/3. számú végzése, a Pécsi Ítéletábla Pkk.II.20.046/2012/4. számú végzése, a Pécsi Ítéletábla Pkk.II.20.449/2012/2. számú végzése, a Pécsi Ítéletábla Pkk.II.20.047/2012/2. számú végzése, a Komlói Járásbíróság 2.P.20.216/2010/135. számú ítélete, valamint a Pécsi Törvényszék 3.Pf.20.800/2012/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapítását kérte. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, a Q), az R), illetve az I. cikkeinek, a VI. cikk (1) bekezdésének, a XV. cikk (1), (2) és (5) bekezdéseinek, a XVI. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmére hivatkozott. Az indítványozó az alaptörvényi rendelkezéseken felül a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény megsértésére is hivatkozott.
- [2] Az Alkotmánybíróság főtákará 2013. május 29-én kelt levelében tájékoztatta az indítványozó jogi képviselőjét, hogy beadványában – az Abtv. 26. § (1) bekezdésében, valamint a 30. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel – több, elsősorban az eljáró bíró kizárása, továbbá pénzbírság kiszabása, illetve ideiglenes intézkedés tárgyában hozott bírósági végzés megsemmisítését kezdeményezte, azonban e határozatok egyfelől nem tekinthetők az ügy érdemében hozott bírói döntésnek – mivel közbenső végzések –, másfelől valamennyi tekintetében megállapítható alkotmányjogi panasz elkésztettségére. A főtákar felhívta az indítványozó figyelmét, hogy alkotmányjogi panaszát ugyanakkor a Pécsi Törvényszék 3.Pf.20.800/2012/6. számú ítéletével szemben határidőben terjesztette elő. A főtákar arról is tájékoztatta az indítványozót, hogy beadványa nem tartalmaz az Abtv. 52. § (1) bekezdésének megfelelő határozott kérelmet, mivel nem indokolta meg kellően, hogy a támadott bírósági határozatok, illetve jogszabályi rendelkezések miért és mennyiben sértik az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogait. A főtákar ezzel együtt rámutatott arra, hogy az indítványozó által támadott

számos jogszabályi rendelkezéseket a Pécsi Törvényszék a támadott ítéletében közvetlenül nem alkalmazta. A főtítkár felhívta az indítványozó jogi képviselőjének figyelmét arra is, hogy az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján a jogalkotó által mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során állapít meg, tehát az önálló kérelemben nem indítványozható, továbbá – a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény megsértésére történt hivatkozással összefüggésben – hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja, valamint az Abtv. 32. §-a alapján jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését az Alkotmánybíróság hivatalból, illetve az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, valamint az alapvető jogok biztosa kezdeményezése alapján vizsgálhatja, tehát erre irányuló alkotmányjogi panasz benyújtására nincs lehetőség. A főtítkár – az Abtv. 55. § (3) bekezdése alapján – tájékoztatta az indítványozó jogi képviselőjét, hogy a jelzett hiányosságokat harminc napon belül pótolhatja, illetve beadványát kiegészítheti, pontosíthatja. Az indítványozó jogi képviselője a főtítkár tájékoztató levelét 2013. június 5-én vette át, amelyre válaszul 2013. július 4-én újabb, pontosított beadvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó korábbi kérelmét abban a részében tartotta fenn, amelyben a Pp. 14. §-a, a 18. § (1) és (2) bekezdései, a 19. § (1) bekezdése, a Bszi. 18. § (1) bekezdése, a Pécsi Törvényszék 1.Pkk.50.191/2012/3. számú végzése, a Komlói Járásbíróság 2.P.20.216/2010/135. számú ítélete, a Pécsi Törvényszék 3.Pf.20.800/2012/6. számú ítélete megsemmisítését kérte, az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmére hivatkozással; indítványát e kérelme tekintetében indokolta, illetve korábbi érvelését e körben tartotta fenn.

- [3] 2. Az Alkotmánybíróság az indítványozónak a felhívás folytán fenntartott indítványát vizsgálta, tekintettel arra, hogy az indítványozó a főtítkári felhívásra eredeti indítványának az eljárás megindítására alkalmatlan egyes részeit – így mások mellett a jogalkotói mulasztás megállapítására irányuló önálló indítványt, az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvényben foglalt más, nem alapvető jognak minősülő rendelkezésre alapítva, a jogszabály nemzetközi szerződésbe való ütközése megállapítására irányuló kérelmét – nem tartotta fenn.
- [4] 2.1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek fennállását, és megállapította, hogy az indítványozó érintettsége az ügyben fennállt, tekintettel arra, hogy a perben alperesként szerepelt. Az indítványozó a Pécsi Törvényszék 3.Pf.20.800/2012/6. számú – indítvánnyal támadott – jogerős ítéletét 2013. január 18-án vette kézhez, alkotmányjogi panaszát az Abtv.-ben előírt hatvan napon belül, 2013. március 18-án ajánlott küldeményként elsőfokon eljáró bíróságra benyújtotta, az Alkotmánybíróságnak címezve. Az indítványozó a jogerős ítélettel szemben élt alkotmányjogi panasszal, felülvizsgálati kérelmet nyilatkozata szerint nem terjesztett elő. A főtítkári felhívásnak eleget téve indítványát kiegészítette, az Alkotmánybíróság hatáskörének alapját az Abtv. 26. § (1) bekezdésében és 28. § (2) bekezdésében jelölte meg. Ebből következően az indítványozó elsősorban a támadott jogszabályok alkotmányellenességének vizsgálatát kérte, s ezen eljárás keretében kérte felülvizsgálni azokat a bírósági határozatokat, amelyek ügyében születtek. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz megengedhetősége körében a továbbiakban azt vizsgálta, hogy a támadott jogszabályokat a vizsgálni kért bírósági határozatokban alkalmazták-e.
- [5] 2.2. Az Abtv. 56. §-a szerint az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, így mindenekelőtt azt, hogy az indítvány megfelel-e az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeknek. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint: „Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c*) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán *a*) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és *b*) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.”
- [6] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pp. támadott 14. §-át, a 18. § (1) és (2) bekezdéseit, a 19. § (1) bekezdését, a Bszi. 18. § (1) bekezdését az alkotmányjogi panasszal támadott jogerős ítélet indokolása nem tartalmazza, azt az indokolás szerint a határozatot hozó bíróság nem alkalmazta. Mivel az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása miatt lehet e bekezdésre hivatkozással alkotmányjogi panaszt előterjeszteni, s ez a feltétel ebben az esetben nem teljesült, erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján – visszautasította. Tekintettel arra, hogy az indítványozó az ügyében született bírósági döntés felülvizsgálatát az Abtv. 28. § (2) bekezdése

alapján kérte, s hogy az elsődleges kérelme alapján alkotmányjogi panasza visszautasításra került, így a bírósági döntés vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincsen módja.

Budapest, 2014. március 10.

Dr. Kovács Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/671/2013.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3043/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.490/2012/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselője 2013. július 30-án – az első fokon eljáró bíróság útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 27. §-a alapján – alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozók jogi képviselője alkotmányjogi panaszában a Fővárosi Törvényszék 62.P.21.337/2011/14. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.490/2012/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, s ügyfeleinek az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében, a II. cikkében, a XIII. cikk (1) bekezdésében, a XV. cikk (1) bekezdésében, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított jogainak sérelmére hivatkozott.
- [2] Az Alkotmánybíróság főtítkára 2013. augusztus 30-án kelt levelében tájékoztatta az indítványozók jogi képviselőjét, hogy beadványa nem tartalmaz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében meghatározott határozott kérelmet, mivel nagyobb részt az ügy ténybeli előzményeit ismertette, azonban azt nem indokolta meg kellően, hogy a támadott ítéletek miért és mennyiben sértik ügyfeleinek az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseiben biztosított jogait. A főtítkár arra is felhívta az indítványozók jogi képviselőjének figyelmét, hogy – bár az Alkotmánybíróság eljárása előtt a jogi képviselet nem kötelező, fellépése ellenére – beadványához nem csatolt megfelelő meghatalmazást.
- [3] Az indítványozók jogi képviselője 2013. szeptember 9-én vette át a főtítkár tájékoztató levelét, majd 2013. október 7-én – határidőben – újabb beadvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben ügyfeleinek az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított jogainak sérelmére hivatkozott és csatolta ügyfeleitől kapott meghatalmazását.
- [4] 2.1. Az Alkotmánybíróság az indítványozóknak a felhívás folytán kiegészített indítványát megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek fennállása szempontjából, és megállapította, hogy az indítványozók érintettsége az ügyben fennállt, tekintettel arra, hogy a perben I.–III. r. alperesként szerepeltek. Az indítványozó közös jogi képviselője a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.490/2012/3. számú – indítvánnyal támadott – jogerős ítéletét 2013. május 13-án vette át, így azt valamennyiükkel szemben kézbesítettnek kell tekinteni; közösen elő-

terjesztett alkotmányjogi panaszukat az Abtv.-ben előírt hatvan napon belül, 2013. július 8-án nyújtották be az elsőfokon eljáró bíróságra, az Alkotmánybíróságnak címezve. Az indítványozók a jogerős ítélet megsemmisítését kérték alkotmányjogi panaszukban [Abtv. 27. §], felülvizsgálati kérelmet nyilatkozatuk szerint nem terjesztettek elő.

- [5] 2.2. Az Abtv. 56. §-a szerint az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, így mindenekelőtt azt, hogy az indítvány megfelel-e az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeknek, amely szerint „Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Jelen esetben az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amely e feltétel meglétét alátámasztaná. A sérelmezett elsőfokú bírósági ítélet (és az azt helyben hagyó másodfokú ítélet) a felek szerződéses kezesi jogviszonya alapján történt elszámolás következményeként kötelezi az indítványozókat a felperes (hitelviszony jogosultja) javára annak a különbözetnek a megfizetésére, amely a felperes által nyújtott kölcsönösszeg és a fedezetként szolgáló gépkocsik értékesítése után mutatkozott. Az alperesek a perben állították, de kifejezett bírósági felhívás ellenére sem kísérelték meg bizonyítani, hogy a perben vitás gépkocsikat magasabb áron is sikerrel lehetett volna értékesíteni, s így az elszámolás eredményeképpen kötelezettségüket csökkenteni. Emiatt a bíróság bizonyítási kötelezettségük elmulasztása eredményeképpen a felperesi keresetnek megfelelően kötelezte őket a marasztalási összeg és járulékai megfizetésére. Ez a kötelezés azonban – az alperesi indítványozók állításával szemben – nem dologi hatályú kötelezés, hanem az alperesek kezesi jogviszonyával összefüggő kötelmi jogalapon tett marasztalás. Alkotmányjogi szempontból nem látott az Alkotmánybíróság az alpereseket terhelő szerződéses kötelezettség teljesítése és az Alaptörvényben garantált tulajdonhoz való jog között érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, mivel az alperesek bírósági ítéletben való kötelezése kötelmi alapon, kezesi szerződésük alapján történt. Nem jelentős ebből a szempontból az alpereseknek a tulajdonjogi hivatkozása már csak azért sem, mert az elszámolási viszony alapjául szolgáló tulajdoni helyzet változásánál nem az alperesek, hanem a Kft. volt a tulajdonos, tehát ő állíthatna tulajdonjogi sérelmet, amely az alkotmánybírósági vizsgálatnak – más feltételek teljesítése esetén is [I. pl. 3021/2014. (II. 11.) AB végzés, [16]] – alapjául szolgálhatna. Az alpereseknek a bírósági ítéletben rendezett jogviszonya tekintetében nincsen olyan tulajdonjogi elem, amely alapján az Alkotmánybíróság e hivatkozásuk alapján érdemben vizsgálhatta volna alkotmányjogi panaszukat.
- [6] Az indítványozók hivatkoztak alkotmányjogi panaszukban az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésére, amely tekintetben az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatának e körben nincsen helye, mert azt csak az Alaptörvényben biztosított jogra lehetne támasztani. Az Alaptörvény M) cikke az „Alapvetés” fejezetben belül helyezkedik el és nem alapvető jogot garantál. Az Alaptörvény egy-egy, nem az alapvető jogokat tartalmazó fejezetében fellelhető szabályából az Alkotmánybíróság kivételesen Alaptörvényben biztosított jogot vezethet le megfelelő indítvány alapján; jelen esetben azonban erre megfelelő indítvány híján nem volt mód.
- [7] Az indítványozók hivatkoztak alkotmányjogi panaszukban továbbá az emberi méltóság sérelmére (II. cikk), a törvény előtti egyenlőségre (XV. cikk) és a tisztességes eljáráshoz való jogra [XXIV. cikk (1) bekezdés]. E hivatkozások tekintetében azonban nem terjesztettek elő olyan indokolást, amely alapján az alkotmányjogi panasz érdemben elbírálható lett volna.
- [8] Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2014. március 10.

Dr. Kovács Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1205/2013.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3044/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban meghozta az alábbi

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 14.B.931/2007/126. számú ítélete és a Fővárosi Ítéletábla 2.Bf.271/2012/39. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Fővárosi Törvényszék 14.B.931/2007/126. számú ítélete és a Fővárosi Ítéletábla 2.Bf.271/2012/39. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. A panaszos kérte továbbá, hogy a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontja alapján az Alkotmánybíróság rendeljen el felülvizsgálatot, melynek során elsősorban felmentését, másodsorban új eljárás lefolytatását indítványozta.
- [2] 2. Az indítványozót – a panasz alapjául szolgáló büntetőügy IV. rendű terheltjeként – a Fővárosi Törvényszék 14.B.931/2007/126. számú ítéletében kétrendbeli emberrablás büntetében mint társtetteset találta bűnösnek, ezért négy év fegyházbüntetésre és négy év közügyektől eltiltásra ítélte.
- [3] A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéletábla 2.Bf.271/2012/39. számú ítéletében az elsőfokú határozatot helyben hagyta. Az indítványozó panaszában tehát mindkét ítéletet támadta.
- [4] 3. A támadott ítéletek által megállapított tényállás szerint az indítványozó és bűntársa éjjel, símaszket viselve behatoltak a sértett házába, a sértettet leütötték, majd feleségével együtt megkötözték. Fegyverrel látszó tárggyal kényszerítették őket a házban lévő pénz és értéktárgyak átadására, majd a sértett feleségének és a gyermekük szabadon bocsátását további pénzösszeg átadásától tették függővé.
- [5] Az indítványozó előadta, hogy a nyomozás során eredetileg tanúként kapott idézést, – tiltakozása ellenére – „mégis lehetséges elkövetőként, kvázi gyanúsítottként” mutatták be a sértettnek felismerésre bemutatás céljából. Ezt megelőzően gyanúsítottként nem hallgatták ki, nem oktatták ki jogaira, védője pedig nem volt jelen. A részvételre – álláspontja szerint – a nyomozó tisztességtelen módon vette rá azzal az érveléssel, hogy vonakodása ráterelné a gyanút. A panaszos szerint e nyomozati cselekmény során egyedül az ő lába volt épp begipszelve, így a fő ismertetőjegyekben nem megegyező tulajdonságú személyek kerültek egy csoportba állításra.
- [6] Az indítványozó kijelentette, hogy a bűncselekményt nem ő követte el és büntetőjogi felelősségét kizárólag a szerinte szabálytalan lefolyású felismerésre bemutatás alapján állapította meg a bíróság.
- [7] A panaszos álláspontja szerint a felismerésre bemutatás ismertetett módja sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében leírt tisztességes eljáráshoz, valamint a XXVIII. cikk (3) bekezdésében megfogalmazott védelemhez való jogát.
- [8] Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy fennállnak-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételei.
- [9] 4. Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [10] A rendelkezésre álló iratok alapján megállapítható, hogy az indítványozó az indítvány alapjául szolgáló büntetőügy egyik terheltje, így az Abtv. alapján az egyedi ügyben érintettnek tekinthető.
- [11] Az indítványozó az elsőfokú ítélet ellen fellebbezéssel élt, majd a másodfokú eljárásban jogerős ítélet született. A Fővárosi Törvényszék és az indítványozó nyilatkozata szerint az ügyben nincs folyamatban felülvizsgálati, illetve perújítási eljárás. Az indítvány tehát a jogorvoslat kimerítésére vonatkozó törvényi feltételeknek is megfelel.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Fővárosi Ítéletábla 2.Bf.271/2012/39. számú ítélete 2013. június 28. napján kelt, az alkotmányjogi panasz 2013. augusztus 23. napján, közvetlenül az Alkotmánybíróságon került benyújtásra. Az indítvány előterjesztésére tehát a törvényes határidőn belül került sor.
- [13] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó megjelölte az Abtv. 27. §-át, melyre alapozva nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, valamint kifejezett kérelmet terjesztett elő a sérelmezett bírósági döntések alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozóan. Megjelölte az Alaptörvény feljebb ismertetett cikkét, amellyel szemben aggályait megfogalmazta. Az alkotmányjogi panasz e tekintetben a törvényi feltételeknek megfelel.
- [14] 5. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további, alternatív jellegű tartalmi feltételeiként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [15] Az Alkotmánybíróság e feltételekkel összefüggésben arra emlékeztet, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. Az Abtv. 27. §-a úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasszal az egyedi ügyben érintett személy, vagy szervezet akkor fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz így nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak, ugyanis az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazza {erről lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [16] Az indítványozó előadása alapján megállapítható, hogy a felismerésre bemutatásra vonatkozó aggályok valójában a bíróság által elfogadott bizonyítékok és magának a bizonyítási eljárásnak a helyességét, a bíróság által megállapított tényállást, valamint a bíróság által mindezekből levont következtetéseket vitatják.
- [17] Az Alkotmánybíróság fentiekben ismertetett, következetes álláspontja értelmében azonban az alapügy tényállásának ellenőrzése és értékelése az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik.
- [18] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a panasz megfelelő alkotmányjogi érvelést nem tartalmaz. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában sem a bíróságok eljárásával, sem döntéseik érdemével kapcsolatosan nem jelölt meg olyan pontosan körülírt alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélyét.

- [19] 6. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott befogadhatósági akadályban szenved. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Kovács Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1279/2013.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3045/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály és bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 217/B. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a Gyulai Törvényszék 2.Pkf.25.612/2013/2. számú jogerős végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) 217/B. §-a és a Gyulai Törvényszék 2.Pkf.25.612/2013/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése tárgyában. Az indítványozó álláspontja szerint a Vht. hivatkozott rendelkezése sérti az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, míg az általa megjelölt törvényszéki végzés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 2. Az önálló bírósági végrehajtóként dolgozó indítványozó álláspontja szerint a Vht. 217/B. §-a diszkriminatív, mivel a végrehajtási feladatot ellátó szervek közül csak az önálló bírósági végrehajtókat sújtja objektív szankció, sem a törvényszéki végrehajtót, sem a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, sem más közigazgatási hatóság végrehajtó szerveit ilyen joghátrány nem érheti, annak ellenére, hogy a törvényszéki végrehajtó eljárhat az önálló bírósági végrehajtó ügyeiben, továbbá az önálló bírósági végrehajtó eljárhat közigazgatási és adó-végrehajtási ügyben.
- [3] A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezi a jogszabálysértés pontosan meg nem határozott volta mellett az, hogy a végrehajtási kifogás elbírálása során fegyelmi jellegű büntetés kerül kiszabásra, de a felróhatóság vizsgálata és a fegyelmi eljárás garanciái nélkül, ráadásul az úgynevezett csatolt ügyekben a szankció

többszörösen – akár minden ügyben külön-külön is – kiszabható. Az indítvánnyal támadott Vht. 217/B. § alapján panaszosi vélemény szerint arra sincs szükség, hogy a végrehajtó intézkedése alapján tényleges érdeksérelem következzen be, a szankció annak hiányában is alkalmazható.

- [4] Végül az indítványozó állította, hogy a Vht. 217/B. §-a sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogot, mivel, ha az önálló bírósági végrehajtó intézkedésével szemben benyújtott végrehajtási kifogást első fokon eljáró bíróság elutasítja, de másodfokú bíróság helyt ad neki, a másodfokon kiszabott szankcióval szemben fellebbezési lehetőség nincs, annak ellenére, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 233/A §-a alapján pénzbírságot kiszabó végzésekkel szemben fellebbezésnek van helye.
- [5] 3. Az indítványozó szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljárásához való jogának sérelmét eredményezte az, hogy a Gyulai Törvényszék 2.Pkf.25.612/2013/2. számú végzésével az indítványozó, mint önálló bírósági végrehajtó intézkedéseit megsemmisítette és kötelezte őt munkadíja 20%-ának a végrehajtói letéti számlára történő befizetésére. Az indítványozó álláspontja szerint a végrehajtás szünetelését megállapító jegyzőkönyv hiánya miatt a végrehajtást kérő joga, illetve jogos érdeke nem sérült lényegesen, ezt azonban a törvényszék nem is vizsgálta a végzés meghozatala során.
- [6] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Ezért az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján előterjesztett indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott formai követelményeknek.
- [7] A panasszal érintett ügyben első fokon eljáró Szarvasi Járásbíróság értesítése szerint az indítványozó a Gyulai Törvényszék 2.Pkf.25.612/2013/2. számú végzését 2013. szeptember hó 20. napján vette át, beadványát – a két panaszt külön íven szövegezve, de egy küldeményként – 2013. november hó 20. napján adta postára, a beadvány 2013. november 21-én érkezett meg a járásbíróságra. Az indítványozó – annak ellenére, hogy 2013. november hó 19. napja munkanap volt – igazolási kérelmet nem terjesztett elő.
- [8] 5. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése és az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Ezen határidő az Alkotmánybíróság Ügyrendje 28. § (2) bekezdése alapján a kézbesítést követő napon kezdődik, és ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le. Ennek alapján a postai feladás utolsó napja 2013. november hó 19-e lehetett volna.
- [9] Az Alkotmánybíróság tanácsa megállapította, hogy a jogi képviselővel eljáró indítványozó panaszát elkésztetten, a sérelmezett jogerős törvényszéki végzés kézhezvételét követő 61. napon adta postára, ezért a tanács az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1) bekezdése és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Kovács Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1771/2013.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3046/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kaposvári Munkaügyi Bíróság 5.M.69/2011/44. számú ítélete, a Somogy Megyei Bíróság 3.Mf.20.265/2011/4. számú ítélete, valamint a Kúria Mfv.I.10.993/2011/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük útján 2013. július 5-én – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján – alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz.
 - [2] Az indítványozók az alkotmányjogi panaszukban a Kaposvári Munkaügyi Bíróság 5.M.69/2011/44. számú ítélete, a Somogy Megyei Bíróság 3.Mf.20.265/2011/4. számú ítélete, valamint a Kúria Mfv.I.10.993/2011/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték. Az indítványozók az Alaptörvény II. cikke, VI. cikke, XII. cikk (2) bekezdése, XV. cikk (2) bekezdése, valamint XXIV. cikke, majd újabb beadványukban – az előbbieken túlmenően – az Alaptörvény XIII. cikke és XV. cikk (3)–(5) bekezdése, valamint a jogállamiság elvének sérelmére hivatkoztak.
 - [3] Az indítványozók az Alkotmánybírósághoz előterjesztett beadványaikban előadták, hogy egyetemi tanárként közalkalmazotti jogviszonyban álltak a Pécsi Tudományegyetemmel. Az egyetem rektora a jogviszonyukat felmentéssel megszüntette, azon az alapon, hogy hetvenedik életévüket be nem töltött nyugdíjasnak minősülnek. A munkáltatói intézkedéssel szemben az indítványozók bírósághoz fordultak, keresetükben annak megállapítását kérték, hogy közalkalmazotti jogviszonyuk megszüntetése jogellenes volt. Kérték az eredeti munkakörükbe való visszahelyezésüket, a jogellenes megszüntetés jogkövetkezményeinek alkalmazását, valamint nem vagyoni kártérítést is követeltek. Keresetüket az első fokon eljáró bíróság elutasította, s ezt az ítéletet mind a másodfokú bíróság, mind a Kúria helybenhagyta.
 - [4] Az indítványozók az alkotmányjogi panaszukban elsősorban az alperes jogellenes magatartását sérelmezték, s ezt tartották alaptörvény-ellenesnek. Ezzel összefüggésben vitatták a keresetüket elutasító bírói jogértelmezés helyességét, a támadott ítéletek megalapozottságát, s kifogásolták magát a bírósági eljárást is. Az indítványozók azt nem indokolták azonban, hogy a támadott bírósági ítéletek miért és mennyiben sértik az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseiben foglalt jogait.
- [5] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit vizsgálta.
 - [6] 2.1. Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukat a Kaposvári Munkaügyi Bíróság, a Somogy Megyei Bíróság, valamint a Kúria ítélete ellen nyújtották be. Az utóbbival szemben nem volt további jogorvoslatnak helye, tehát e tekintetben az alkotmányjogi panasz a törvényi feltételeknek megfelelt.
 - [7] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az indítványozók a Kúria felülvizsgálati ítéletét jogi képviselőjük útján 2013. április 22-én vették kézhez. Az alkotmányjogi panaszt 2013. június 20-án adták postára. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére tehát a törvényes határidőn belül került sor.
 - [8] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia.

- [9] Az Alkotmánybíróság 2013. július 10-én hiánypótlásra hívta fel az indítványozókat, mivel eredetileg benyújtott alkotmányjogi panaszuk nem tartalmazott az Abtv. 52. § (1) bekezdésének megfelelő határozott kérelmet. Válaszul az indítványozók 2013. július 30-án indítvány-kiegészítést terjesztettek elő, amelyben az Alaptörvény további rendelkezéseinek sérelmére is hivatkoztak. Indítvány-kiegészítésük mindazonáltal – formailag és tartalmilag – nagyrészt az eredeti beadványukkal egyezik meg.
- [10] Az Abtv. 55. § (4) bekezdés *d)* pontja értelmében érdemi alkotmánybírósi eljárás megindítására nincs lehetőség, ha a beadvány nem minősül indítványnak. A beadvány akkor tekinthető elbírálására alkalmas indítványnak, ha az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek megfelelő határozott kérelmet tartalmaz. Az indítványozók beadványaikban az alperes jogellenes magatartását sérelmezték, ami szerintük az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseiben biztosított jogukat sértette. Az indítványozók ugyanakkor azt nem indokolták meg kellőképpen, hogy a – támadott ítéletek – miért és mennyiben sértik az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseiben foglalt jogukat. Beadványaikban az Alaptörvény II. cikke, VI. cikke, XII. cikk (2) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XV. cikk (2)–(5) bekezdése sérelmére hivatkoztak, de ezek kapcsán a bírósági ítéletek alaptörvény-ellenességét megfelelően alátámasztó indokolást nem terjesztettek elő. Nagyrészt a tisztességes bírósági eljáráshoz való joguk sérelmére hivatkoztak, ugyanakkor – tévesen – az Alaptörvény (a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot biztosító) XXIV. cikke sérelmét kérték megállapítani. Az Alaptörvény más hivatkozott rendelkezései sérelmét pedig alapvetően az alperes szerintük jogellenes magatartása miatt kérték megállapítani. Az indítványozók beadványai tehát nem tartalmaztak az Abtv. 52. § (1) bekezdésének megfelelő határozott kérelmet, így nem tekinthetőek indítványnak, érdemi elbírálásukra nincs lehetőség.
- [11] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 55. § (4) bekezdés *d)* pontjára – visszautasította.

Budapest, 2014. március 10.

Dr. Balogh Elemér s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósi ügyszám: IV/1051/2013.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3047/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2b) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 18. § (2b) bekezdésével kapcsolatban az Alkotmánybíróság állásfoglalását kérte. Az indítványozó előadja, hogy

évtizedek óta halmozottan súlyosan fogyatékos árva unokahúgát neveli, melyre tekintettel ápolási díjban részesül. Kedvezményes öregségi nyugdíjra szeretne jogosultságot, viszont a támadott rendelkezés értelmében az ápolási időszak csak akkor számít bele a szolgálati időbe, ha a gyermek vér szerinti, vagy örökbefogadott. Az ápolat személy örökbefogadására nem került sor, ám a tényleges ápolást végig az indítványozó látta el. Véleménye szerint a jogszabályi hiányosság, a kedvezményekből kizáró szabály számára igazságtalan helyzetet, hátrányos megkülönböztetést eredményez.

- [2] Az Alkotmánybíróság felhívta az indítványozót arra, hogy az Alaptörvény és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) hatálybalépésére tekintettel egészítse ki kérelmét. Az indítványozó jogi képviselője útján indítvány kiegészítésében megjelölve az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését (diszkrimináció tilalma) és a XIX. cikk (1) bekezdését (szociális biztonsághoz való jog), a Tny. 18. § (2b) bekezdése, valamint a Salgótarjáni Munkaügyi Bíróság M.247/2011. sz. ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és a bíróság új eljárásra utasítását kérte tartalmában megismételt eredeti kérelme mellett.
- [3] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi feltételeknek.
- [4] Az Alkotmánybíróság a formai feltételek vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdés a) pontjában foglalt feltételnek nem felel meg, mert nem jelöli meg egyértelműen azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság tanácsa – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (3) bekezdése, valamint az Ügyrend 33. § (3) bekezdés alapján visszautasította.

Budapest, 2014. február 11.

Dr. Balogh Elemér s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2739/2012.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3048/2014. (III. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 84. § (1) bekezdésének és 266. § (2) bekezdésének „magyarországi lakcímmel nem rendelkező” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó 2014. március 7-én érkezett alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 84. § (1) bekezdésének és 266. § (2) bekezdésének „magyarországi laccímmel nem rendelkező” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az indítványozó előadta, hogy Magyarországi laccímmel rendelkezik, azonban felesége huzamosabb ideig tartó külföldi munkavállalására tekintettel Luxembourgban tartózkodik. Az indítványozó így az országgyűlési képviselők 2014. április 6-ára kitűzött választásának napján Luxembourgban fog tartózkodni, ahol viszont nem működik magyar külképviselet, vagyis a panaszos nem adhatja le szavazatát a tartózkodási helye szerinti külképviseleten. Minderre tekintettel a panaszos a központi névjegyzékkel kapcsolatban ügyfélkapun keresztül olyan kérelmet terjesztett elő a Nemzeti Választási Irodánál (a továbbiakban: NVI) , hogy a levélben szavazók névjegyzékébe vegyék fel, így választójogát levélpostai küldemény útján gyakorolhassa. Az NVI a kérelmet elutasította arra való hivatkozással, hogy a panaszos magyarországi laccímmel rendelkezik. A döntéssel szemben a panaszos fellebbezést nyújtott be, amit a Fővárosi Törvényszék az I.Kpf.670.120/2014/2. számú végzésével elutasított.
- [3] Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz előterjesztett alkotmányjogi panaszában a Ve. 84. § (1) bekezdésével kapcsolatban azt kifogásolta, hogy bármilyen névjegyzékbe vétel iránti kérelmet főszabályként csak magyarországi laccímmel nem rendelkező választópolgár terjeszthet elő. A főszabályhoz képest a Ve. egyes esetekben megengedi, hogy a magyarországi laccímmel rendelkező választópolgár névjegyzékbe vétel iránti kérelmet terjesszen elő: ilyen kérelem lehet a nemzetiséghez tartozás, a szavazási segítség iránti igény vagy a személyes adatok kiadása megtiltásának bejegyzésére irányuló kérelem [Ve. 85. § (1) bekezdés] vagy a külképviseleti névjegyzékbe való felvétel iránti kérelem [Ve. 259. § (1) bekezdés]. A kivételek között a levélben szavazók névjegyzékébe történő felvételre irányuló kérelem nem szerepel, az arra vonatkozó kérelmet így a magyarországi laccímmel rendelkező választópolgár nem nyújthat be.
- [4] Az indítványozó kifogásolta továbbá, hogy a szavazás napján külföldön tartózkodó választópolgár levélben csak akkor szavazhat, ha szerepel a levélben szavazók névjegyzékében. A Ve. 266. § (2) bekezdése értelmében a levélben szavazók névjegyzékébe az NVI azt a magyarországi laccímmel nem rendelkező választópolgárt veszi fel, aki a legkésőbb a szavazást megelőző tizenötödik napon benyújtott kérelme alapján szerepel a központi névjegyzékben.
- [5] A Ve. 274. §-a alapján a levélben szavazók névjegyzékébe felvett választópolgár jogosult levélben szavazni. A Ve. 266. § (2) bekezdését figyelembe véve ez azt jelenti, hogy csak a központi névjegyzékbe felvett, magyarországi laccímmel nem rendelkező választópolgár jogosult levélben szavazni. Az indítványozó álláspontja szerint sérti az Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdésében biztosított választójogát, valamint a diszkrimináció tilalmát tartalmazó XV. cikk (2) bekezdését, hogy a szavazás napján külföldön tartózkodó, de magyarországi laccímmel rendelkező választópolgár levélben nem szavazhat.
- [6] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjegyezte: „az alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére – a jogrendszer kímélete érdekében – az is alkalmas, ha az Alkotmánybíróság csak a Ve. 266. § (2) bekezdésének támadott szövegrészét semmisíti meg, mivel az ebben az esetben a főszabály alóli kivételként a Ve. 84. § (1) bekezdésének érintése nélkül is lehetővé tenné a levélben szavazók névjegyzékébe való felvétel iránti kérelem előterjesztését.”
- [7] Az indítványozó kezdeményezte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 28. § (2) bekezdése szerint a támadott jogszabályi rendelkezések mellett a Fővárosi Törvényszék I.Kpf.670.120/2014/2. számú végzését is semmisítse meg, mivel szerinte az alaptörvény-ellenesen akadályozza meg, hogy a panaszost a levélben szavazók névjegyzékébe felvegyék.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként, az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételei fennállását vizsgálta meg.
- [9] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdését jelölte meg, amelyre alapozva nyújtotta be az alkotmányjogi panaszát.
- [10] Ezt figyelembe véve az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz törvényben előírt feltételeit, különösen a 26. § szerinti érintettséget.

- [11] 2.1. Az indítványozó elsőként a Ve. 84. § (1) bekezdését kifogásolta. A Ve. 84. § (1) bekezdése a központi névjegyzékkel kapcsolatos kérelemre vonatkozóan az alábbiakat tartalmazza: „A névjegyzékbe vételét, névjegyzékbe vételének meghosszabbítását, illetve a névjegyzékben szereplő adatai módosítását az a magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgár kérheti folyamatosan, az adott választást megelőző tizenötödik napig, aki az e törvény hatálya alá tartozó bármely választáson választójogosult.”
- [12] A Ve. 84. § (1) bekezdése a Ve. 82. § (2) bekezdésére figyelemmel nem biztosítja a magyarországi lakcímmel rendelkező választópolgárnak a központi névjegyzékkel kapcsolatos kérelem előterjesztését, mivel az utóbbi rendelkezés alapján a központi névjegyzék „az e törvény hatálya alá tartozó bármely választáson választójogosult, magyarországi lakcímmel rendelkező választópolgár adatait” kérelem nélkül, automatikusan tartalmazza. Erre figyelemmel a Ve. támadott 84. § (1) bekezdésével összefüggésben – az indítványozó állításától eltérően – nem állapítható meg a központi névjegyzékbe vételére irányuló kérelemnek kizárólag a „magyarországi lakcímmel nem rendelkező” választópolgárok általi előterjesztésének lehetősége miatt az indítványozó érintettsége, jogséremlme ennek alapján nem is következhetett be.
- [13] 2.2. Az indítványozó továbbá a Ve. 266. § (2) bekezdését is kifogásolta.
- [14] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] A Fővárosi Törvényszék I.Kpkf.670.120/2014/2. számú végzése alapján megállapítható, hogy az indítványozó ügyében a Ve. 266. § (2) bekezdésének alkalmazására nem került sor, ezért az alkotmányjogi panasznak ez az indítványi eleme sem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésében foglalt törvényi követelménynek {Lásd: 3072/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [8]; 3262/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [16] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 26. § (1) bekezdésére – visszautasította. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Abtv. 28. § (2) bekezdését nem alkalmazta.

Budapest, 2014. március 11.

Dr. Balogh Elemér s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/454/2014.

EGYÉB DOKUMENTUMOK, KÖZLEMÉNYEK

XXV-1/79-2/2014.

Az Alkotmánybíróság alapító okiratának módosító okirata

Az Alkotmánybíróság 18./Eln./2005. számú, 2009. június 8-án kelt, és a módosításokkal legutóbb 2012. február 28-án XXV-1/2346-1/2012. ügyszámon egységes szerkezetbe foglalt alapító okiratát (a továbbiakban: Alapító Okirat) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény alapján – figyelembe véve a Magyarország 2014. évi központi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2013. évi CCIII. törvény 8. § (1) bekezdését, az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ávr.) 180. §-át és a kormányzati funkciók, államháztartási szakfeladatok és szakágazatok osztályozási rendjéről szóló 68/2013. (XII. 29.) NGM rendeletnek a 2014. január 1-től érvényes, alaptevékenység besorolási kódok változásaira vonatkozó előírásait is – az alábbiak szerint módosítom:

1. Az Alapító Okirat 8. pontja törlésre kerül, ezzel egyidejűleg a 9–13. pontok számozása 8–12. pontra változik.

2. Az Alapító Okirat 9. pontjának címe az alábbi szerint változik:

„8. A költségvetési szerv közfeladata:”

3. Az Alapító Okirat 10. pontjában az „Államháztartási szakágazati besorolás és az alaptevékenységek államháztartási szakfeladatrendi besorolása” szövegrész helyébe 2014. január 1-jétől az alábbi rendelkezés lép:

„A költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkciók szerinti besorolása:
011110 Államhatalmi szervek tevékenysége”

4. Az Alapító Okirat 10. pontjában az

„Államháztartási szakágazati besorolás és az alaptevékenységek államháztartási szakfeladatrendi besorolása”
és a

„Szakfeladatrendi besorolás:

841113 Államhatalmi és autonóm szervek tevékenysége,

842160 Nemzetközi szervezetekben való részvétel

722015 Jog- és államtudományi alkalmazott kutatás”

szövegrésze 2014. január 1-jétől törlésre kerül.

5. Az Alapító Okirat 13. pontjának helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„12. Záró rendelkezések

Az alapító okiratban nem szabályozott kérdéseket az Abtv., az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat, az Alkotmánybíróság Szervezeti és Működési Szabályzata, Alkotmánybíróság ügyviteli szabályzata, illetve egyéb belső szabályzatok határozzák meg.

Jelen alapító okirat 2014. január 1-jén lép hatályba, és ezzel egyidejűleg az Alkotmánybíróság 2012. február 28-án XXV-1/2346-1/2012. ügyszámon egységes szerkezetbe foglalt alapító okirata hatályát veszti.”

6. Az Ávr. 180. § (5) bekezdése alapján jelen alapító okirat módosítás 2014. január 1-jén lép hatályba.

Budapest, 2014. február 24.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

XXV-1/79-3/2014.

**Az Alkotmánybíróság alapító okirata
(a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalva)**

Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 8. § (6) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság

alapító okiratát a következők szerint adom ki:

1. A költségvetési szerv elnevezése:

Alkotmánybíróság

Az elnevezés rövidítése: AB

Idegen (angol) nyelvű neve: Constitutional Court of Hungary

Idegen (német) nyelvű neve: Verfassungsgericht Ungarns

Idegen (francia) nyelvű neve: Cour Constitutionnelle de Hongrie

2. A költségvetési szerv székhelye:

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Levelezési címe: 1535 Budapest, Pf. 773.,

Hivatalos honlapjának a címe: www.alkotmanybirosag.hu, www.mkab.hu

3. A költségvetési szerv illetékessége:

Magyarország területe

4. A költségvetési szerv alapító szerve és az alapítás dátuma:

Országgyűlés (1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 1–3.)

1989. október 30.

5. A költségvetési szerv létrehozásáról rendelkező jogszabály megnevezése:

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (hatályos 2011. december 31-ig)

Az Alkotmánybíróság működését meghatározó jogszabály:

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.)

6. A költségvetési szerv irányító szerve, székhelye

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti u. 35–45.

7. A költségvetési szerv vezetője és kinevezési rendje:

A költségvetési szerv vezetője: az Alkotmánybíróság elnöke.

Magyarország Alaptörvényének 24. cikk (4) bekezdése értelmében az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával az Alkotmánybíróság tagjai közül elnököt választ, az elnök megbízatása az alkotmánybírói hivatali ideje lejártáig tart.

Az Alkotmánybíróság Hivatalát az Alkotmánybíróság elnökének irányítása mellett az Alkotmánybíróság főtitkára vezeti. A főtitkárt az Alkotmánybíróság elnöke javaslatára az Alkotmánybíróság teljes ülése választja meg. A főtitkár felett a munkáltatói jogokat az Alkotmánybíróság elnöke gyakorolja.

8. A költségvetési szerv közfeladata:

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Az Alkotmánybíróság a feladatait az Alaptörvény 24. cikkében, az Abtv. 23–27. §-ában, a 32–36. §-ában, valamint 38. §-ában foglaltak szerint látja el. Az Alkotmánybíróság hatásköreit az Alaptörvény és az Abtv. tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság

- a) a Alaptörvénnyel való összhang szempontjából megvizsgálja az elfogadott, de ki nem hirdetett törvényeket;
- b) bírói kezdeményezésre felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját;
- c) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját;
- d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját;
- e) a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede vagy az alapvető jogok biztosa kezdeményezésére felülvizsgálja a jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját;
- f) vizsgálja a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését;
- g) az Alaptörvényben, illetve sarkalatos törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.

9. A költségvetési szerv alaptevékenysége:

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkében és az Abtv.-ben foglaltak szerint az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, feladata a demokratikus jogállam, az alkotmányos rend és az Alaptörvényben biztosított jogok védelme, a jogrendszer belső összhangjának megőrzése, valamint a hatalommegosztás elvének érvényre juttatása. Ennek érdekében alaptevékenységként alkotmánybíráskodást végez.

Az Alkotmánybíróság igazgatási munkaszervezete az Alkotmánybíróság Hivatala. Alaptevékenysége az alkotmánybíráskodáshoz, az Alkotmánybíróság közfeladataihoz, feladat- és hatásköreihez kapcsolódik.

Az Alkotmánybíróság működéséhez szükséges költségvetési előirányzatokat Magyarország éves költségvetéséről szóló törvények tartalmazzák, mellyel a mindenkor érvényes és hatályos jogszabályok, továbbá az Alkotmánybíróság elnökének rendelkezései és az Alkotmánybíróság gazdálkodással összefüggő szabályzatainak figyelembevételével gazdálkodik.

Az Alkotmánybíróság vállalkozási tevékenységet nem végez.

A költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkciók szerinti besorolása:

011110 Államhatalmi szervek tevékenysége

Szakágazati besorolás:

841101 Államhatalmi szervek tevékenysége

10. A költségvetési szervnél foglalkoztatottak foglalkoztatási jogviszonya:

Az Alkotmánybíróság tagjainak megbízatása az Alaptörvény 24. cikk (4) bekezdése és az Abtv. 6-9. §-ai, a 15-16. §-ai, a 18. §-a, valamint a 21. §-a alapján áll fenn.

Az Alkotmánybíróság főtitkárának a megbízatása az Abtv. 22. § (2)-(3) bekezdései, valamint a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 236. § (2) bekezdése alapján áll fenn.

Az Alkotmánybíróság Hivatalában foglalkoztatott köztisztviselők és közszolgálati ügykezelők jogviszonya a közszolgálati jogviszonyról szóló törvény alapján áll fenn. A munkavállalóként foglalkoztatottak jogviszonya a Munka Törvénykönyvéről szóló törvény, a megbízási, szolgáltatási vagy egyéb, munkavégzésre irányuló szerződéssel foglalkoztatottak jogviszonya a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény alapján áll fenn.

Az Alkotmánybíróság Hivatalánál foglalkoztatottak felett a munkáltató jogokat az Alkotmánybíróság elnöke gyakorolja.

11. Képviselet, aláírási jog

Az Alkotmánybíróság képviseletét teljes jogkörrel az Alkotmánybíróság elnöke látja el.

Az Alkotmánybíróság Hivatalát az Alkotmánybíróság főtitkára képviseli.

A kötelezettségvállalási, utalványozási, szakmai teljesítésigazolási, továbbá ellenjegyzési és érvényesítési feladatok ellátására a szervezeti és működési szabályzatban foglaltak szerint kerül sor.

12. Záró rendelkezések

Az alapító okiratban nem szabályozott kérdéseket az Abtv., az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat, az Alkotmánybíróság Szervezeti és Működési Szabályzata, Alkotmánybíróság ügyviteli szabályzata, illetve egyéb belső szabályzatok határozzák meg.

Jelen alapító okirat 2014. január 1-jén lép hatályba, és ezzel egyidejűleg az Alkotmánybíróság 2012. február 28-án XXV-1/2346-1/2012. ügyszámon egységes szerkezetbe foglalt alapító okirata hatályát veszti.

Budapest, 2014. február 24.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg.

A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtitkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu

Felelős kiadó: Majláth Zsolt László ügyvezető

HU ISSN 2062–9273